

Osvícenský absolutizmus

- Marie Terezie 1740-1780
 - Královna česká-uherská
 - Manželka Františka Štěpána Lotrinského
 - Potomci – dynastie Habsbursko-Lotrinská
 - Její nástup rozpoutal úvahy o nedodržování Pragmatické sankce
 - Fridrich II. Veliký (1740-1786)
 - Války Slezské 1740-1745
 - Válka sedmiletá 1756-1763
 - Spojili se s Václav Antonín Kounic s Francouzi a Rusy
 - Prusové a Angličané
 - Válka vedena i v koloniích, v Americe a v Indii
 - 1761 Rusové ovládli Berlín, umřela carovna Alžběta, nastoupil syn
 - Uzavřeli mír s Pruskem
 - Mír rakouský – ztráta Slezska i s Pruskem
 - 1763 Mír v Paříži – Angličané rozšířili v Kanadě kolonie
- Reformy: - cíl upevnit vnitřní jednotu monarchie
 - Uhersko – bezvýznamné ekonomicky, české země – významné + Rakousko
 - Oblasti: Politické, Ekonomické, Kulturní a Sociální
 - Snažila se o centralizaci vlády do Vídně
 - Direktorium pro věci veřejné a komorní – nejvyšší správní organizace – finance a politika
 - Nejvyšší soudní stolice – nejvyšší právní úřad
 - Kancléřem František Antonín Kounic
 - Snažila se zmapovat poměry na venkově
 - Tereziánský katastr – 1748
 - Soupis půdy, pak revidován
 - Poddanská i vrchnostenská půda
 - Měnová reforma – sjednotila měnu – 1 zlatý ve stříbře
 - Sjednocení měr a vah
 - Soupis obyvatel – každoroční soupis
 - Začali používat čísla domů, zavedla se i příjmení
 - Podporovala rozvoj manufaktur
 - Nechala vybudovat novou síť silnic
 - Školská reforma – 1774
 - Vytvářela systém škol
 - Triviální – na každé faře na větší vesnici
 - Číst, psát, počítat
 - Hlavní školy – ve větších městech
 - Normální školy – v zemských městech
 - + příprava pro učitele
 - Zvýšila vzdělanost obyvatel + technický rozvoj
 - Povinná školní docházka

- Sociální reformy:
 - Pro venkovské obyvatelstvo je těžší naplňovat požadavky na daně, Marie Terezie nebyla ochotná zrušit nevolnictví
 - V 60 letech nechala vyšetřit povstání, zjednala nápravu
 - Odstranila mučení
- 1775 Povstání
 - Nevolníci organizovaně tlačili na vládu
 - Chtěli předložit seznam, kolovali zvěsti, že Terezie vydala patent na zrušení nevolnictví
 - Velký masakr sedláků – u Chlumce nad Cidlinou; Doksy, Máchovo jezero
 - Zlikvidováno
 - Vydala robotní patent – upravila robotu
 - Robotovat se muselo spravedlivěji – podle majetku
 - František Antonín Raab – Raabizace
 - Na statcích zabavených církvi se pracovalo za peníze
- Po smrti Lotrinského – spoluvladař její syn 1764 Josef II.
 - Docházelo mezi nimi ke sporům
- Josef II. (1780-1790)
 - Využil zrušení jezuitského řádu + další co, považoval za neprospěšné
 - Zrušen klášter Klarisek na Starém Brně...
 - Snažil se zajistit větší obranu - vojáci umisťováni do klášterů
 - Reformy:
 - Patent o zrušení nevolnictví – listopad 1781
 - Skončila osobní nezávislost – sňatky bez dovolení...
 - Samotná roboty zrušena však až 1848
 - Toleranční patent – říjen 1781
 - Náboženská svoboda pro jiná vyznání – Luteráni, Calvinisté, Pravoslavní

Velká Británie v polovině 18. století

- 1707 přijat název Velká Británie, po Personální Unii
- Střídali se Vikingové (liberálové) a Toriové (konzervativci)
- Začali se intenzivněji zajímat o vývoj v Evropě
 - Chtěli získat nové kolonie
 - Sedmiletá válka - střetli se s Francouzi
 - Získali Indii, vytlačili Francouze, obchod se uskutečňoval přes Východoindickou společnost
 - V Americe je vytlačili z Kanady + části Luisiny
 - VB se stala námořní velmocí a prakticky neměla konkurenta
 - Pozice upevnili ovládnutím New Orleans
 - 1717 založen Francouzi
 - Upevnění obchodní pozice
 - Značně vyčerpání Anglie válkou >> větší vykořisťování osad Nové Anglie >> boj Američanů za nezávislost

Americká Revoluce = vznik USA

- Severní Amerika byla kolonizovaná později
 - Nedostatek zlata, dobré půdy

- Kolonizátoři z Anglie a Francie
- Kolonizován pas území podél Atlantiku
 - 13 anglických osad, po Apalačské pohoří
 - Chtěli izolovat kolonie od sebe
 - Mohli si volit samosprávu + královský guvernér
 - Původně byli osídlováni lidmi, kteří byli mnohdy nevzdělaní, dobrodruhové
 - Pomohlo jim kalvinistické vyznání
 - První generace chtěli pro své děti něco lepšího - vzdělání
 - 1636 založena Harvardská univerzita
 - Název podle duchovního Johna Harvarda anglikánské církve
 - Založena s 10 fakultami
 - 1752 žije v 13 osadách 2,5 mil osob
 - Kolonie se lišili, podle toho jestli leželi více na jihu - půda = plantáže (bavlna, kukuřice a tabák) - práci obstarávali černoši z Afriky
 - Osady více na sever - půda byla rozdělována mezi drobné rolníky - rodinné farmy + obchodníci a řemeslníci
 - Anglická vláda nechtěla nově získanou půdu mezi ně rozdělit, a báli se pustit obyvatelstvo do nových oblastí - kde žili Indiáni
 - Období, kdy se sem začínají dostávat osvícenské názory - když jsme ekonomicky soběstační, budeme si Sami vládnout
 - Uvalili nové daně na potraviny, na listiny, za čaj
 - Velký odpor, hodně opatření odvoláno
 - Záminka ke všeobecnému odporu
 - 16. 12. 1773 v Bostonu - osadníci vtrhli na lodě a naházeli bedny s čajem do moře - začátek války za nezávislost
 - Angličané v dubnu následujícího roku uzavřeli Bostonský přístav - jediný přístav, kudy přiváželi potraviny
 - Podepsán Quebecký pakt
 - Britská vláda prohlásila, že Kanada a vnitrozemí nebude připojeno k osadám, budou spravovány jinak
 - Rozhodla, že kolonisté musí povinně zajistit ubytování vojáku anglické armády - z vlastních nákladů
 - Popudilo to kolonisty - září 1774 - První kontinentální kongres
 - Původně si mysleli, že se s Anglickou vládou dohodnou
 - 1775 vznikla armáda dobrovolníků 8 tisíc - vůdcem armády Georgie Washington
- První střetnutí mezi kolonistickou armádou a Angličany došlo poprvé u města Lexington 1775
- Svolán druhý kontinentální kongres 1775 opět ve Filadelfii
 - S Angličany se dohodnout nedá
 - Bude lépe, když budeme bojovat za nezávislost
 - Povolán Thomas Jefferson
 - Prohlášení Nezávislosti 4. 7. 1776
 - Počátek existence samostatného státu USA
 - Boje pokračovali
 - 1776 prohráli osadníci New York, Filadelfii
 - Kolonisté se snažili zajistit si v Evropě spojení - Benjamin Franklin do Francie
 - Poskytnuta pomoc finanční i vojenská
 - I od Josefa II.
 - S pomocí Francouzů dosáhli 1777 u Saratogy vítězství

- Marsal Markýz La Fayette velitel, zasloužil se o vítězství
- Definitivně poražení 1781 v bitvě námořní u Yorktownu, Angličané kapitulovali
- Mírová jednání v Paříži, Anglie uznala nezávislost v roce 1783
- Po vojenských úspěších byli Američané zadluženi
 - Farmáři se bouřili
- První ústava z roku 1777 nebyla dokonalá, bylo potřeba ji vylepšit
 - T. Jefferson se domníval, že každý stát má mít svoje pravomoci, farmáři mají splácet spojencům v naturáliích
 - A. Hamilton – Spojené státy by se měli stát federálním státem
 - Chtěl průmyslový rozvoj USA, a spláceli dluhy nejen naturáliemi, ale i penězi
- Druhá ústava 1788 ratifikována
 - Podle osvícenských názorů
 - Rozděluje moc ve státu:
 - Výkonná moc – president (na 4 roky) + vláda
 - Zákonodárná – Kongres – Sněmovna reprezentantů (podle lidnatosti) a Senát (všechny státy po 2 senátorech)
 - Nejvyšší soud – navrhuje kongres, výkon funkce je doživotní
- USA se staly vzorem pro ostatní kolonie
- Jejich ekonomická závislost na Anglii byla uhlazena až za 60 let, poté se staly ekonomicky nejsilnějším státem světa

Velká francouzská buržoazní revoluce

- Podle tohoto modelu probíhali všechny revoluce
- Období velmi dlouhé – 10 let
- Ludvík XIV. zanechal Francii ve dlužích
- Nastala populační exploze
 - Asi 7 milionů lidí
 - Převážně poddanská vrstva – chudí a zbídačení lidí
- Rozdělení společnosti na 3 stavy
 - Duchovenstvo
 - Šlechta
 - - privilegované oba stavy – neplatili daně, celkem 3% obyvatel
 - Měšťané a venkované – 97%
- Celkem kolem 120 milionu obyvatel
- Ludvík XVI. výrazně pomohl USA, ti to nemohli hned splatit, zadluženost
 - Královský dvůr a politika spotřebovávali hodně peněz
 - Marie Antoinette – dcera Marie Terezie
 - Žila rozmařile, původně ji milovali, a pak se stala nejvíce opovrhovanou ženou
 - Přišlo několik let neúrody
 - Lidé neměli z čeho platit daně
 - Povolal bankéře J. Neckera – napadlo ho zdanit šlechtu a církve
 - Poprvé ho odvolal
 - Šlechta se bouřila
 - Svolal generální stavy
 - Ty se 1614 – 1789 nescházely
 - 5. 5. 1789 ve Versaille
 - Nastal problém, jak se bude hlasovat

- Bud' za stav jeden hlas, nebo za osobu
 - 17. 6. 1789 se zástupci národního stavu prohlásili za Národní shromáždění
 - Skoncovat s absolutizmem a zpracovat ústavu
 - Vyzvali privilegované stavy, ti nebyli jednotní
 - Ústavonárodní shromáždění
- Začal k Paříži stahovat armádu – měl by bouře potlačovat
- Po Paříži se začaly šířit fámy, že chce Paříž srovnat se zemí – na Bastile byla rozmístěna děla
- Dav vtrhl do Bastily (vězení pro dlužníky), zmasakrovali posádku, osvobodili jediného vězně, Bastila srovnána se zemí 14. 7. 1789
 - Začátek Revoluce
- První období revoluce
 - 14. 7. 1789 – 10. 8. 1792
 - Vznikají národní gardy – oddíly civilistů, kteří měli chránit pořádek
 - Iniciátorem vzniku byl markýz La Fayette
 - Král se polekal a ustoupil, snažil se s revolucionáři smířit
 - Symbolem se stala trikolora – červená a modrá – symboly Paříže a Bílá – král
 - Jedná o ústavě v národním shromáždění
 - Převahu mají stoupenci konstituční monarchie – přejí si ústavu
 - Zprávy o rozpadu Bastily se rozšířily po Francii – vznikají povstání
 - 4. 8. 1789 vydány dekrety, které rušili privilegia aristokratů – říkalo se jim občané
 - Všichni obyvatelé si byli rovni před zákonem
 - 26. 8. 1789 deklarace Práv člověka a občana
 - Východiskem pro vypracování ústavy
 - Poprvé zformulovali občanská a lidská práva
 - Právo na majetek, na svobodu vyznání, nikdo nesmí být uvězněn, aniž by mu to bylo dokázáno...
 - Svoboda člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého člověka
 - církve byla podřízena státu, každý kněz se musel zavázat, že bude ústavu dodržovat
 - O ústavě se diskutovalo veřejně v diskusních klubech
 - Cordeliéři – J. Danton, J. P. Marat
 - Francie má být demokratická republika
 - Aby měla stejná politická práva i chudí
 - Název podle symbolu chudých mnichů – provázku, kterým se opásávali
 - Jakobíni – M. Robespierre, Sain-Just
 - Vyjadřovali podobné názory – chtěli republiku a demokracii
 - Vyjadřovali názory drobných obchodníků a řemeslníků
 - 1791 – Le Chapelierův zákon
 - Mělo být ochráněno svobodné podnikání – výrobci se neměli sdružovat do větších monopolů, aby měli lepší podmínky na trhu
 - Zakazoval sdružování dělníků
 - Až do poloviny 19. století
 - Ludvík XVI. neměl dost velký rozhled, často dal na slovo rádce
 - Rakousko a Prusko se dívaly na Francii s obavami
 - Utíkali sem Revolucionáři
 - Někdo mu navrhl, aby emigroval

- Chytli ho, v převlečení, držen v domácím vězení
- 3. 9. 1791 ústava
 - Francie se stává konstituční monarchií
 - Podle vzoru USA, rozděluje moc soudní a zákonodárnou
 - Král a vláda
 - Zákonodárné národní shromáždění – schvaloval královy návrhy
 - Nejvyšší soud
 - Poskytla stejná občanská práva všem, ale ne stejná politická práva
 - Majetní měli vyšší práva
 - Cenzus – hranice pro majetek a placení daní – čím majetnější, tím víc platí a má politická a volební práva
 - Mohli být členy národních gard
 - Sansculoti = ti, co neměli volební práva
 - Před zákonem si byli rovni
 - Decentralizace – Francie rozdělena na departmany – správné jednotky
- Zákonodárné shromáždění se sešlo na podzim, poslanci si sedali, podle toho jaké měli názory, byli všichni nově zvoleni
 - Spokojení se situací – feuillanti
 - Zasedali v sále v s lavicemi na boku
 - Konzervativní napravo
 - A radikální (Jakobíni, Cordeliéri + Girondini) nalevo
 - Girondini – zastupovali zájmy bohaté inteligence J. Brisot
 - Bahno – ti co volili na obě strany, nevyhraněný střed
- Zahraniční politika – Rakousko = nepřítel Francie – Marie Antoinetta v domácím vězení
 - Prusko proti Francouzům
 - Girondini – preventivní válka – ale armáda ve špatném stavu, špatně vyzbrojena
 - Vyhlásili Preventivní válku na jaře 1792
 - Francouzi utržili řadu porážek
 - Rakouská a Pruská armáda se vydala na Paříž
 - Francouzi vyzvala dobrovolníky – zvedla se vlna na obranu Paříže
 - Posádka z Marseille notovala Marseillaisu – stala se symbolem revoluce
 - Prusové udělali chybu – poslali dopis, že pokud bude králi zkřiven vlas na hlavě, tak srovnají Paříž se zemí
 - Nepokoje v Paříži
 - Dav, který byl zmanipulován, chtěl potrestat všechny údajné zrádce – zmasakrovali vězně a švýcarskou gardu
 - Nosili srdce, kusy těl a orgánů nabodnuté
- Druhé období revoluce
 - 10. 8. 1792-27. 7. 1794
 - Nejradikálnější období
 - Zákonodárné shromáždění neodpovídá Francii, založena Komuna – žádali volební právo pro všechny
 - Slíbilo se lidem, že budou mít všeobecné volební právo
 - 20. 9. 1792 zastaven a zvrácen postup vojsk u Valmy – dělostřelecká bitva, FR zvítězili

- Den poté se konali volby – Konvent – volby podle všeobecně volebního práva
 - Francie vyhlášena republikou
 - V Konventu zmizeli feuillanti
 - Postupně měli převahu Girondini – přesunuli se na pravici, na levici zůstali Jakobíni a Cordeliéři
 - Prosadili pokračování války, Jakobíni využili manipulace s davem – Za všechno špatné může král. Král před soud. Girondini varovali před okolními státy.
 - 1793 byl Ludvík popraven, královna za půl roku po něm
 - Další země se přidávají proti Francii
 - Anglie, Španělsko, Severní Nizozemí
 - Poprava krále byl velký zásah – vyvolalo to odpor u venkovského obyvatelstva
 - Zahájili povstání ve Vendée
 - Další krveprolití na obou stranách
 - Vojenské neúspěchy
 - 1793 nový orgán – Výbor pro obecní blaho – měl kontrolovat vládu
 - Malé maximum – byl prosazen zákon, který stanovil maximální ceny obilí a mouky
 - Zavražděn ve vaně stoupenkyně královský J. P. Morat – novinář a lékař
 - Obyvatelstvo oblehlo Convent – 2. 6. 1793 přichází jakobínská diktatura
- Třetí období revoluce
- Jakobíni patřili k zastáncům názoru inteligence a maloměšťanů
 - Byli méně radikální než Cordeliéři
 - 1793 prosadili zákon o prodeji půdy emigrantů
 - Rozprodáván lidem, kteří na půdě pracovali – doba splatnosti 10 let
 - Radikálně změnil francouzský venkov
 - Vydali novou Republikánskou ústavu – červen 1793
 - Vejde v platnost, až se situace uklidní
 - Velmi demokratická – ale nikdy nevešla v platnost
 - Všichni lidé měli mít právo na bezplatné vzdělání
 - Stát měl zajistit právo na práci
 - Volby měly být každým rokem, aby se obměňovali představitelé a nebyli zkorumpováni
 - Chudí – právo na sociální podporu
 - Vydali zákon o zrušení feudálních povinností bez náhrady červenec 1793
 - Zrušili povinnosti rolníků
 - Všechny dokumenty zničili – spálili
 - Umožňoval občanské svobody a rozvody
 - Jakobíni museli potlačit povstání Girondénů
 - Podařilo se dobýt na Angličanech Toulon (přístav na jihu Francie)
 - Velitel Napoleon Bonaparte
 - Začali hledat nepřátele
 - Větší nebezpečí ze strany Cordeliérů
 - Vyloučili je z Výboru pro obecné blaho
 - Velká Maxima – stanovila maximální ceny na všechno zboží, maximální mzdy, aby si každý mohl koupit, co potřebuje – velice přísné tresty

- Politika teroru – Velký teror
 - Nechali pozatýkat odpůrce
 - Teror proti církvi – církev s revolucí nesouhlasila – vyháněli katolické kněze z far, zabavovali a rušili kostely a kláštery
 - Vymysleli nové náboženství ve stylu Deismu
 - Osobnost Boha není zpochybňována
 - Stvořil svět a pak se o něj dál nestaral
 - Kult Nejvyšší bytosti
 - Slavnosti, uctívání
 - Prostým lidem to nebylo jasné
 - Zavedli Revoluční kalendář
 - 21. 9. 1791 začátek – rok 1. od revoluce
 - Kalendář měl dekády – místo názvů měsíců podle toho co je pro ně typické
 - Stále více hledali nepřátele ve vlastních řadách – měli strach o svou pozici, hledali údajné nepřátele
 - Hlavní silou byli Jakobíni s Robspierrem
 - Pronásledování Kordilérů – Jack Danton
 - Šlo mu o zájmy nejchudších obyvatel
 - Zatčen, postaven před soud, právo, že se bude hájit sám
 - Vypadalo to, že bude zproštěn viny, Robspier dal proces přerušit
 - Další den vydali prohlášení, že se nikdo nesmí hájit sám
 - Robspier – nechal popravit Dantona i jeho manželku gilotinou
 - Podobnost s komunisty
 - Atmosféra strachu – vyřizování účtů
 - Každý den se popravovali stovky obyvatel pod gilotinou
 - Nastává konec Robspiera – poslanci měli strach, že přijde na jejich machinace – domluvili se proti němu
 - Robspierre zatčen a uvězněn 27. 7. 1794. = 9. Thermidor
 - Bránil se, vystřelil ze zbraně, prostřelil si čelist
 - Období velkého teroru – řízení 5 až 15 minut, následovala poprava
 - Skončila diktatura Jakobínů
- K moci se dostali Gerondeni
 - 9. 11. 1799 = 18. brumaire – zrušili všechny maxima, ceny mimořádně vzrostly, hladomor
 - Chtěli toho využít jakobíni, ale nepovedlo se jim to
 - O rok později vydávají 3. Ústavu 2. 8. 1795
 - Francie republikou, moc na 3 složky
 - Politická práva byla omezena daňovým celkem
 - Nejvyšší moc zákonodárná byla v rukou starších a rady 500
 - Období návratu k Antice
 - Výkonná moc v rukou direktoria – 5 členů
 - Opozici tvořili zastánci monarchie a Jakobíni
 - Pár povstání proti vládě, všechna byla potlačena
 - 1795-1796 Spiknutí rovných
 - Francois Gracchus Babeuf – revolucionář. Který byl zklamán neúspěchem, domníval se, že by žádná revoluce být neměla, vládnout by

- Spiknutí bylo vyzrazeno, Babef a spolupracovníci byli popraveni
- Francouzská armáda začala vítězit – 1794 – Fleurus (v Belgii) Francouzi ho ovládli, Belgičané jim proti Rakušanům pomáhali
- 1795 uzavřeli mír s Pruskem, Španělskem, Holandsko se stalo spojencem, Belgie se stala součástí Francie
 - Ve válce zůstalo Rakousko a Anglie
 - Chtěli ve válce pokračovat
 - Francouzi dali do čela armády Napoleona Bonaparte – vpadl do severní Itálie – Italští vlastenci se k nim přidávali 1796
 - Rakušané uzavřeli mír v Campo Formio – 1797
 - Vzdali se Belgie a Lombardie
 - Získali Benátsko a Dalmácii
 - Francouzi měli celou Itálii včetně Vatikánu – vyhlásili republiku
 - Angličané vyhlásili znovu válku proti Francii 1798
 - Získali podporu Ruska, a posléze Rakouska
 - Francouzi se domnívali, že když odříznout VB od Indie, tak budou mít vyhráno
 - Napoleon do Egypta
 - Vezl vojáky a vědce – u města Rosetta – Nápis 3 písmý
 - Tažení neúspěšné – poražen Horáciem Nelsonem
 - Poražen u Akron a Abukir
 - Jediným východiskem, že bude nastolení diktatury
 - Napoleon zpět
 - 9 listopadu mu předali vládu, rada 500 byla rozehnána
 - 18 Brimér – definitivní konec francouzské revoluce

- Význam revoluce

- Ústava, občanská společnost
- Významným krokem k vytvoření

- Narodil se na Korsice 1769 v Ajaccio
 - o Pocházel z rodiny zchudlého šlechtice – otec ve státních službách, měl 6 sourozenců
 - o Začal navštěvovat vojenskou školu
 - Odmítal poslouchat nesmyslné rozkazy
 - Neměl rád jazyky
- Potlačil povstání Jakobínů
- Byl poslán do Itálie, nedařilo se mu v Egyptě
- Stal se v roce 1799 hlavní osobností dějin
- Jmenován prvním konzulem – 1799-1804
- Reformy státní správy, posiloval moc
- Rychle uklidnil vnitřní situaci
- 1799 vydána 4. Ústava
 - o Francie je stále republikou – ve skutečnosti byla diktaturou
 - o Rovnost před zákony, svobodu podnikání, zakazovala návrat emigrantů
 - o Volební právo bylo všeobecné, ale stejně se k moci dostali majetní
- Vybíral si spolupracovníky, nezáleželo mu na tom, jaké měl kdo názory

- Hlavní bylo, aby byl odborník a oddaný režimu
 - Vybral si schopné lidi
- Jednání s papežem 1801 – konkordát
 - Nebyly vráceny církvi ani privilegia, ani majetek
- Vytvořil pevnou finanční soustavu
- Nechal znovu sepsovat občanský zákoník 1804-1810
 - Vzniká Code Napoleon (Napoleonův občanský zákoník)
 - Šíří ho všude, kam přichází
- Měl podporu vojáků
 - Uznávali ho, nepovyšoval se
- Podpora chudých obyvatel – aspoň aby si mohli koupit základní potraviny
- Francouzská armáda byla kvalitní
 - 1800 vyhráli v bitvě u Marengo proti Rakousku
 - 1801 mír s Rakušany v Lunéville – museli se vzdát Belgie
 - 1802 mír s Angličany v Amiensu – kompromis – Malta má být vrácena Johanitům
- Začala vnikat 3. Koalice
 - Britové začali znovu hledat spojence
 - Francie by mohla být v ohrožení
 - Toho využívá Napoleon – V čele Francie by měl být jediný muž
 - 1804 korunován Napoleon na císaře
 - Napoleon se korunoval sám – vzal papeži korunu z rukou
 - Korunoval i svou manželku Josefínu Beauharaais
 - Rozvedl se s ní, protože mu nemohla dát potomky
- 1804 – 1815 císařství
 - 1805 zahájil výboje s cílem zlikvidovat podporu Angličanů na moři
 - Sám šel v čele pěší armády – dosáhl prvního vítězství v bitvě u Ulmu – porazil Pruskou a Rakouskou armádu, vydal se směrem na Vídeň
 - Střetnutí u Trafalgaru – 2/3 francouzského námořnictva byly zničeny
 - Admirál Horácio Nelson – zasloužil se o vítězství, ale byl smrtelně zraněn
- Bitva u Slavkova 2. Prosince 1805
 - Bitva Tří císařů - František II, Alexandr - ruský car, Napoleon
 - Napoleon si dobře prohlédl terén, rozmístil vojáky a fenomenálně zvítězil
 - Mír byl pak uzavřen v Bratislavě 26. 12.
- 1806 pokračuje armáda v ovládání Itálie (až na papežský stát a Sardinii)
- Proti Napoleonovi se postavili Prusové - Vtáhl do Berlína a Prusy porazil
 - Zrušil svatou říši římskou
 - František I se stal císařem rakouským
 - Přemýšlel jak zlikvidovat Anglii - vyhlásil v Berlíně zásady kontinentální blokády
 - Zákaz obchodovat s Angličany v těch zemích, které ovládal
 - Zlikvidovat ekonomiku Anglie, posílit vlastní buržoazii
 - Anglické zboží se pašovalo do Evropy
 - Francouzi nedokázali produkovat stejné zboží jako Angličané
 - Mělo to za následek rozvoj hospodářství domácích ekonomik, hledali se náhradní suroviny
 - Vývoz cukru z třtiny z Anglie ustal, začal se vyrábět z řepy
 - 1807 se dostal až do Polska, kde vyhověl Polským vlastencům a prohlásil část Polska za Velkovévodství Varšavské
 - Dostal se až k hranicím s Ruskem

- Uzavřel s ním 1807 v Tylži mír
 - Rozdělili si sféry zájmů
 - Car souhlasil s kontinentální bloádou a za to může rozšiřovat Rusko do Finska a Jihovýchodní Evropy - proti Turecku
- Měl perfektně zmapováno, co si kdo myslí - ministr Joseph Fouches - kontroloval oficiální dopisy a korespondenci, ale i osobní korespondenci
- 1808 napadl Španělsko, za to že údajně nedodržel kontinentální bloádu, Bourboni uprchli, myslel si, že má všechno v kapse
 - Dosadil za španělského krále svého bratra Josefa
 - Jako dobyvatelé si vysloužili nenávisť vůči obyčejným občanům
 - Gueriller - občanská válka proti francouzům
 - Znázornil to Francisco Goya
 - Španělé získali posilu Anglické armády, a v čele s Wellingtonem Francii porazili
 - Oslabenou Francii napadá Rakousko v červenci 1809 u Wagramu - porážka Rakušanů
 - Vstupuje na scénu kníže Metternich - stává s prvně ministrem vlády a později kancléřem - navrhuje, aby se František I usmířil, výsledkem sňatek s Marií Luisou a Napoleona
- 1812 se Rusko zřeklo kontinentální bloády
 - Napoleon zahájil tažení 21.6. S armádou 600tisíc mužů – 1/3 Francouzi
 - Taktika spálené země
 - Rusové říkají této válce vlastenecká
 - Napoleon si myslel, že to bude rychlé řešení
 - Taktika ruského generála Kutuzova byla, že lákal Napoleona do vnitrozemí
 - 7. 9. 1812 bitva u Borodina - oba hlásili, že zvítězili - zachyceno v románu Vojna a Mír
 - Napoleon posílal depeše, že zvítězil
 - Obsadil prázdnou Moskvu
 - Tak ji zapálili - pak si začali stavět kamenné paláce
 - Nakonec se rozhodl táhnout zpět, Kutuzov ho donutil, aby táhl stejnou cestou zpět - napadali Fr když to nečekali, obrovské ztráty
 - Listopad 1812 Berezina - zůstalo 40 tisíc vojáků
 - Napoleon byl vyčerpán
 - Byla svolána nová koalice - Rusko, Prusko, Rakousko a Švédsko
- Bitva Národů u Lipska 19. 11. 1813
 - V čele Švédské armády stál důstojník, který znal dobře Napoleonovu taktiku
 - Poražen Napoleon
 - V Březnu vtrhli do Paříže, obnovili vládu Bourbonů - na trůn nastoupil bratr popraveného Ludvíka XVI.
 - Napoleon převezen na ostrov Elba - rozhodl se, že ji opustí
 - Vylodil se v Tulu, Ludvík před ním utekl - období Stodenního císařství
- 18. Června 1815 bitva u Waterloo - v Belgii
 - Porážka Napoleona od Pruské a Anglické armády

- Napoleonovi vojáci nebyli dobře vycvičeni
- Pak zajat a odvezen na ostrov Svaté Heleny, kde 1821 zemřel

Vídeňský kongres

- Svolán po válce, iniciátorem byl rakouský politik Metternich
- Konal se od září 1814
- Zastoupení Velké Británie, Pruska, Ruska, Rakouska-Uherska i Francie.
- Kongres chtěl vrátit politický stav před napoleonské války
- Uznání vládnoucích rodů (které byli donuceni odstoupit)
- Éra restaurace
- V roce 1815 byl kongres přerušen 100 denním císařstvím
- Jednání byla uzavřena v červnu 1815.
- Pařížský mír roku 1814 – hranice Francie byly vráceny do roku 1792 (rok, kdy se Francii začalo vojensky dařit).
- Pevnosti ve východní Francii byly obsazeny spojeneckými vojsky na 3 roky.
- Francie musela zaplatit válečné reparace.
- Na Francouzský trůn byl restaurován Ludvík XVIII.
- Byl umožněn návrat aristokratům, ale majetek jim vrácen nebyl.
- Anglie získala:
 - Část francouzských i holandských kolonií.
 - Ostrov Helgoland – mezi ústím Vezery a Labe
 - Ostrov Malta
 - Kapsko na úkor Holanďanů.
- Už měli Gibraltar a tak ovládali důležité obchodní cesty a měli mořskou nadvládou.
- Prusko:
 - Ovládlo znovu Poznaňsko
 - Přední Pomořany
 - Vestfálsko
 - Porýní
- Rusko:
 - Finsko
 - Besarábie – kontrola plavby v Černém moři.
 - Polské království = Kongresovka (Personální unie)
- Švédové:
 - Připojení Norska
 - Vznik nizozemského království spojením Belgie a Nizozemska.
- Kongres zrušil jednotnou Itálii:
 - Lombardie + Benátsko je přímá součást Rakouské monarchie
 - Toskánsko získávají Habsburkové
 - Neapolsko – restaurováni Bourboni. V království sardinském (Sardinie a Piemont) – původní
 - Savojská dynastie. Obnoven papežský stát.
- Německo:
 - Rozdrobeno – Říše římská nebyla obnovena (35 monarchií a 4 svobodná města).
 - Vytvoření Německého spolku – Říšský sněm ve Frankfurtu – rozhodnutí sněmu mohli monarchie a svobodná města odmítnout.
- Švýcarsko bylo neutrální a získali tak status zajišťující bezpečnost.
- Pentarchie – vyrovnané vztahy mezi pěti velmocemi.

- Posílení policejního aparátu – kvietismus
- Svatá aliance - založena roku 1815, zásada intervence, pokud by byla v jiném stát vypukla revoluce a domácí armáda na ní nestačila, mají cizí státy právo vojensky zasáhnout.
 - o Za vlády Alexandra I
 - o Zásady intervence: mohli potlačit revoluci i z cizích sil
 - o Několikrát úspěšně revoluce v Evropě potlačili

Klasicismus, Empír, Romantismus

- Týká se jak umění, tak životního stylu
- Názor: rozumem může člověk zlepšit společnost
 - o Odklon od víry, láska ke svobodě, uctívána Antika
- Akademismus – projev výtvarného umění v malířství – technika vypracování detailů, a ne na vlastní cit – klade důraz na formu
- Malířství
 - o Jacques Louis David
 - Neslavnější PřísaHa Horáciů
 - Smrt Marata
 - Dvorní malíř Napoleona
 - o Antoin-Jean Gros
 - Napoleonův malíř
 - o Jean Dominique Ingrese
 - Z antických bájí
 - Portréty
 - o Antonín Mánes
 - Maloval ideální krajiny
 - o František Tkadlík
 - Portrétista – maloval z národního obrození
- Sochařství
 - o Bertel Thorvaldsen
 - o Václav Prachner
- Architektura
 - o Trojúhelníkový štít
 - o Antické sloupy nesoucí portikon
- Hudba
 - o Vídeňský klasicizmus
 - o Haydn, Mozart, Beethoven
- Literatura
 - o J. W. Goethe

Empír

- Sloh Napoleonova císařství – ovlivněný Egyptem

Romantizmus

- Různá datace
- Nový životní pocit – proti rozumu se klade lidská duše
- Vyhledávají se dobrodružství, nepředvídatelné, tajuplné situace, lidová kultura, návrat k přírodě
- Rozvíjí se národní hnutí
- Mystické představy: Duch doby, Duch národa
- Uctíván středověk – rytířství
- Přeceňována úloha jedince, jako hrdiny

- Typické životní osudy: Byron, Puškin, Mácha
- Malířství
 - o Théodore Géricault
 - Antické náměty – Vor Medúzy
 - Plukovník Císařské gardy
 - o Eugène Delacroix
 - Maloval náměty, které vycházeli ze současnosti
 - Vpád Alexandra velkého
 - Svoboda vede lidi na barikády
 - o Francisco de Goya
 - Dvorní malíř španělských bourbonů
 - Nahá Maja [macha]
 - o John Constable
 - Zakladatel krajinomalby
 - Bílý kůň
 - o William Turner
 - Požár parlamentních budov
 - o Caspar David Friedrich
 - Maloval tajuplné obrazy
 - Jakoby to maloval v horečce
 - o Antonín Mánes
 - o Josef Mánes
 - o Adolf Kosárek
 - Krajínář
 - o Josef Matěj Navrátil
 - Dramatické obrazy
- Architektura
 - o Napodobování středověkých hradů a slohů
 - o Anglický park se zříceninou
 - o Altány na romantických místech
 - o Lidové stavby – v šlechtických zahradách
 - o Často se objevují minarety
- Hudba
 - o Beethoven, Schumann, Schubert, Mendelson-Bartholdy
 - o Novoromantici: List, Berlioz, Wagner, Čajkovský, Smetana, Dvořák
- Romantizmus ovlivnil symbolizmus, secesi, kladením na city impresionizmus a silou výrazu expresionizmus

Období restaurace a rovnováhy

- Návrat původní šlechty do svých sídel
- Začíná romantismus – kladení národních zájmů – národní hnutí
- Období kapitalistické industrializace – vzniká tovární velkovýroba
 - o Je více levných výrobků, ale mezi majiteli a dělnictvem vznikají spory – dlouhá pracovní doba, žádné sociální zázemí
- Začala se budovat moderní státní správa – ministerstva, zastupitelé, hejtmani...
- Panovníci se budou pravidelně scházet na kongresech
 - o 1818 – Cáchy – francii bylo odpuštěno, Ludvík XVIII. byl přijat jako panovník
- Národní hnutí

- Německo
 - Mladí intelektuálové z aristokratických vrstev sympatizovali s lidem, ale částečné sjednocení Německa považovali za dobré
 - Většinou studenti, nebo profesori na universitách
 - Zakládali tajné spolky: buršenšafy
 - Snažili se sjednotit celé Německo
 - Zatím se k nim nepřipojuje měšťanstvo
 - Hlava spolku byl Metternich
 - Považoval studenty za málo nebezpečné
 - Ti pak svolali shromáždění na hradě Wartburku 1817
 - Luther se tam ukrýval v roce 1517
 - Metternich svolává kongres do Karlových Varů – zpřísnění režim na vysokých školách, zpřísnění režimů
 - Všichni studenti a profesori byli vyloučeni, pokud sympatizovali s buršenšafy
 - Omezení akademické svobody – přednášky cenzurovány
- Itálie
 - Za Napoleona sjednocení, zklamání Vídeňských kongresem
 - Obnovení BOURBONI, TOSCÁNSKO, BENÁTKY – malé státečky s vlastní vládou
 - Tajně se scházejí lidé z aristokratických rodin – v horách, kde se pálilo dřevené uhlí – Karbonáři
 - Nejslavnější Silvio Pellico
 - 1820 vypuklo povstání v Itálii, když v Neapolském království nastupuje na trůn Ferdinand II. bourbonský
 - Hlavním požadavkem byla ústava, panovník ji schválil
 - Vznikají malé povstání v malých státečkách
 - Viktor Emanuel I. se snažil dostat do čela povstalců
 - Rakušané intervenovali do království a do ostatních zemiček, povstání byla potlačena
 - Zatkli mnoho karbonářů, uvězněny v kasematech na Špilberku
 - Po Pellicovi pojmenována ulice, pamětní deska, pomník
- Španělsko
 - Revoluce zde vypukla o půl roku dříve než v Itálii, 1820 v lednu
 - Snaha obyvatel latinské Ameriky o nezávislost – vzorem se jim stalo USA
 - Španělé se snažili tyto národní hnutí potlačit
 - Velitelé odmítli vyplout ze španělských přístavů
 - Přidávají se k nim měšťané, ve všech velkých městech
 - Bourbonům se nepovedlo revoluci potlačit, pozvali si na pomoc Francii, ti ji potlačili – dále neměli síly pokračovat proti latinské Americe
 - V Americe během 40 let získaly nezávislost všechny státy v jižní Americe
 - Simon Bolívar
 - José San Martín
- Rusko
 - Samoděržaví – režim v Rusku
 - Mladí mužové odcházeli na studijní cestu do Evropy, nejčastěji do Francie
 - Zjišťuje, že je svoboda tisku, mohou se shromažďovat

- Aristokraté museli sloužit v armádě, později jako úředníci
- Zakládali tajné spolky
 - 1821 Jižní spolek
 - Radikální, založen v Kyjevě, vliv Francie – chtěli nastolit republiku, odstranit nevolnictví a samoděržaví, volební právo pro všechny
 - 1822 Severní spolek
 - V Petrohradě
 - Volební právo jenom pro majetné, odstranění nevolnictví
 - Společnost sjednocených Slovanů
 - Chtěli vytvořit ze svobodných národů slovanský stát, aby vznikla velká federace
 - Vzájemně o sobě nevěděli, přejmenovávali se
 - Začali spolupracovat po smrti Alexandra I., nebyl určen jeho nástupce, o trůn usiloval jeho bratr, i jeho syn
 - Začali být méně opatrní, připravovat se na povstání
 - 26. 12. 1825 – povstání Děkabristů
 - V Rusku se shromáždili elitní důstojnické oddíly na Petrohradském náměstí a měli carovi slíbit věrnost
 - Carem se měl stát Mikuláš I. bylo tam přítomno 3000 důstojníků
- Car povstání potlačil
 - 5 vůdců bylo pověšeno, další poslání na Sibiř, zpřísnění režimu
- Nové hnutí ve 40. letech
 - Alexandr Ivanovič Gercen

Národně osvobozenecké hnutí na Balkáně

- Proti Turkům
- Srbsko
 - 1804-1813 První protiturecké povstání Srbů
 - První moderní revoluce na Balkáně
 - Turci zlikvidovali srbskou šlechtu po bitvě na Kosově poli, neexistovala vrstva měšťanstva, vrstva inteligence byla velmi slabá
 - Nová šlechta vzniká z velkých sedláků, vytvořili vojsko
 - 1804 obklíčili Bělehrad
 - Hlavou povstání byl Džordže Petrovič Karadžordže
 - Povstalci dobyli Bělehrad
 - Sultán vyhlásil džihád v roce 1806
 - Dobyli pevnost Kalamergan a Šabac
 - Významné opěrné body
 - Rusko podporovalo pravoslavné – Srby
 - Válčili s Turky, po tylžském míru
 - 1812 Rusko-Turecký mír – získali Beserábii a Moldávii
 - Srbové byli dále odkázáni na sebe
 - Turci táhli na Bělehrad ze všech směrů, vůdce popravili, Karadžordže utekl do Uherska
 - Miloš Obrenovič se snažil Turkům předložit požadavky

- 1815-1817 nové povstání proti Turkům
- Obrenovič 1817 Karadžordžeho vydal Turkům, zavraždili ho
- V mezičase vypuklo řecké povstání
- 1827-1829 rusko-turecká válka
 - Pak zase uzavřeli mír – 1829 drinopolský mír – Rusové vyhráli
 - Srbové získali autonomii, součástí osmanské říše
 - Obrenovič se stal dědičným knížetem
 - Svoboda vyznání – svobodně se mohli hlásit ke svému náboženství
 - Mohli si otevírat školy, kde se učilo srbsky
 - Srbské noviny a srbská pošta
 - Půda se stala soukromým majetkem, místo státní půdy
- Řecko
 - Řekové žili po celé osmanské říši – schopní a vzdělaní obchodníci a řemeslníci
 - Utíkali do Ruska
 - Pravoslavná církev - stala se pro ně vzpruhou
 - Udržovali kontakt s Evropou – slavila návrat k antice
 - 1821 povstání na území Moldavska
 - Vůdce Alexandr Ypsilanti
 - Turci to řešili terorem – vypalovali, vraždili
 - Filhelénské hnutí – spolky na podporu Řeků – kupovali potraviny, vybírali peníze
 - Dobrovolníci – třeba G. Byron
 - Podporování i Ruskem 1826
 - Útok loďstva Ang, Fr, Ru 1827
 - Rusko-turecká válka
 - Drinopolský mír
 - 1830 – Londýn – byla stanovena hranice Řecka
 - Dědičná monarchie
 - 1832 králem Otto Wittelsbach
 - Snažil se vézt politiku ve prospěch Anglie
- Rumunsko
 - Neexistovalo Rumunsko, ale knížectví Valašské a Moldavské
 - Získali 1831-1832 autonomii
 - Rumunsko vzniklo z těchto knížectví 1861 za Alexandr Ion Cuza
 - Bylo součástí Osmanské říše

30. Léta

- vlna povstání, vedou ji liberálové
- Francie:
 - Pozice bonapartistů stoupaly
 - 1830 vyhráli Liberálové před Monarchisty, obsadili většinu křesel ve sněmovně, král nechal sněmovnu rozpustit
 - 1830 červenec – Ordodance – 6 článků, znamenaly by návrat k absolutizmu
 - Vedlo k povstání 26. 7. 1830
 - začali se stavět barikády, dobyli radnici, zbrojnici
 - K povstalcům se přidala i část armády
 - 29. 7. 1830 revoluce zvítězila, král emigroval
 - Monarchie zůstala zachována, králem se stal Ludvík Filip Orleánský
 - Očekávali, že má kladný vztah k revoluci

- Vytvořen nový politický systém – červencová monarchie
 - Rozšíření občanských práv a svobod, snížen volební cenzus >> prospíval majetným obchodníkům, výrobcům, statkářům
 - Pozitivní vliv na rozvoj
- Na konci 30. let zasáhla Francii hospodářská krize
- Belgie:
 - V čele byl Vilém I. Oranžský (jen shoda jmen)
 - Konzervativec, centralizoval státní správu, do úřadů byli dosazováni Holanďané, Holandština se stala národním jazykem, ekonomicky nesourodé, nábožensky: Belgie katolíci, Nizozemí Calvinismus
 - Státní dluh byl rozdělen mezi obě země na půl, většinu mělo zaplatit Nizozemí
 - Povstání 25. 8. 1830 v Bruselu
 - Rozšířilo se do dalších oblastí Belgie
 - Král chtěl použít armádu, tu se podařilo odrazit
 - Velitel armády raději ustoupil – revoluce zvítězila
 - Byla vytvořena Prozatímní vláda
 - 1831 vyhlásili novou ústavu, králem byl Leopold I. Sasko-koburský
 - Vyhlásili věčnou neutralitu – ústava byla nejliberálnější v Evropě
 - Utíkali sem političtí vyhnanci
- Německo
 - Začali se zvyšovat počty liberálů – Hnutí mladé Německo
 - Německo je rozdrobené
 - Malý počet liberálů, hnutí bylo potlačeno, spousta emigrantů
- Socialisté
 - Pierre Joseph Proudhon
 - Stát požadoval za velkého příživníka
 - Měl řadu stoupenců
 - August Blanqui
 - Pokrok nikdo nezastaví, ale je důležité, aby stát kontroloval, co a jak se vyrábí
 - Pokud se nikdo nevzdá moci, je nutná revoluce – v čele intelektuálů
 - Často zavřený, vždy krátkou dobu na svobodě
 - Stoupencům se říkalo Blaquisté
 - Vědecký socialismus
 - Vychází z věd a filozofie
 - Karel Marx, a Fridrich Engels
 - Zdrojem je utopický socialismus, anglická politická ekonomie – teorie nadhodnoty
 - Jak to, že když máme kus dřeva, vznikne z něj něco, tak že to má větší hodnotu = vezme se z práce, nadhodnota je část práce která není zhodnocena
 - George W. Fridrich Hegel
 - Studoval u něj Marx
 - Věnovali se společenským problémům – vývoj kupředu vede sporem 2 hlavními společenskými silami
 - Buržoazie a proletariát
 - Marx měl otce právníka
 - Engels pocházel z továrnické rodiny, na vlastní oči se setkal jak dělníci pracovali
 - Má existovat společenské vlastnictví prostředků – nikam to nevedlo

- Vydali Manifest komunistické strany
 - Na zakázku pro společnost Svaz komunistů
 - Jen to potom upravovali
 - Jejich názory byly potom méně radikální
- Obrovský vliv na mezinárodní komunistické hnutí
 - Vzniká první internacionála v Londýně
 - Dělníci se snažili získat lepší postavení
 - Rozpadla se po Pařížské komuně
 - Druhá internacionála vznikla u výročí pádu bastlii
 - Sociální pojištění, práva všeobecná
 - Rozpadla se po první světové
 - Komunistická v Moskvě
 - Ruští bolševici chtěli ovlivnit celý svět
 - Socialistická internacionála
 - Bez nesmyslů od Lenina a Stalina
 - Sociálně spravedlivý stát, který by zajistil všeobecná práva všem
- Anarchisté
 - Odmítají stát – je zlo, které lidi uvádí do závislosti
 - Michail Bakunin
 - Chtěli sociální spravedlnost, často se uchýlovali k terorismu

Průmyslová revoluce

- Souvisí s šířením parního stroje
- Továrny se dali dříve stavět tam, kde byla voda = zdroj energie
- Zvýšili se nároky na těžbu surovin
- Rozvoj kolejové dopravy
 - Z počátku koňská, poté parní lokomotiva
- Telegraf – zrychlené předávání informací
- Kolejová doprava u nás
 - 1832 První koňská dráha nejdelší v Evropě – České Budějovice a Linec
 - Přeprava soli
 - 1833 Praha – Lázně – Plzeň
 - Převoz lesů
 - Parní železnice
 - Z Vídně do Brna 1839
 - Pak do Olomouce a Opavy
 - Z Olomouce do Prahy
 - 1851 z Prahy do Drážďan
- Význam zavádění strojů
 - Používaly se anglické stroje
 - Poté v Belgii a Francii
 - První parní stroj v monarchii pracoval v Brně 1822 H. A. Luzova manufaktura
 - V polovině 19 století vzrůstala koupěschopnost obyvatel
 - Růst spotřeby textilu – Brno, Liberec
 - Nejvíce hutí a vysokých pecí
 - Objevují se bouře dělníků – rozbíjení strojů
- Kritika sociálních křivd byla vedena ze strany konzervativních stran
 - Pak to byli tradiční malovýrobci – konkurence ze strany manufaktur
 - Přetrvávala robota – protirobotní povstání

- 1821 na jižní Moravě – Znojensko
- 1831 na Slovensku

Národní obrození

- Proces, kdy se z feudální národnosti vyvinul moderní, novodobý národ
 - Vznikl v důsledku národních a společenských změn
 - Prošly jím více méně všechny národy
 - Hůře a bouřlivěji se projevoval v Rusku a Habsburských zemích
 - Snadno pak třeba ve Francii
- U nás:
- Habsburskou monarchii mají v rukou Němci, Slovanů bylo asi 17 milionů – nemají svobodná práva
- Česká společnost byla poškozena poněmčováním české šlechty
- České měšťanstvo bylo málo ekonomicky silné a nemělo žádnou politickou váhu
- Český jazyk se udržoval na venkově, byly ním psány knihy z doby Předběhohorské – Hájkova Kronika Česká
- Zákon o Triviálních školách – vyučovalo se tu mateřským jazyce
- Významnou roli sehrála skupina českých kněží – ti pocházeli často z vrstev venkovských
 - Jezuité a Piaristé
- A učitelé – museli mít učitelské vzdělání
- 3 Etapy:
- Od 60. let 18. století – do počátků 19. století
 - Projevuje se zájem o vědu a historii
 - Projev Panslavismu – myšlenka slovanské vzájemnosti
 - Obrany jazyka – Balbínova rozprava; Karel Ignác Táb
 - Začíná moderní historiografie – historie jako věda
 - G. Dobner, F. M. Pelcl – zřízena katedra českého jazyka a literatury
 - Vyučovalo se o českém jazyce
 - Josef Dobrovský – narodil se 1753 v Uhersku, 1829 v Brně umřel
 - Vynikající filolog, historik
 - Dějiny českého jazyka a literatury
 - Osvícenec – kriticky posoudil zlomek evangelia svatého Marka – zjistil, že to není originál. A legenda o Svatém Janu Nepomuckém je blbost
 - Poprvé veřejně zformoval požadavky českého obrození
 - Za Leopolda II. – navštívil českou vědeckou společnost
 - Vydávání českých novin – Václav Matěj Kramérius – Pražské noviny, otevřel českou expedici – české nakladatelství
 - Hrál se česky v Nosticově divadle – prodal ho českým stavům – Stavovské divadlo
 - První česky hrané Kníže Honzík – přeloženo z Němčiny, první skutečně české – Břetislav a Jitka
 - Hrál se v dřevěném divadle Bouda; pak u Hibernů (hibernové – mnišský řád) – hrálo se tu německy i česky
 - Morava
 - Obrození se opožďovalo
 - Jan Petr Cerroni – jeho otec byl Ital, sbírka dokumentů v dějinách Moravy a Slezska
- 2. Fáze – počátek 19. až 30. léta 19. století
 - Napoleonské války, posílilo to panslavismus

- Není to už vliv osvícenství, ale romantismu
- Josef Jungman
 - Autor slovníku Česko-německého
 - Historie literatury české, Slovesnost
- Vzniká česká vědecká terminologie – botanická, chemická, filozofická...
- Bratři Presselovi – vytvořili chemické a botanické názvosloví + časopis Rok
- Jan Evangelista Purkyně – výzkum buněk
- Vlivem romantismu vznikají 2 podvrhy:
 - Rukopisy Královedvorský a Zelenohorský
 - Linda, Hanka, Boček – falsifikátoři
- Vzniklo národní muzeum v Praze
 - Hrabě Kolovrat, hrabě Štemberk – vydávali Časopis českého Muzeum
- Vzniká i národní muzeum v Brně
- František Palacký – angažuje se od 20 let, pomáhá zakládat muzeum v Praze
- 3. Fáze – 30 léta, a polovina 19 století
 - Velký vliv mělo Polské povstání
 - Panslavismus se má chápat jako přítel nebo nepřítel
 - Karel Hynek Mácha, Karel Sabina, František Kampelík – chtěl zakládat spořitelny, Jan Ohéřal – zakladatel české žurnalistiky, Jan Helcelet
 - František Palacký, Karel Havlíček Borovský, František Vieger
 - Vzniká Matice Česká – 1831 = první nadace – fond, který sbíral finanční prostředky a vydával rozsáhlé projekty a knihy
 - Matice Moravská – 1831 – začala vydávat časopis Matice Moravské – vychází do dnes
 - František Palacký = hlavní tvůrce české politiky, značně ovlivnil pohled na české dějiny – na husitství (hovořil o něm jako o reformaci, která byla správná)
 - Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě
 - Připravilo první politický program – austroslavismus – aby Slované měli stejná práva, jako ostatní, nepřál si rozpad monarchie
 - Jednota pro povzbuzení průmyslu v Čechách – F.L. Rieger, Al.P. Trojan, J. Perner
 - Cílem bylo otevřít českou průmyslovou školu v Praze
 - Měšťanská beseda – 1845
 - Zakladateli Rieder a Trojan
 - Pořádali společenská setkání, vzdělávací kurzy, osvětová činnost
 - Divadlo
 - Neexistoval stálá scéna, kde by se hrálo česky
 - Rozšíření kočovnických společností, vznikaly ochotnické soubory
 - J. K. Tyl – Fidlovačka, změnil charakter her – psal vlastenecky aktivní hry; Klicpera
 - Žurnalistika
 - Stále se vydávají pražské noviny – přejal je jako hlavní redaktor Borovský
 - Česká včela – časopis; Čechoslav; Jindy a nyní – přejmenováno na Květy české
 - Článek Sláv a Čech – poprvé výskyt austroslavismu, vydáno v Čechoslavovi
 - Radikálové
 - Skupina radikálů, kteří chtěli odtržení od monarchie – vytvořili spolek Repeal – vznikl v Irsku, použili název
 - Emanuel Arnold, Karel Sabina, F. Cyril Kampelík

Slovenské obrození

- Naši obrozenci Slováky podporovali

- Pociťovali útlak ze strany rakouských Němců a ze strany Maďarů
- I. Období
- Vytvořili se tu dva proudy: proud katolíků a nekatolíků
- Katolíci
 - o Je nutné vytvořit spisovný slovenský jazyk – Generální seminář v Prešpurku
 - Michal Kratochvíl, Anton Bernolák – pokusil se vytvořit spisovnou slovenštinu = bernoláčtina, nebyla přijata
 - Snažili se sice psát v tomto jazyce – Ján Hollý, Ján Chalupka – psali divadelní hry
- Evangelíci
 - o Používali bibli kralickou, mysleli si, že by spisovným jazykem mohla být čeština bible Kralické
 - o Lyceum v Prešpurku – Juraj Ribay, Juraj Palkovič
 - o Ján Kollár, Pavel Josef Šafařík – žil i v Praze, psali česky i slovensky
- II. Období
 - o Druhá generace na Bratislavské lyceu:
 - o L. Štúr, M. M. Hodža, J. m. Hurban
 - Zakládali studentské spolky
 - Štúr se pokusil vytvořit další spisovný slovenský jazyk, za základ si vzal středoslovenské nářečí, jazyk se po úpravách ujal
 - o 1844 vytvořili spolek Tatrin – vzdělávací a kulturní spolek, v Liptovském Mikuláši na faře
 - o Radikální demokraté
 - Ján Francisci – významný politik a vůdce dobrovolníků za revoluce
 - Jakko Kráľ – básník
 - Program: zrušení poddanství
 - Štúr se stal poslancem uherského zemského sněmu
 - Umění: Peter Bohúň, Jozef Božetěch Klemens – malovali portréty obrozenců

Revoluce 1848-1849

- = jaro národů
- Vlna revolucí, přeskakovala mezi zeměmi
- Vznikají politické programy na obranu národní svébytnosti
- Itálie
 - o Snažili se sjednotit = risorgimento
 - o Bouře vypukly v lednu na Sicílii a v Neapolsku, cílem bylo vyhnat Bourbony a vytvořit jednotný stát
 - o Král donucen k ústupkům, donutili ho přijmout ústavu
 - Vzrůst napětí v Lombardii a Benátsku – pod vládou Habsburků
 - 17. 3. 1848 povstání v Benátkách
 - o Sardinský král se chtěl postavit do čela odboje, vyhlásil válku Rakousku 1848, nebyl úspěšný – maršál Radecký je porazil u Custozy
 - o V létě se ujímají vedení revoluce demokraté, jsou podporováni obyvatelstvem, vyhlásují republiky, v Toskánsku a Benátkách, leden 1849 Římská republika
 - o Znovu zaútočili na Rakousko v Itálii, znovu poraženi, oslabení
 - o Panovníci zvládli povstání v Miláně, intervenovali do Toskánska, neapolská armáda potlačila povstání na Sicílii, poražena Republika Římská, jako poslední padla republika sv. Marka (benátsko)
 - o Giuseppe Mazzini – politik
 - o Giuseppe Garibaldi – v čele povstalců

- Francie

- Byla stát svobodný, vláda Ludvíka Filipa Orleánského měla problémy, lidé byli nespokojeni s vládou F. P. Guizota – vznikla proti nim opozice – liberálové, demokraté, socialisté
- Hlavním cílem bylo rozšířit volební právo pro všechny
- Revoluce vypukla v únoru, na banketech – řečníci + občerstvení, vláda je musela povolit
- 22.2.1848 banket nepovolen, stejně e sešli, postavili barikády, vojsko se přidalo na stranu lidu, Ludvík Filip Abdikoval
- 25.2.1848. byla vyhlášena 2. Republika
- Vláda začala vydávat dekrety, to bylo vždy, když neplatila ústava, měli platnost zákona
 - Dekret - Všeobecné volební právo
 - Dekret – povoleno sdružování
 - Dekret – Právo na práci
 - Zřídili národní dílny – pro lidi, co neměli zaměstnání, vyráběli se zde předměty za velmi nízkou mzdu
- Po volbách demokraté získali jen málo míst, vedli Liberálové
- 23.6.1848 – národní dílny budou zrušeny, nevyplácely se
 - Povstání spousty dělníků, kteří se bouřili, po 3 dnech krvavě potlačeno
 - Ovlivnilo to práci na nové francouzské ústavě – lidé se báli živelných povstání dělnictva
 - Vytvořena pravomoc prezidenta
 - V prosinci se konali prezidentské volby, vyhrál je Ludvík Napoleon Bonaparte – Napoleonův synovec
 - Očekávali, že bude stejně dobrý, jako jeho strýc
- Na jaře se konali parlamentní volby, vyhráli Liberálové – omezení demokratických práv, zaveden volební cenzus
- Stále více se posilovala pozice Ludvíka Bonaparteho, 2.12.1851 provedl státní převrat
 - Podobný převrat, jako jeho strýc - kontroloval veškeré vládní funkce
 - O rok později se nechal prohlásit za císaře
 - Francie se stala druhým císařstvím

- Německo

- Stále rozdrobené, ve Slezsku nespokojení domácí tkalci, v zemědělských oblastech nízké ceny,
- Největší nepokoje v Prusku
- Do čela hnutí se dostávají Liberálové – velké povstání v Berlíně, 18.3.1848 postaveny barikády
- Pruský Fridrich Vilém IV. odstoupil
- Pak se schází předparlament ve Frankfurtu nad Mohanem
 - Cílem bylo připravit se na Pangermánský sněm (všeněmecký sněm)
 - Poslanci nebyli jednotní na sjednocení Německa
 - Velkoněmecká koncepce – sjednotit, jako za Svaté Říše Římské
 - Maloněmecká koncepce – sjednotit, bez Habsburské monarchie
 - Nedokázali se na ničem dohodnout
- Vyhlášení ústavy v březnu 1849 – nikde neplatila, Fridrich odmítl se vrátit do funkce, rozehnal sněm
- Vyhlásil oktrojovanou ústavu – nevytvořena demokraticky, byla napsána na žádost panovníka
 - Poddaný se stal svobodným člověkem

- Německo tedy sjednoceno nebylo, vláda už nebyla všude absolutistická, Němci si začali dělat jasno, co jsou schopni sjednotit
- Habsburská monarchie
 - Vliv měli revoluce po celé Evropě – Itálie, Německo
 - Mnohonárodnostní stát – boj národů za sebeurčení – Češi, Moravané, Slováci, Maďaři
 - Rakušané se bouřili proti absolutizmu
 - U nás začínají v březnu 1848 shromážděním ve Svatováclavských lázních – veřejné lidové shromáždění svolané radikály, hlavní slovo František August Brauner
 - Požadavky byly díky liberálům zmírněny, sestavena Svatováclavské petice
 - Země koruny české, aby byly spojeny, centrální úřady aby sídlily v Praze
 - Zrovnoprávnění češtiny a němčiny, jak ve školách, tak v úřadech
 - Občanské svobody – svoboda tisku...
 - Žádali zrušení roboty
 - Odstranit nenáviděnou policii – snažili se protlačit národní gardy
 - Císař odpověděl až na 4. petici – Kabinetní list
 - Až v dubnu, slibuje, to co bylo požadováno
 - 13.3.1848 vypuklo velké povstání ve Vídni – revoluce, barikády
 - Proti absolutizmu knížete Metternicha – ten odstoupil a emigroval do Anglie
 - Císař Ferdinand I slívil vypracování ústavy, občanské svobody

****// Sešit byl použit dále od Honzy Drábka, kvůli 3 týdny nepřítomnosti/****

Červnové povstání (svatodušní bouře)

12. června se na Koňském trhu konala mše, té se zúčastnili i členové slovanského sjezdu.

Po konci se v Celetné (vedoucí z města) zkoncentrovalo více lidí, Alfred Windischgrätz na to čekal a poslal proti nim vojáky → Praha uzavřena → dělostřelecký útok následoval 16. června.

Docházela munice, jídlo a pití → 17. června nastala kapitulace.

10. července zasedá ústavodárný říšský sněm ve Vídni → 7. září 1848 byla zrušení roboty za náhradu.

V říjnu 1848 vypukly nové bouře v Uhrách a Vídni

1. listopadu skončila revoluce v Předlitavsku (neuherské země), 22. listopadu pokračuje sněm v Kroměříži.

Ferdinand byl donucen k abdikaci, protože byl duševně opožděný → František Josef I. → rozhodl, že ústavu udělá sám (kroměřížský sněm byl neschopný) → 4. března 1849 vydal oktrojovanou ústavu a 7. března nechal rozehnat kroměřížský sněm.

Májové spiknutí – radikálové – J. V. Frič, K. Sabina, E. Arnold – snaha obnovit revoluci byla vyzrazena.

Uhersko

Od 1713 se projevuje odpor k centralizaci.

Demokratické a liberální politické smýšlení.

Proběhlo národní obrození – Lajos Kossuth.

3. března 1848 se schází uherský sněm v Prešpurku → vzniká uherská vláda (v čele s Lajos Kossuth) → 17. března ji Vídeň pod tlakem uznala.

18. března byly zrušeny feudální výsady, poddanství. Nastala centralizace, potlačování ostatních národů (Slováků, Chorvatů, Rumunů, Srbů) a jiný národní problémy.

11. dubna – nová uherská ústava, velice liberální.

V dubnu 1848 předložil J. M. Urban uherskému sněmu Nitranské žiadosti → nic se nedělo.

10. května podali Slováci uherskému sněmu žiadosti slovenského národa → uherský sněm vydal zatykače na autory (Štúr, Urban...).

Národnostních rozporů využívá vídeňská vláda – povoluje vytvoření chorvatské armády (Bán Jelačić), vznik dobrovolníků na Slovensku (Ján Francisi) – včetně z Čech a Moravy.

14. dubna 1849 se schází uherský sněm v Debrecíně, kde sesadili Habsburky z trůnu → vyhlášena samostatnost.

Rakouský císař povolal na základě intervence Rusko → 13. srpna 1849 bitva u Világose. Tím končí v celé Habsburské monarchii.

Výsledky a význam

- Odstraněny feudální výsady (netýká se Ruska, protože, to nebylo zasaženo revolucemi).
- Zrušeno poddanství
- Částečně zůstaly zachovány občanská práva.
- Politické programy
- Získání zkušeností

Velká Británie

Soupeření toryů a whigů, boj o obilní zákony (zda-li dovolit dovoz levného obilí nebo radši chránit trh pomocí cel)

- Toryové – byli pro clo
- Whigové – chtěli dovoz, aby dělníkům nemuseli platit příliš moc.

1846 se to dostalo do parlamentu → Robert Peel (toryi) hlasoval s whigy, opustil Torye a způsobil tak převahu Whigů.

Vláda Whigů

Expandování a zámořské výboje, v Indii se podařilo ovládnout knížectví sikhů, Paňdžábu. Sikhové sice odpověděli povstáním, ale to bylo potlačeno.

Britská vláda přebrala (v zámince povstání Sikhů) řízení kolonie (zrušila Východoindickou společnost).

V Indii vládl až do roku 1876 místokrál, poté se Indie stala císařstvím, následovala expanze do Barmy.

V zámince na zakázání dovozu opia do Číny vyhlásila Velká Británie válku Číně, kde chtěla získat vliv. Město Hongkong se dostalo pod přímou britskou kontrolu. Později, za pomoci Francie v dalších dvou opiových válkách posílila svůj vliv zde.

1840 – 1842 - Opiové války mezi Indii (Británií) a Čínou o dovoz opia

William Gladstone navrhl novou volební reformu, když zjistil, že tak učinil i Benjamin Disraeli, svou reformu radikalizoval → jeho návrh uspěl → počet voličů se téměř zdvojnásobil (volit mohl každý, kdo vlastnil jakoukoliv nemovitost). Provedena roku 1865.

Vláda liberálů

Ve volbách podle nového systému zvítězili liberálové v čele s Gladstonem. Provedli majoritní změny jako omezení privilegií anglikánské církve, rozšíření vzdělání mezi lidové vrstvy, uznala odbory jako politicky činné (avšak neuznala jejich právo na stávkou). Zrušili cla na dovoz obilí.

Volná soutěž (i pracovní síla).

Po těchto změnách se podařilo v dalších volbách zvítězit konzervativcům.

Vláda konzervativců

Disraeli prosadil řadu sociálních zákonů, byla uzákoněna maximální pracovní doba (56 hodin týdně), měla být zlepšena životní péče a postupně zlikvidovány dělnické domy.

Pokračovali v zámořských výbojích a završili tak celosvětovou britskou převahu. Británie ovládla Egypt, barmu a Malajsko. Odrazili Francii na Nilu.

V Africe chtěli propojit sever a jih, kde měli své kolonie → narazily na Búry (nizozemské kolonisty), se kterými svedli válku, kterou vyhráli.

Kanada se bouří a po potlačení kanadského povstání musela britská vláda roku 1837 dát Kanadě samostatnost, později, roku 1867 byla Kanada uznána jako dominium (spojovalo je s VB osoba panovníka, zahraniční politika, státní občanství).

Byly zavedeny cla, tak aby byl obchod uvnitř kolonie výhodný a prospěšný.

Dominia – britské kolonie s vlastními právy (z obavy aby se neotrhlí):

- Kanada
- Jihoafrická unie – naleziště zlata a diamantů
- Austrálie
- Nový Zéland

Labour party

Za vlády konzervativců se odborové svazy začali postupně osamostatňovat a začali prosazovat své kandidáty do politiky. Roku 1906 založili Dělnickou stranu (Labour Party). Byla směsicí lidí s různými požadavky → část rozpoutávala pouliční boje, boje za práva žen.

Roku 1906 se k moci dostávají opět liberálové (David Lloyd George). Na rozdíl od předchozí vlády liberálů se zajímali i o sociální zabezpečení (peníze získávala zdaněním pozemkových vlastníků a z celkové prosperity). Proto mohly být zavedeny minimální podpory v nezaměstnanosti, starobní, invalidní a nemocenské zabezpečení.

Modernizace armády a námořnictva. Omezení práva horní sněmovny – již nemohla vetovat.

Fabiáni

Vzdělanci, intelektuálové, kteří věděli, že současný stav je neúnosný, avšak nevěřili v revoluci → chtěli dospět k sociálně spravedlivému státu pomocí reforem.

Evolucí se má dospět socialismus

G. B. Shaw, H. G. Wells

Feniáni

Bojovníci za nezávislost Irska. Název odvozen od Sinn Féin. Od 60. let používají násilí.

Viktoriánská Anglie

Královna Viktorie (1819 narozena, vládla až do své smrti 1837 – 1901), za manžela si vybrala Alberta I. Saschen Coburg-Gotha měla s ním 9 dětí. Královna Alžběta je jejím potomkem (Windsorská změnili si jméno po druhé světové válce → německý rod).

Buckinghamský palác se stál sídlem královny.

Albert Hall

Sjednocení Itálie

V roce 1849 zde bylo 8 států, jediné Italské bylo Sardinské království (Sardinie a Piemont) – vláda savojské dynastie (Viktor Emanuel II.) - jako předsedu vlády 1852 jmenoval Cavour.

Chtěli sjednotit Itálii a tak uzavřeli spojení s Francií (1860) za Savojsko a Nizzu.

1859 – zahájena válka s Rakouskem. Válka byla úspěšná, v červnu zvítězili v bitvě u Magenty, Solferina. Porážka Rakouska vedla k připojení Toskánska, Modeny, Parma, Romagna k Sardinskému království.

Giuseppe Garibaldi – velmi užitečný při sjednocování.

V listopadu 1859 se Napoleon III. Zalekl se síly Itálie a uzavřel mír s Rakouskem, to postoupilo Lombardii.

Na jaře 1860 vzniká povstání na Sicílii → potlačeno Garibaldem → vítězství nad králem → plebiscit (lidové hlasování) → připojeno k Itálii.

V březnu 1861 se schází všeitalský parlament v Turíně → vyhlásil stát jako italské království v čele s králem Viktorem Emanuelem I. (= Viktor Emanuel II.). Hlavním městem se stala Florencie.

1866 – vznikla válka prusko-rakouská, ve které se Itálie přidala na stranu Pruska. Itálie byla poražena u Custozy. Ale i přesto z toho těžila 1866 – pražský mír → připojeno Benátsko.

1870 – Francie byla poražena Pruskem – museli opustit Itálii

V září 1870 byl připojen papežský stát.

Roku 1871 se hlavním městem stal Řím.

Sjednocení Německa

- Německo bylo rozdrobené, zatíženo clem
- Nejsilnějším státem bylo Prusko
- Otto von Bismarck – první Německý kancléř – sjednotitel
- Sjednocení
 - o Bismarck vyprovokoval válku s Dánskem, Šlesvicko – Prusku, Holštýnsko – Rakousku
 - o 1866 prohlásil Bismarck Holštýnsko za pruské
 - o 1866 prusko-rakouská válka
 - Rakušané prohráli
 - Bitva u Hradce Králové (sadowé) 3.7.1866
 - Špatná taktika a výzbroj, rakušané oblečeni v bílém
 - Rakousko úplně ztratilo vliv v německu
 - o Vzniká severoněmecký spolek – Prusko+21 států

- Duben 1867 vydávají ústavu na Říšském sněmu
- Proti sjednocení Německa byla Francie
- Záminka pro válku – bitky o španělský trůn
- Napoleon III. Vyhlásil válku 19.7.1870
 - Aby se prusové nedostali na území francie
 - Porážka u Sedanu 20.10. němci zajali Napoleona III.
 - Porážka druhé části armády francouzů 27.10.
 - Okupovali po 3 dny Paříž
- 18.1.1871 vyhlásili Němci ve Versailles Německé císařství
- Získali Alsasko a Lotrinsko

Na Jaře 1871 se konaly volby do Říšského sněmu → prvním německým kancléřem se stává Otto von Bismarck.

Říšský sněm měl zákonodárnou moc, kancléř byl zodpovědný císaři. Císař měl právo vyhlášovat, ukončovat válku apod.

10. dubna 1871 uzavřena mírová smlouva s Francií ve Frankfurtu.

Francouzi se museli vzdát území Alsaska a Lotrinska.

Po sjednocení se začalo Německo velice rychle rozvíjet, obchod se surovinami, výroby a pracovní silou → zvýšení počtu dělníků a tak na obranu jejich práv vzniká 1898 – SDDSN.

Otto von Bismarck považoval za nebezpečí katolickou církev (byl luterán) → kulturkampf (= kulturní boj). Další vrásky mu dělalo socialistické hnutí → zákonem zakázal SDDSN, avšak strana přežívá v ilegalitě, proto zajistil sociální zákonodárství (pojištění pro případ úrazu, důchod, zlepšení pracovních podmínek) – **Politika biče a cukru.**

1889 – stávka v Porúří, zcela ochromila Německo. V té době byl císař Vilém II. (vnuk Viktorie), ve stávce viděl příležitost, jak odvolat roku 1890 Bismarcka. Vilém II. opět povolil SDDSN. Ve volbách 1891 získala 20%.

Avšak SDDSN se rozštěpila na revizionisté (chtěli revidovat Marxovo učení) – k ideálnímu stavu se dojde reformami. A na spartakovci – plně věřili v Marxe → na začátku 20. století z nich vzniká Komunistická strana.

1878 – Berlínský kongres – změna politické orientace země, spojenci se stalo Rakousko a Itálie. Expanze do Afriky a do Tichomoří.

Od 1880 budují námořní armádu.

Šovinismus = vše co je jiné než já, je špatný. Postupně vzrůstá národnostní nenávist.

Francie v době II. císařství

1852 – 1870

V 60. letech došlo k liberalizaci, došlo k uvolnění poměrů. Opozice mohla působit veřejně – opozici tvořili Republikáni a monarchisté.

Uvolnění celní politiky → levnější a kvalitnější výrobky z Anglie → roste sociální napětí.

Ludvík Napoleon povolil sdružování na odborové bázi (nikoliv politické). Také vytvářel nové pracovní příležitosti, aby snížil nezaměstnanost (přestavby Paříže...). Vedl koloniální politiku.

Ludvík Napoleon se zapletl s Angličany do Krymské války.

Snaha ovládnout Egypta → financování Suezského průplavu, avšak nakonec ovládli průplav Britové.

Snaha ovládnout Zadní Indii.

Expanze do Mexika

1861 poslal Ludvík Napoleon expediční armádu do Mexika → rychlé ovládnutí → Mexické císařství, dosazen Arcivévoda Maxmilián za císaře. Avšak 1867 byl císař zastřelen, protože nechtěl při převratu prchnout ze země.

Vztah k Prusku

Francii se nelíbilo sjednocení Německa, chtěli aby válku vyhlásili Francouzi → ta byla vypověděna 19. července 1870.

V bitvě u Sedanu 2. září 1870 byl zajat Napoleon → vznikla revoluce 4. září → **třetí republika**.

Vzniká prozatímní vláda, národní gardy, partyzáni. Pruská armáda proniká daleko do území.

27. října 1870 byla Francie poražena u Metzu. Na začátku ledna byli kolem Paříže. 18. ledna 1871 vyhlásili Němci ve Versailles Německo.

28. ledna 1871 bylo vyhlášeno příměří. V čele nové vlády stanul Thiers – chtěl monarchii...

Vláda chtěla odzbrojit Národní gardy → 18. března 1871 vzniká další povstání, zmocnili se vládních budov a vyhlásili Pařížskou komunu.

26. března 1871 všeobecné volby do Rady komuny – socialisté, demokraté a různé další politické proudy. Zajišťovala chod Paříže po všech stránkách. Vydávala dekrety:

- Národní garda bude nahrazovat policii a armádu
- Odstranění stávajícího státního systému
- Zavedení nových orgánů moci

- Zavedení volených a sesaditelných úředníků
- Zavedení sociálních opatření ve prospěch pracujících
- Bezplatné vyučování – i pro dospělé, kteří neuměli číst, psát a počítat.
- Řešení bytové politiky
- Spoluúčast dělníků při vedení podniku
- Vyhlášení rovnoprávnosti žen – volební právo a být volen.

Obrana Paříže proti Pruskému vojsku a zároveň proti vládním vojákům.

Thier dojednal 10. dubna 1871 mír ve Frankfurtu – odstoupení Alsaska-Lotrinska, a obrovské válečné reparační.

Poté došlo k útoku na Paříž → ze severu → májový týden (21. až 28. dubna 1871) - poslední týden komuny.

Represálie – 30000 mrtvých, ubylo asi 50000 obyvatel v Paříži.

Vojenské soudy

Ohlas v Evropě

Stabilizace republiky

Snahy monarchistů vyšly vniveč. Protože roku 1875 vznikla nová ústava:

- Republika
- Všeobecné hlasovací právo
- Silná prezidentská moc
- Obnoveny občanské svobody
- Bezplatné vzdělání

Politické strany

Radikální strana požadovala:

- (Levicová strana)
- Odluku státu a církve
- Omezení pravomocí prezidenta
- Georges Clémenceau

Socialisté – roztříštění:

- Blanquisté
- Marxisté

- V roce 1905 sjednocení do Jednotné socialistické strany, jejíž předsedou se stal Jean Jaurés (byl zavražděn).

Vlády byly málo stabilní, různé aféry.

Dreyfusova aféra (90. léta 19. století) – Drefus byl žid, obviněn, že je německým špiónem → odsouzen k nuceným pracím ve francouzské Guaně. Na začátku 20. století byl očištěn. Emil Zola na to reagoval obviněním společnosti z antisemitismu → a byl donucen emigrovat do Anglie.

Aféra s akciemi Panamského průplavu → konečný krach připravil o peníze spoustu lidí.

V roce 1902 se konaly další volby → vznikla koalice levý blok (umírnění socialisté + radikálové), která ve volbách zvítězila. Stupňování proti německého nacionalismu.

Radikální strana = nejvlivnější až roku 1914 – zastával antiklerikalismus, byla protiněmecky orientovaná, sblížila se s V. B. A Itálií.

České země – Habsburská monarchie

Vládl František Josef I., jehož rádce Felix Schwarzenberg mu doporučil návrat k absolutismu, tak se stalo vyhlášením silvestrovských patentů roku 1851, které zrušili ústavu.

Tak nastalo období od 31.12.1851 do 26.2.1861 státního absolutismu, v němž byli zatčeni všichni co ohrožovali monarchii – Sabina, Palacký atd. – politický a národnostní útlak, období reforem.

Bylo provedeny důležité změny:

- V oblasti správní:
 - Roku 1850 bylo založeno ministerstvo obchodu
 - Roku 1851 byly odstraněny cla mezi Předlitavskem a Zalitavskem → velké zjednodušení obchodu
 - Roku 1859 byl založen živnostenský úřad, což vedlo ke zrušení cechů, vzniká tak přirozená konkurence, stačil kapitál pro začátek podnikání.
 - Ministrem financí se stává Alexandr Bach
- V oblasti berní
 - Nové rozdělení na obce, města → okresy → kraje → zemské orgány → ministerstva ve Vídni

Rozvíjí se textilní průmysl, nabírá další zaměstnance → vyšší životní úroveň, která vedla ke zvýšení spotřeby surovin a vedla k dalšímu rozvoji těžby. Rozvoj podniků jako Righoferova strojírna na Smíchově, Vítkovické hutě apod.

Rozvoj zemědělství, především díky použití umělých hnojiv a strojů.

Podmínky dělníku byly tristní → 10-14 hodin denně, 6 dní v týdnu → průměrný věk 40 let

V roce 1853 prohrálo Rakousko s Itálií a ztratilo tak Lombardii. Alexander Bach byl odvolán a roku 1860 vydal František Josef I. Říjnový diplom, kterým se vzdal absolutismu.

26. února 1861 vzniká únorová ústava → jediná vláda ve Vídni, zákonodárnou moc má říšská rada s centrem ve Vídni.

Říšská rada:

- Panská
- Poslanecká

Volební právo bylo určeno censem → (volit mohla jen ¼ obyvatelstva)

Rozvoj národního života, vznikl časopis Čas (1860), první liberální politický časopis, 1861 Národní listy (Julius Grégr), spolek Hlahol (Smetana), Sokol (Tyrš a Fügner), umělecká beseda (Hlávka, Smetana, Hálek, Mánes, Purkyně)

První politická strana – Česká národní strana – rozštěpila se na:

- Staročeši (Palacký, Rieger, Braunner,...)
- Mladočeši (Neruda, Arbes, Sládek,...)

Roku 1866 vzniká válka Prusko-Rakouská, v červnu bitva u Custozy, 3. července u Sadové. Ztráta Benátska → jednání s Uhry (ze strachu) a vzniká tak 7. února Rakousko-Uhersko – dvojstátí, které má společného panovníka, armádu, finance, zahraniční politiku.

Uhersko se vrátilo k ústavě z roku 1848.

V Rakousku přijata nová prosincová ústava – 21. prosince 1867 – práva na ochranu jazyka.

Palacký byl umírněný, Uhry radikální, vzniká Rakousko-Uhersko.

Uhersko po roce 1849

Po sporech v roce 1860 (s Vídní) → Slováci vydávají nový národní program: 1861 Memorandum národa slovenského (Martin). V čele biskupem Štefanem Moysesem.

Vídeň povolila vznik Matice slovenské – 1863 a vznik 3 slovenských gymnázií.

České země = pokus o české vyrovnání

1867 = Čeští politikové se vypravili na výstavu do Ruska, Palacký se dostal až k Carovi a očekával od něj pomoc, avšak Car mu řekl, že co řekne císař, to platí.

Tábory lidu (1868 - 1871)

1870 - 1871 - Prusko-francouzská válka → Rakousko bylo spojencem Francie, po porážce Francie vyšla iniciativa z Rakouské vlády na sepsání požadavků.

10. října 1871 - Fundamentální články – 18. přijal je český zemský sněm, měli znamenat autonomii. Byly schváleny i moravským zemským sněmem → návrh byl zameten pod stůl, protože Prusové žádné požadavky nevznesli a navíc se proti návrhu postavili rakouští Němci a Maďaři → porážka státoprávní politiky staročešů.

Kritika staročešů za neúspěch → 1874 se odštěpují mladočeši (Národní strana svobodomyslná (=liberální)).

1872 - 1873 - Spolek tří císařů (Německo + Rusko + Rakousko-Uhersko)

1878 - berlínský kongres → Rakousko-Uhersko získali do správy Bosnu a Hercegovinu (do té doby, než si zvolí správu vlastní).

Drobečková politika

Ministerský předseda Eduard Taaffe → snížil volební census na 5 zlatých, omezil pracovní dobu. Čeští politici politiku podporovali a za to dostávali „drobečky z panského stolu“ →

drobečkové reformy: jazyk používaný na úřadech, Alois Pražák byl ministrem vlády (bez působení). 1822 – rozdělení univerzity).

Politické snahy Tomáše Garrigue Masaryka → působil na univerzitě. Chtěl demokratizovat Rakousko-Uhersko, vzorem mu byla Anglie (nikoliv národnostní samostatnost). Hnutí realisté.

1890 – jednání staročeků s německými liberály (punktace) → šlo o nové rozdělení okresů dle národnosti → znamenalo by to ústup v politice → odpor mladočeků, veřejnosti.

Ve volbách 1891 zvítězili mladočeši → staročeská strana úplně zmizela.

Vývoj do roku 1918

Růst počtu obyvatel (v Předlitavsku ze 7 na 10,5 milionů), je málo pracovních míst → migrace (v rámci monarchie) a emigrace (do jiných zemích). Ve Vídni roku 1900 se hlásilo 100000 obyvatel.

Migrace do velkých měst. Emigrace do Německa a do Francie, do USA, do Ruska (popřípadě Ukrajina).

Vzniky podniků (10 až 100 zaměstnanců), horečka v zakládání firem skončila až v roce 1873 – 1879 - krize z nadvýroby, která přišla po období konjunktury (malá nezaměstnanost, dostatek peněz). Krize – propouštění lidí, pozitivní zpětná reakce. Deprese – neklesá výroba, nezaměstnanost.

Zkrachovala většina malých podniků nebo je skoupily velké podniky → monopol = sdružení podniků určitého výrobního odvětví.

Kartel – sdružení výrobců vyrábějících stejné výrobky

Syndikát – obchodní společnost, určují nákupní ceny, nákup surovin, ceny výrobků, kde se budou prodávat.

Trust – řídí vše

Koncern – spojení podniků, které spolu nemusí souviset. (například těžařské a hutnické podniky...)

V Brně žilo 140000 obyvatel, pracovalo zde 320 průmyslových podniků, nejvíce byla zastoupen textilní průmysl. První brněnská strojírna.

Pokrok v oblasti technologii, například Kaplan - turbína. Kolben a Daněk – elektromotory. (Edison- osvětlení divadla v Brně), Křížík (osvětlení ND, tramvaje, vodní elektrárna). Inženýr Kašpar – průkopník letectví.

1897 byl na našem území vyroben první automobil „Prezident“ - v Kopřivnici.

1906 – Laurin a Klement – sídlo v Mladé Boleslavi.

Od 90. let 18. století – Škodovy závody v Plzni – výroba zbraní apod.

Rozvoj bankovníctví → 7 bank vídeňských, od roku 1868 fungovala první česká banka – Živnostenská banka (5. místo v monarchii).

Sociální složení obyvatelstva:

- Šlechta – uchovala si své postavení, pouze pokud zastihla vlnu podnikání.
- Inteligence a měšťanstvo – podnikatelé
- Vojáci, armáda – důstojníci = prestiž.
- Církev – význam klesá, ve městech nastává odliv věřících
- Venkovské obyvatelstvo – sociální rozdíly
- Dělnictvo – početně narůstalo, zatím se neřešily jejich problémy.

Dělnické organizace

V 60. letech díky růstu počtu dělnictva vznikají odborové svazy.

František Chleborad – chtěl povznést dělnictvo mezi podnikatele → zakládání svépomocných spolků (Oul) – malé kapitálové vklady a díky tomu měli levnější zboží apod.

Roku 1874 vznikla Sociálně demokratická strana Rakouska, která měla chránit zájmy dělnictva – měla zemské orgány → na Moravě byl reprezentovaná J. B. Peckou, L. Zápotockým. Inspiroval se v Německu. Neřešila národnostní problémy.

Roku 1878 vznikla – Československá sociálně demokratická strana dělnická – s zdůrazněním pro národnostní otázky. Byla částí SDSR (viz odstavec výš).

Po pařížské komuně nastávají represe → rozpad.

Josef Hybeš se zasadil o sjednocení Československé sociálně demokratické strany dělnické.

Později na přelomu 1888/1889 došlo ke sloučení SDSR v Heinfeldu.

Viktor Adler – Německý politik, vycházel z Marxe, ale nesouhlasil s revolucí, chtěl reformy.

Politická diferenciac

Snaha o všeobecné volební právo, rakouská monarchie byla zkorumpovaná → vznik nepokojů a demonstrací (časopis Omladina).

V Praze došlo k vyhlášení výjimečného stavu → došlo k zatýkání → 1894 – proces s „Omladinou“ – obvinění za členství v Omladině (avšak žádný takový spolek neexistoval) – mezi nimi A. Rašín, Stanislav Kostka Neumann).

Lev XIII. Si uvědomoval úbytku křesťanů → vydal encyklika Rerum novarum → vyzývá k založení nových politických stran.

1894 – Křesťansko sociální strana – Jan Šrámek

1896 – definitivně se oddělila Československá sociálně demokratická strana dělnická = nejstarší samostatný politický subjekt.

1898 – národně sociální strana – strana nacionalisticky založená – Václav Klobáček

1899 – agrární strana – Alfons Šťastný, Antonín Švehla – zaměřena na venkovské obyvatelstvo, spíše však reprezentovala zájmy bohatých.

1900 – Česká strana lidová (realisté) – intelektuálové, TGM, F. Drtina

Boj za všeobecné volební právo

1893 – demonstrace, nejen v Českých zemích, ale i ve Vídni → 1896 Badeniho volební reforma (Kazimír Badeni) → 5. všeobecná kurie, volební právo nebylo rovné (jen muži).

1. kurie volila – cca 5000 – mohla obsadit ~80

5. kurie – 5 milionů – mohla obsadit ~75

Ve volbách roku 1897 (11/5 Č, 6N) – mladočeši.

Morava

Lidová strana = zemská organizace mladočeské strany, Adolf Stránský – založil Lidové noviny, předseda exilové vlády, Jaroška.

Agrární strana

Katolické strany

Jednání mezi Čechy a Němci → 1905 moravský pakt (moravské vyrovnání) → zemský sněm → jedna kurie bude velkostatkářská, dvě podle národnosti → převaha Moravanů.

Boj za rovné volební právo

Vrchol od října do listopadu 1905, došlo na demonstrace, manifestace, došlo ke střelbě demonstrantů.

28. listopadu 1905 – generální stávka → vláda přislíbila reformy.

26. ledna 1907 – volební reforma Maxe von Becka – všeobecné, rovné, tajné, přímé volební právo (jen muži, ne vojáci, bez trvalého bydliště).

Politické strany na počátku 20. století

Politická orientace podle:

- Souhlasu s balkánskou politikou
- Spojenectví s Německem

- Mladočeši – Kramář (chtěl vybudovat slovanskou banku), Rašín, Preiss – neopanslavismus → souhlasili s Balkánem, nesouhlasili s Německem.
- Česká a moravská agrární strana – agrárníci nechtěli Balkán (dovoz potravin), souhlasili s Německem (vývozní země).

TGM se spojil s jinými politickými subjekty a vytvořil Českou stranu pokrokovou (1906) – nechtěla rozbít Habsburskou monarchii (nesouhlasila s Balkánskou, Německem).

Roku 1908 – Česká strana státoprávně pokroková – chtěla osamostatnit české země. (nesouhlasila s ničím co chtěla vláda).

Klerikální strany souhlasili s vládou.

****// Konec kopie sešitu, dále zase moje zápisky//****

Občanská Válka v USA

- V průběhu 19 století se území USA zvětšilo trojnásobně, většinu získali válkou, nebo odkoupením
 - Louisiana, Florida, Kalifornie, Texas, Nové Mexiko, Aljaška
 - 1848 propukla v Kalifornii zlatá horečka, spory mezi farmáři o půdu se zlatokopy
- Vznikly tu 2 politické strany:
 - Demokratická strana – 1828, demokratická jen pro bělochy - založena jižany
 - Republikánská strana – 1854, založili ji obyvatelé ze severu: Chtěli hospodářsky sjednotit USA, vadilo jim otrokářství na jihu; odstranění otroctví; bezplatné přiděly půdy
- Bylo zakázáno otrokářství šířit do nově vzniklých států
 - Otroci byli závislí na majetku svého pána, mnoho otroků trpělo tím, že ani o svých dětech nemohli rozhodovat – často se bouřili
 - začali vznikat spolky, aby pomohli otrokům prchnout do Kanady, kde otrokářství nebylo
 - Abolicionisté – nejznámější se stal John Brown – chtěl vyprovokovat všeobecné povstání otroků ve Virginii, přepadl sklad zbraní, povstání skončilo porážkou, byl oběšen
- 1860 se konaly prezidentské volby, vyhrál Abraham Lincoln – umírněný republikán
 - Postupně odstraňovat otroctví, bezplatné přidělování území v Kanadě
 - Jižanské státy na protest vystoupily z Unie, zvolili si vlastního prezidenta – Jefferson Davis, hlavní město Richnomd – pojmenovali se Konfederované státy americké
 - Na jihu byla umístěna armáda, Forst Sumter – opevněná pevnost – 12.4.1861
 - 15.4.1861-9.4.1865
 - Jižané se na válku dobře připravili, v čele generál Lee
 - Seveřané jižany podceňovali, bavlna z jihu se pašovala na sever na zpracování a na oplátku jim pašovala zbraně zpátky

- Pašování vedeno přes moře, severané zahájili blokádu pobřeží
- Přidělování půdy na západě, registrační poplatek
- Zákon o zrušení otroctví – nestali se rovnocennými partery bělochů, 180tisíc černochů se přihlásili do armády
- Bitva u Gettysberku – v létě 1863
 - Začali vítězit unionisté
 - Generál Ulysses Grant – vrchní velitel
 - Ovládnutí Mississippi
 - Vymyslel plán, jak jižany porazit, 2 strany armády
 - Na jaře byla dobyta jižní Karolína
 - 3.4.1865 dobyt Richmond
 - 9.4.1865 kapitulace generála Leea
- 14.4.1865 byl zastřelen Abraham Lincoln
- Období rekonstrukce
 - Vyrovnání hospodářských rozdílů mezi severem a jihem
 - Na plantážích už nepracovali otroci, museli si najímat sílu, rozprodávali půdu
 - Jih byl okupován armádou unie
 - Vypracován dodatek k ústavě
 - Zrušeno nevolnictví
 - Rovnoprávnost černochů
 - Volební právo
 - 1866 vznikl Ku-klux-klan v Tennessee – odpůrci černochů
 - Později nejen černochy, ale i Portorikánce a Italy
- Důsledky
 - Naprostá změna sociální struktury venkova
 - Pronájem pozemků
 - V 70. letech hospodářská krize
 - Ceny obilí klesají
 - Ceny průmyslových výrobků stagnují
 - Po překonání celkově prosperita
- Ekonomická situace
 - Průmyslový rozvoj
 - Taylorismus – vymyslel pásovou výrobu
 - Vznikají monopoly – koncerny
 - První založil H. Ford – nejen automobilka, ale i výroba lodí a pojišťovny
- Sociální otázky
 - Mnoho přistěhovalců, neumí anglicky, nevzniká odborová organizace, vzniká Americká federace práce – sdružovala jen kvalifikované dělníky
 - 1886 bouře nepokojů v Chicagu – 1.5.,4.5. protestní demonstrace proti podmínkám práce a platů
 - I někteří lidé byli popraveni
 - Slaví se na památku Svátek práce
 - Progresivisté – proti machinacím vedení podniků

- Přes. Theodor Roosevelt
 - pres. Woodrow Wilson
- expanze
 - do tichého oceánu, získali anexí (vojenskou obsazením) Havaj
 - Pak ovládli Filipíny po pomoci v boji
 - Část souostroví Samoa
 - Sféra vlivu – španělské kolonie – Kuba
 - Expanze do Číny
 - Kanál v Panamské šíji x Kolumbie - prohrála
 - Vzniká stát Panama
- Latinská Amerika
 - Kreolové začali válku za nezávislost
 - Španělé vyhnáni téměř ze vsšch kolonií
 - President James Monroe – Monroeova doktrína – „Amerika Američanům“
 - Neustálá politická závislost na USA

Koloniální velmoci – 19./20. století

- Imperialismus
 - Označení z doby kolem 1900 – vládnutí velkého území, ovládnutí obyvatelstva
 - Hospodářská podstata
 - Vyvážet výrobky a kapitál = odbytiště
 - Cílem zisku surovin a financí
 - Ospravedlňovali se svou vyspělostí – vyvolávalo to boj proti vetřelcům – nacionalismus
- Misijní činnost
 - Příchod křesťanství
 - Zničení kulturních památek původních obyvatel
 - Lékařská péče
 - Odpor domorodců – byli zvyklí na svoji víru
 - Konec 19 století – soupeření velmocí
- Velká Británie
 - V Londýnské City se určovali ceny zlata, peněz
 - Ovládli nové kolonie v Africe, ovládli Egypt
 - V Súdánu se střetli s Francií, VB vítězí
 - Jednání ve městě Fašoda – Fr. utrpěli diplomatickou prohru
 - Ovládli Kapsko, směřovali dále na sever
 - Vyprovokovali válku s přistěhovalci z Holandska – búrská válka 1898-1902
 - Ovládali strategické body: Gibraltar, Malta, Suet, Kapsko, Aden, Celjon, Singapur
 - Z některých svých kolonií vytvořili dominia, aby se místní nebouřili
 - Kanada 1867
 - Austrálie 1901
 - Nový Zéland 1907
 - Jihoafrická unie 1909
 - Rozloha asi 30 milionu km²

- Francie
 - Ovládli Alžír, Tunis, Maroko, Kongo – rozděleno na Britské a Francouzské (diplomatická prohra - Fašoda)
 - Ovládli Indočinu – Tonkin a Annám 1884
 - Laos
 - Rozloha 10 milionu km²
 - Asi 56 mil. obyvatel
 - Do Francouzské Gvajány odváželi trestance
- Německo
 - Na 2. Místě v hospodářské vyspělosti na světě
 - Togo, Afrika, jihozápadní a jihovýchodní afrika
 - V tichomoří: některé sotrovy, a část Nové Guiney – Země císaře Viléma
- Itálie
 - Ovládli území Eritrea, část Somálska
 - Pokus ovládnout Etiopii 1896 – křesťanský stát - neúspěšně
 - Po válce s Tureckem ovládli Libyi 1912
- Japonsko
 - S nástupem císaře Mucuhito – tennó meidži = doba reforem
 - Reformy meidži – podle vzoru Německa se snažil modernizovat ekonomiku
 - 1877 poslední povstání samurajů – potlačeno
 - 1889 ústava
 - Císař, armáda, byrokracie
 - 3. Nejvyspělejší, začali expandovat
 - Výboje proti Číně – ovládli Tchajvan a Pescadorské ostrovy
 - Vyprovokovali Rusko, rusko-japonská válka
 - Získali: Mandžuskjo , J Sachalin
 - Koreu 1910
- USA
 - V předchozí kapitole
 - 1. Místo na světě v ekonomice

Kolonie a polokolonie

- Čína – asi 18 států sem proniklo, ovládli ekonomiku
 - Německo, VB, Francie, USA, Rusko, Belgie
 - Povstání boxerů – potlačeno 1900
 - Pod vedením lékaře Sun Jat-sen – organizace Kuomintang
 - Na jihu vypuklo povstání proti císaři
 - Vyhlásili republiku
 - Poslední císař Pchu-ji se vzdal vlády
- Indie
 - Britové ji ovládali, východoindická společnost si vládla
 - Povstání sipáhijů 1857
 - Sesazení posledního místokrále, Indie součástí Britského impéria
 - Vzniká odpor, založen Indický národní kongres 1885 – Mahátma Gandí
 - Zahynul po atentátu, Britové s ním bojovali, ale cenili si ho

- Motivy koloniálních výbojů
 - Prestiž
 - Snaha zakrýt vnitřní problémy
 - Strategický význam
 - Hospodářské důvody
 - Dovoz prům. zboží, stavba železnic, vzdělání – místní inteligence

Rusko

- Mikuláš I. – byl proti liberalistům; dal potlačit děkabristické povstání
 - Vymysleli teorii – 3 principy:
 - Samoděržaví
 - Ruská národnost
 - Pravoslaví
 - Byl odpůrcem vzdělání, ale povoluje vysoké školy, vstup podmíněn sociálně – jenom šlechta
 - Prosadil reformu Tajné policie
 - Dozírali na názory poddaných a obyvatelstva
 - Snažil se navázat na politiku svého otce Alexandra
 - Když vypukla v Paříži revoluce 1830, chystal se zasáhnout
 - V Polsku však vypuklo povstání, výsledkem bylo, že připojil Polsko úplně
 - Proti jeho stylu vlády se zvedla vlna opozice – 2 Proudů
 - Slavjanofilové
 - Snažili se spojit slovanské země – podporovali národní hnutí, pod myšlenkou spojení
 - Obraceli se k Ruským tradicím a hodnotám
 - Tvrdě se stavěli proti absolutizmu
 - Jejich cílem bylo zavést v Rusku režim – něco mezi absolutizmem a liberalismem
 - Západníci
 - Obraceli se zcela k západním vzorům, a tvrdili, že je Rusko velmi zaostalé
 - Uznávali myšlenky demokracie a socialismu a také sociální spravedlnosti
 - Nevolnictví
 - Nevolníci byli požadováni za živý majetek bez pravomocí
 - Probíhaly pokusy tuto otázku řešit – vykupování nevolníků
 - Prodlužovali se nevolní povinnosti
 - Krymská válka
 - Začala jako Rusko-Turecký konflikt – snažili se zničit osmanskou říši
 - VB a Fr se báli, že by Rusko získalo moc velký vliv, přidali se na stranu osmanské říše
 - Ruská strana se vzdala, uzavřen Pařížský mír
 - Vyvolalo to spoustu povstání a nespokojenosti
 - Otřesena autorita Cara

- Nutnost reforem byla nevyhnutelná
- Alexandr II.
 - Provedl v Rusku velké množství reforem
 - Zrušení nevolnictví 1861
 - Rolníci si mohli vykupovat půdu, akorát neměli peníze
 - Stát kupoval půdu a rolník splácel dluhy za půdu
 - Rolníci si představovali, že se stanou naprosto svobodnými
 - Vyvolala nespokojenost
 - Reforma v soudnictví
 - Dříve soudili jen šlechtické soudy
 - Byly založeny nezávislé soudy a poroty
 - Reforma samosprávy
 - Došlo k založení šlechtických samosprávných orgánů - Zemstva
 - Bylo to omezeno jen na šlechtu
 - 1870 došlo k podobné reformě v městské samosprávě
 - Reforma školství
 - Reforma politická – moc stále v rukou šlechty
 - Reformy byli sice užitečné, ale často nedopracované
 - I proti Alexandrovi II. se vytvořila určitá opozice
 - Vzdělanci cítili možnost nějakého posunu
 - Začalo se mluvit o revolučním řešení změny
 - Nejradikálnějšími se stali Národníci, věřili, že jim pomůže venkovské obyvatelstvo
 - Umírnění
 - Radikálové – vyvolání masového povstání
 - Začali se z ní tvořit teroristické skupiny – jediný cíl zavraždění Cara
 - Povedlo se jim to, akorát to nikam nevedlo
 - Rusko upevnilo svou vládu na Kavkaze, podmanila si Střední Asii, došlo ke střetům na půdě Afghánistánu – dohoda
 - Snažili se získat půdu v Číně
 - Rusko se začalo orientovat na zahraniční vztahy s Francií
 - Turecko-Ruská válka
 - Ochrana malých národů Ruskem
 - V Bosně a Hercegovině povstání proti Turkům, Rusko se rozhodlo zasáhnout
 - Rusko porazilo Turky, dostali se až k Istanbulu
 - 1878 byl uzavřen Sanstefanský mír
 - Nezávislost Černé Hory, Rumunska, Bulharska
 - Rusko by nad těmito zemi mohlo mít velký vliv
 - Vyvolán Berlínský kongres 1878
 - Nezávislost národů byla potvrzena, pro Rusko to znamenalo ztrátu prestiže

- Diferenciace politický názorů
 - Umírnění Narodnici:
 - Ruský liberalismus
 - Marxistický socialismus
 - Ženeva – Osvobození práce
 - Velké skupiny ruských obyvatel se sdružovali do malých skupinek
 - Sociálně demokratická strana Ruska
 - G.V. Plechanov
 - V Rusku existovali v ilegalitě
 - 1903 rozdělení:
 - Menševici
 - Velká strana po vzoru Německa
 - Bolševici
 - Podle Lenina mají stranu tvořit profesionální revolucionáři
 - V roce 1918 se přejmenovali na Komunistickou stranu
 - Expanze
 - Na Kavkaze a do Střední Asie
 - Sociální, politický a národnostní útisk
 - Ve střední Asii se střetli s Brity ve společném zájmu o Afghánistán
 - Pronikali do Číny, stavěli tam železnice. V Rusku stavěli Francouzi železnice
 - Ovládli některé severní přístavy v oblasti Mandžuska
 - Rusko-japonská válka
 - Rusové špatně vyzbrojeni
 - Port Artur, Mukden, Cušima – porážky Rusů
 - Značně zhoršila sociální situace v Rusku
 - Začali se rozvíjet jako průmyslový stát
 - Jen v evropské části Ruska, a jenom v některých městech
 - Železnice, železářství, textilní průmysl
 - V řadě měst se zvětšoval počet dělníků – Petrohrad, Moskva
 - Velmi špatné podmínky, žádná práva
 - Podmínky pro vznik dělnického hnutí
- Revoluce 1905-1907
 - Cílem bylo samoděržaví
 - Požadavek občanských práv
 - Potraviny se nedaly sehnat, lidé se utíkali k pravoslavným kněžím, pod vlivem se shromáždili v neděli na náměstí a kráčeli směrem k paláci a doufali, že jim car dá najíst. Car proti nim poslal armádu, spousta lidí zabita, zraněna
 - Krvavé neděle 22.1.1905
 - Nepokoje utlumeny v Petrohradě
 - Potom velká vzpoura námořníků na křižníku Potěmkin 27.6.1905

- Delegaci, která si stěžovala, nechali postřílet
 - Krvavě potlačena
- Vyvrcholila v říjnu 1905
 - Vyhlášena celoruská generální stávka
 - Cílem bylo zkrácení pracovní doby, demokratické svobody, ústavodárné shromáždění
 - Car Mikuláš II. ustoupil a vyhlásil manifest – 17.10.1905
- Pokus bolševiků
 - V prosinci 1905 byla vyhlášena v Moskvě revoluce, byla potlačena
 - Revoluční nálady postupně slábly
 - 3.6.1907 se car přestal obávat, rozpustil Státní dumu
 - Vrátil se k samoděržaví
 - Některé svobody ponechány
 - Byly provedeny hospodářské reformy
 - Všechny ostatní demokratické politické strany byly zakázány

Mezinárodní vztahy před 1. světovou válkou

- Vídeňský kongres nastolil rovnováhu sil v Evropě, trvalo to až do Krymské války
 - Příčinou snaha o ovládnutí Balkánu
- 1870 změny v národních vztazích
 - Válka Rusko-Francouzská – Francie poražena
 - Německo se začalo stávat velmocí
 - Kancléřem byl nadále Bismarck
 - Věděl, že Francouzi půjčují Rusům peníze a kapitál
 - Pohrozil Rusku, že Německo přestane vyvážet zboží do Ruska – znamenalo by to zamezení dodávek z Francie
 - 1873 – Spolek Tří císařů – usmíření s Habsburky
- Balkán
 - Velice zaostalý, většina ovládána Tureckem
 - 1875 vypuklo Protiturecké povstání – Bosna a Hercegovina
 - Na pomoc přicházejí Srbové
 - Povstání v Bulharsku, zahájen teror 1876
 - Vyvolaly odezvu ve světě
 - Srbové a Černohorci – válka s Tureckem, nakonec se to Turkům nepodařilo
 - Postoj velmocí
 - VB chtělo zachovat Turecko, aby se ho nezmocnilo Rusko
 - Rusko bylo na straně slovanských národů, aby mohli časem ovládnout Balkán
 - Vznikla Rusko-Turecká válka
 - 1877 Ruské vojsko vstoupilo na území osmanské říše, přidávají se Rumunští dobrovolníci
 - Turci ustupují přes Bulharsko, přes průsmyk Šipka do Istanbulu
 - Turci zahájili mírové jednání v San Stefanu (předměstí Istanbulu)
 - Rusové diktují podmínky

- Nezávislost získávají: Bulharsko, Srbsko, Rumunsko, Černá Hora
 - Rusko získává zpátky část Veseřábie, Kars
- Berlínský kongres
 - Léto 1878 z podnětu Německa
 - Snažili se ovládnout Balkán, a Rusko jim stálo v cestě
 - Revize výsledků Rusko-Turecké války
 - Potvrzena nezávislost – Srbsku, Černé Hoře, Rumunsku; Bulharsku – samostatný pozice sever a jih byl vrácen Turkům
 - Makedonie vrácena Turecku
 - Bosna a Hercegovina byla spravována Rakouskem-Uherskem – území se ale nikdy nemá stát součástí Rakouska-Uherska
 - Vedl ke vzniku nových poloticho-vojenských uskupení
 - Státy potřebovaly silné spojence, aby mohli pokračovat v koloniích
 - Rakousko-Uhersko a Německo – smlouva Dvojspolek proti Rusku 1879
 - 1882 Dvojspolek + Itálie (před Francií) na Trojspolek
 - Smlouvy se Srbskem, Rumunskem
 - 1887 se stal králem bulharských Ferdinand Koburský – rod z Německa
 - Rusko bylo závislé na francouzském zásobování kapitálem
 - Němci jim pohrozili
 - Tak 1893 tajná dohoda Ruska a Francie – Dvojdohoda
 - VB na konci 19. století příliš do Evropských vztahů nezasahuje – Splendid isolation (Nádherná izolace)
 - Uzavřeli Srdečnou dohodu s Fr – vyřešení sfér vztahů v koloniích – v Africe
 - Dohodli se na tom, že Afghánistán bude mezník mezi VB a Ruskem
 - 1907 přistoupila VB k Rusku a Francii – vzniká Trojdohoda
 - Ještě více se vyhrotily vztahy
 - R-U vojensky obsadilo a připojilo (anexe) Bosnu a Hercegovinu
 - Srbové protestovali, Rusové si stěžovali
 - Marocká krize při okupování od Francie 1911
 - Itálie okupovala Libyi 1912
 - 1. Balkánská válka
 - Cílem: národní osvobození území od zbývající turecké nadvlády
 - Černá Hora, Řecko, Srbsko proti Turecku – to porazili
 - Osvobozena Makedonie, Thrákie, Albánie
 - Spory o území, vedli k 2. Balkánské válce
 - 2. Balkánská válka
 - proti Bulharsku, které bylo nespokojené, že nebylo obnoveno velké Bulharsko
 - Srbové, Černohorci, Řekové, Rumuni
 - O území Makedonie i na úkor Řecka
 - Bulharsko bylo poraženo – Rumuni ovládli ústí Dunaje
- Růst nacionalismu
 - Velké státy si myslely, že mají právo ovládat ty menší a slabší

- Menší se cítili utiskováni – Češi, Slováci, Srbové
- Běžně se začala užívat myšlenka: Pro blaho národa je možné i užití násilí

První světová válka

- 1914-1918
- Příčiny 1. Světové
 - Expanzivní snahy velmocí rozšířit koloniální panství – většina kolonií již byla rozdělena
 - Bojovat o sféry vlivu – kam vyvážet zboží – ovlivňovat i politicky
 - Extrémní nacionalismus
 - Růst napětí mezi Trojspolkem a Dohodou
- Vzestup velmocí do války
 - Záminkou se stal atentát v Sarajevu 28.6.1914
 - Rakouskouhersko chtělo udělat dojem, tak tam císař poslal na přehlídku svého syna Františka Ferdinanda d'Este
 - Vznikali tu tajné protirakouské organizace, které se chystali na radikální teroristický čin, v Srbsku
 - Spojili se muslimové, katolíci, Srbané, bylo jim to jedno
 - Teroristická organizace Černá ruka
 - Řemeslník, učitel, student gymnázia...
 - Rozhodli se, že využijí manévru a že spáchají atentát
 - Atentát se povedl až na podruhé, bomba byla odražena
 - František Ferdinand se po nezdařeném pokusu vydal dál po cestě
 - Gavrilo Princip vystřelil a trefil ho do krku, a trefil i jeho manželku hraběnkou Žofii Chodkovou, která byla střelena do břicha. Oba vykrváceli
 - Atentátník byl nezletilý, pak umřel na tuberu v Terezíně za 1. světové
 - Neoprávněná atentát – František Ferdinand se chystal na velké reformy
 - Němci jednali s Rakousko-Uherskou vládou, ti obvinili Srbsko z atentátu
 - Vydali Ultimátum Srbsku
 - Nesouhlasili s tím, aby stopy po atentátu vyšetřovali lidé z R-U
 - 28.7.1914 vyhlásila R-U válku Srbsku
 - Postupně se spojenci dostávali do války
 - 3.8.1914 vstup do války VB a Francie
- Rozdělení válčících států
 - Dohoda
 - Rusko, Británie, Francie, Japonsko, Srbsko, Černá hora, Belgie, Itálie, Rumunsko, Řecko, USA, Čína
 - Centrální mocnosti – bývalý trojspolek
 - Německo, Rakousko-Uhersko, Bulharsko, Turecko
 - Neutrální
 - Itálie (na začátku války, do 1915), Norsko, Švédsko, Dánsko, Nizozemí, Švýcarsko, Španělsko

- Cílem bylo udržet koloniální panství, Francouzi chtěli získat zpět Alsasko a Lotrinsko, Japonsko chtělo Německé kolonie v tichomoří
- Válku vyprovokovali Ústřední mocnosti
 - Německo – snažilo se získat kolonie jiných států
 - S Rakouskouherskem chtěli vytvořit NiklEuropa – velký celek
- Používala se letadla, vzducholodě, poprvé se použili tanky - Anglie, otravné látky – Němci, elektronkový vysílač, telegraf
- Byla totální – zasáhla veškeré vrstvy obyvatelstva, a kulturní – ničeny cenné památky
- Na západní frontě byla vytvořena nová taktika boje – zákopová válka
- Záminkou k válce se stal Atentát na Františka d'Este, a jeho manželku v Sarajevu
 - Uvedeno v textu dříve
- Otevřely se v Evropě 3 fronty
 - 1914, jižní fronta Srbsko, západní Francie-Německo, východní Rusko
- jižní Fronta Srbská
 - Zaútočila zde rakouskouherská armáda, Srbové a Černohorci je zatlačili za Dunaj, tam už zůstali
- Západní fronta
 - Byl vypracován Němci plán 1905 – Schlieffen
 - Počítal s tím, že obejdou francouzské pevnosti, a zaútočí přes neutrální Belgii – ti jim to odmítli
 - Ovládli Antverpy, dostali se do Francie ze severu
 - 5.-15.9.1914 byla svedena první bitva na řece Marne
 - Byli tu úspěšní Francouzi, zastavili postup německé armády a zatlačili je kousek zpět
 - Zákopová válka
 - Němci se snažili dostat na pobřeží – Flanderská bitva – říjen 1914
 - Také neúspěšná, vedla k zákopové válce
 - Německo se snažilo zabránit zásobování FR a VB
 - Blokáda pobřeží ponorkami
- Východní fronta
 - Rusko proti Německu a proti Rakousku-Uhersku
 - Rusko zaútočilo na RU, utrpěli porážku u města Tannenberg
 - Maršál P. von Hindenburg, špatné kroky ruské armády vedli k jejich porážení v Prusku
 - Ruská armáda ovládla Halič, a oblast Východní Slovensko
- Otevřeny další fronty Tureckem
 - Fronta Kavkazská
 - Turci napadli území Ruska, Turci poraženi 1915, fronta se udržovala, ale žádný úspěch se nekonal
 - Fronta Mezopotamská
 - Turci se snažili využít proti Francouzským a britským nálad
 - Těm se to podařilo zvládnout
 - Fronta Palestinská
 - Turci překročili suezský průplav, ale pak byli zatlačeni

- 1915 – východní fronta
 - Německo po krachu války s Fr se snažili porazit Rusko, a pak že by šli na Anglii
 - Ofenziva v Karpatech – Rakousko-Uhersko dobyli Severní Bukovinu, Stanislaw a Černovec (oblasti v Haliči)
 - V březnu zaútočila armáda ruská na hlavní významné město Přemyšl, které ovládli
 - Většina armády byla tvořena Slovy, kteří odmítali proti Rusům válčit a tak přebíhali
 - V květnu Německo útočí u Gorlice, Rusko muselo zahájit trvalý ústup, Rusové vyklidili oblast Ruského Záboru, pak se vydali na Rigu, řeka Dvina, Minsk a pak až na Hranice Rumunska - Strypa
 - Ruský car Mikuláš odvolal vrchní velení a nastoupil do čela sám – nebyl to moc dobrý tah, taktizoval za něj Alenděv, Rusko nechtělo kapitulovat
- 1915 – Západní fronta
 - Francouzi zaútočili na Němce v oblasti Šampán
 - Němci u města Ypry použili poprvé bojový plyn – otravný plyn yperit, postoupili o 4 km, zabito 5 tisíc lidí a pak 15 tisíc lidí
 - Špatně se dýchalo, příznaky jako u tuberkulózy
- 1915 jižní fronta
 - Září - útok Bulharska na Srbsko, část území Srbska obsadili Bulhaři a část Rakušané. Kteří si zde udělali základny
 - Srbská armáda se včas se evakuovala na ostrov Korfu, pak se zapojili s Řeky
 - Itálie se připojila k dohodě, 1916 vyhlásila Itálie válku Německu
 - Dohoda v Chantilly - vzájemná pomoc států proti Němcům a Rakušanům
 - Uplatnila se již v roce 1916
- Západní fronta
 - Němci chtěli nejdříve porazit Francii - na pevnost Verdun - bitva trvala od února do září, padlo tu půl milionu mužů
 - Zákopová válka
 - Rozsáhlý hřbitov - památník
 - Červenec - listopad - bitva na řece Sommě
 - Prvně použity VB tanky
 - Britové 400 tisíc
 - Francouzi 200 tisíc
 - Němci 500 tisíc
 - Nikam se ale nehnuli
- Východní fronta 1916
 - První ofenziva v březnu, aby se odlehčilo Verdunu, nikam nevedla
 - Druhá ofenziva - získali část Haliče a Bukoviny - rakouskouherská armáda byla v rozkladu, Češi a Slováci přebíhali do československých legií
 - Vstup Rumunska do války - Němci obsadili Bukurešť, Němci získali území, kde se těžila ropa, posílení ponorkové války
- Jižní fronta
 - 1915 žádné změny
 - 1917 vstoupilo do boje Řecko na stranu dohody společně s vojáky z ostrova Korfy
- Válka na moři a v koloniích

- Jednoznačně úspěšná dohoda
- Obsazovány kolonie Německa
- Bitvy proti Němcům na moři končí většinou porážkou v Severním moři
- 9. 1. 1917 vyhlásilo neomezenou ponorkovou válku
 - Torpédovali i civilní lodě třeba USA
 - U pobřeží Francie a VB
- Diplomatická jednání
 - Woodrow Wilson: nóta i podmínkách míru; nikdo na ni nereagoval
 - David Lloyd George - Francouz, proti Němcům je potřeba bojovat až do úplného zničení
 - Císař RU Karel I. - vznikali tajná jednání s francií o separátním míru - byla vyražena Němcům, ten pak z jednání ustoupil
 - Georges Clémenceau - v VB
 - I papež se pokoušel o mírová jednání
 - Duben 1917 vstupují USA do války spolu s Čínou
- Ruské revoluce 1917
 - 12. 3. demokratická únorová revoluce
 - Car byl svržen, držen v domácím vězení
 - Byla stanovena prozatímní vláda - kn. Georgij Lvov
 - Vznikají na venkovech sověty - rady
 - Měli tu převahu levicová ESSEři a SR
 - Prozatímní vláda slíbila reformy, rychle vyhlásila autonomii Finska a Estonska
 - Nezávislost Polska, které už stejně neovládali
 - Ale pokračovali dále ve válce - zhoršování ekonomické situace
 - Dopravili do Ruska V. I. Lenina
 - Snažil se uzavřít mír, sepsal Dubnové teze, jak má přejít vláda k bolševismu
 - Dostávali se k moci Bolševici
 - Protesty obyvatel
 - Dalším předsedou vlády se stal Alexandr Kerenský - zakázal bolševickou stranu, Lenin odešel do Finska
 - Září - pokus o vojenský převrat - Lavr Georgeov
 - Rusové nejsou připraveni na Demokracii
 - Velká část jeho armády už byli bolševici
 - Nepovedlo se mu to
 - Říjnová revoluce
 - 6.11. Povstání v Petrohradě
 - Bolševici už měli na své straně Ruské gardy a baltské loďstvo
 - Zaútočili na Zimní palác - téměř bez boje
 - Bolševici vedeni Leninem se dostali k moci
 - Všeruský sjezd Sovětů
 - Pod vládou bolševiků
 - Dekret o míru
 - Dekret o půdě
 - Deklarace práv národů Ruska - Ukrajina, Bělorusko, Ázerbájdžán
 - Rada lidových komisářů - v čele stál Lenin
- Německo
 - Německu se hodila změna režimu v Rusku, které se snažilo uzavřít separátní mír
 - 1917 Lev Davidovič Trocký
 - Jednání probíhala v Brestu-Litevském

- Lenin chtěl uzavřít s Německem mír za každou cenu - i za ztrátu území
 - Němci žádali území, které sebrali Rusům
 - Ani mír, ani válka
 - Trocký nechtěl ustoupit, tak Němci postoupili velký kus do Ruska - Ukrajina, Bělorusko
- Únor 1918 porážení Němců u Narva a Pskov
 - 3.3.1918 uzavírají Bresbitevský mír - ztráta území
 - Přesun vojáků na západ
- Němci se snažili zatlačit spojence do defenzivy
 - Němci museli odstoupit, stáhli se za Siegfriedovou linii
- Němci torpédovali i civilní lodě - trpěli občané USA
 - 6.4.1917 vstupují USA do války, přeprava vojáků do Francie
- 1918 na západní frontě vrchní velitel Fr. armády byl jmenován Henri Philippe Pétain
 - Vojáci dlouho strádali v zákopech, zhoršování morálky
 - Zvolil jinou taktiku: udržovali pozice a vyčkávali na příchod posil z Ameriky
 - Dalším velitelem se pak stal maršál Ferdinand Foch - přivedl spojenecké armády k vítězství
- Červen 1918 Druhá bitva na Marne, Němci byli donuceni k ústupu
 - Prolomena fronta u Amiensu, Němci se stáhli ještě více do vnitrozemí
 - 29.9.1918 zahajují USA poslední útok
- Jižní fronta
 - Italové zatlačeni až k řece Piava
 - Nespokojenost, předsedou vlády se stal Vittorio Orlando
 - Zburcoval síly Italské armády, pořádal o pomoc Fr a Brity
 - Naposledy se pokusili o průlom fronty Rakušané
 - Nejkrvavější bitva - 15.6.1918
 - Češi a Slováci utíkali na stranu Italskou, zakládali Italské legie - 29.9.1918 u Doss Alto byly součástí ofenzívy italské armády, znamenalo to krach R-U armády
 - 25.10.1918 císař Karel RU navrhl Německu, že s USA uzavřou separátní mír
 - President Wilson vyzval válčící státy o kapitulaci - Nóta presidenta Wilsona
 - Podmínkami byla žádost Států o svoje Sebeurčení
 - 26.10.1918 odpovídá hrabě RU pro zahraniční věci, že RU vláda přijímá podmínky, které nastínil Wilson
 - 27.10. Byla zveřejněna Nóta
 - 28.10. Začali vyhlášovat Československo, protože naši pochopili, že se RU rozpadá
- Jižní fronta
 - Podepsán mír v Soluni v září 1918
 - Bylo osvobozeno Rumunsko, to pak vstupuje proti trojspolku do války
 - Turecko bylo přinuceno skončit se smlouvami spojeneckými 30.10.1918
- Západní fronta
 - Němci se museli utkat s poslední ofenzívou spojenců
 - Německo podepsalo kapitulaci, a že válečné operace budou zastaveny. 11.11. V 11:00 1918 v Campiégne
 - Se všemi státy bylo podepsáno příměří
 - Za spojence podepsal Ferdinand Foch

Hospodářská a politická situace

- RU vláda provedla významná opatření - všechno bylo podřízeno válce
- Některá odvětví z toho profitovala - zbrojní průmysl, hornictví
- Největším problémem bylo zásobování obyvatelstva v zázemí - muži byli odvedeni do bitev, byl rekrutován (zabavován) dobytek, žádány velké dávky od zemědělců, aby měli čím živit armádu
- Přídělové lístky - fronty na potraviny
 - Ne všichni lidé byli uspokojeni
 - Vzniká černý trh, kde jsou vysoké ceny
 - Trpěli podvýživou, choroby - tubera, křivice
- Rostoucí nespokojenost obyvatelstva
 - Rakouští Němci bylo pro válku - nacionalismus
 - Maďaři byli pro válku - mysleli si, že se pak budou moci separovat
 - Češi, Slováci, Slované - byly proti - nechtěli bojovat proti Srbům - taky Slované, a proti Rusku - vzor, jediný samostatný slovanský stát
 - Samomrzačení ve válce, aby nemuseli bojovat
 - A když už byli posláni na vojnu, tak utíkali k Rusům
 - Zakládali tu československé legie

U nás

- Hladové bouře
 - V Prostějově, na Ostravsku
 - Vláda tam poslala armádu - stříleli do lidí
- Podporovala růst nacionalismu - chtěli se osamostatnit
- Politická opatření
 - Ferdinand uzavřel říšskou radu a rozpuštěny zemské sněmy
 - Někteří politikové byli pro vládu nebezpeční a byli zatýkáni
 - Václav Klobáček, Svatopluk Kratochvíl, K. Kramář, A. Rašín - dokonce ho měli popravit
 - Vláda zavedla cenzuru, většina politiků byla loajální - souhlasila se vším
- Česká maffie
 - Masaryk od podzimu 1914 v zahraničí
 - Vzniká česká Maffie - pro dohodové státy dělali špionáž
 - Kde jsou vojáci, co se mluví mezi lidem
 - Prvním předsedou Eduard Beneš, ten pak emigroval, tak se jím stal Př. Šámal
 - Spolupráce s dohodou
 - Spolupráce se Slováky, kteří spolupracovali i s českou emigrací
 - Masarykovi názory o samostatném státu sklidila odezvu krajanů (USA, Fr, VB, Rusko) podpory i finanční
 - V USA podepsána první dohoda o vytvoření státu Čechů a Slováků
 - Cleverlandská dohoda 1915
- Masarykova činnost
 - Snažil se vytvořit orgán, který by koordinoval zahraniční činnost - vzniká národní komitét - 1914
 - 6.7.1915 projev v Ženevě - prohlásil, že Češi budou bojovat proti Habsburkům
 - Vzniká národní rada Československa
 - Masaryk, Štefánik, Beneš, Osuský
 - Byl iniciátorem vzniku legií
 - Aby dokázal, že budou bojovat proti monarchii
 - Vznikali v Srbsku, Francie a hlavně Rusko

- Češi a Slováci v odboji
 - Srpen 1914 na jihu Francie poblíž města Bayonne vojenská skupina Nazdar - součást armády
 - Srpen 1914 česká družina - v Kyjevě - výzvědné akce v Haliči
 - Italské legie - vrchol bojů u Doss Alto v září 1918
 - Francouzské legie - vojáci k nim přebíhali - vrchol bojů u Terronu a Vouziérs
 - Zahynul tu Miloš Wurm - důstojník, student našeho gymnázia
- Československé legie v Rusku
 - Ruské legie vznikly z podnětu Masaryka z válečných zajatců, kteří přeběhli na druhou stranu
 - Masaryk pobýval v Rusku občas a organizoval legie - 200tisíc zajatců - nábor do legií
 - Počet legionářů se zvyšoval, bylo jich kolem 3 tisíc - v souvislosti s jejich úspěchy
 - Výcvik byl financován Francií
 - Bitva u Zborova 2.7.1917
 - Udělali průlom do RU linie
 - Po úspěchu se legie dále rozšiřovala
 - Potom v říjnu 40 tisíc legionářů
- Vývoj po revoluci v Rusku
 - Vojáci v Legiích mají být neutrální, aby se nezamíchali do vnitrostátních sporů
 - Museli se probíjet a poprvé a naposledy bojovali s bolševiky v bitvě u Bachmače
 - Přesun vojáků po transsibiřské magistrále - od 23.2.1918 - 60 tisíc legionářů, 60 vlaků
 - Bolševici se jich báli, uzavřeli dohodu - Penská dohoda - na tisíc mužů sto pušek --naši to obcházeli
 - Chtěla, aby se legie rozdělili, ti to odmítli
 - Japonci se vylodili ve Vladivostoku
 - Konflikt mezi legionáři a rudou armádou 14.5.1918
 - Legionáři kontrolovali celou magistrálu
 - Po konci války 28.10.1918 pokles morálky po vzniku Československa, Štefánik to musel jet uklidňovat

Od poválečné hospodářské obnovy k letům prosperity

- Nebyla všude rovnoměrná - malá ve státech postižených válkou
- Krize 1920-21
- Technická a telekomunikační rekonstrukce - elektrifikace
- Telekomunikační rozsah - telefony, rozhlas
- Zvuk, film
- Automobily - Henry Ford
 - Větší spotřeba pohonných hmot - chemický průmysl
 - Silnice, dálnice
- Civilní letecká doprava
- Výrobní linky - běžící pás
 - Automatizovaná výroba
- Objevy: - výroba:
 - Benzín, umělý kaučuk, syntetické vitamíny, energ. agregáty, elektronové mikroskopy, děroštitkové počítačové stroje, televize, barevná fotografie
- Převyšování ekonomické produkce (čs - 18.místo)
- Umění: Franc Kafka, Marcel Proust, G. Apollinaire, E. M. Remarque

- Hudba: Homnigen, I. Stravinskij, D. Šustáková
- Malíři: P. Picasso, G. Braque
- Film: Charlie Chaplin
- Architekti: Franz Lloyd
 - Stal funkcionalismus
- Avantgardní umění:
 - Dadaismus
 - Surrealismus
 - Kubismus
- D. Freud - sociologie, psychologie

Důsledky války

- Byla otřesena demokracie států a ideálů
- Po každém velkém válečném konfliktu se uzavřeli mírové kongresy a tam pak mírové smlouvy
 - 18.1.1919-1920 mírová konference v Paříži
 - 27 států z dohody, mimo Ruska
 - USA - Wilson, Fr - Clemenceau, VB - Lloyd George, It - Orlando, Jap - Makino
 - Vytvořena nejvyšší rada
 - Bylo zřejmé, že velmoci mají často protichůdné státy ve vztahu Německu
 - Fr - Německo zrušit, VB - zachovat - protiváha Fr
 - Ve Versailles smlouva s Německem
 - Německo označeno za hlavního viníka války, kolektivní vina - všichni Němci můžou za válku, ztratilo všechny kolonie - velmoci si je rozdělily, ztratilo Alsasko-Lotrinsko - vráceno Fr, Eupen-Malmédy - vráceno Belgii, část Šlesvicka vrácena Dánsku, Hlučínsko - československu
 - Polsko bylo obnoveno - Pozaňsko, část Pomořan a Slezska navracena, Gdaňsk byl prohlášen za svobodné město, byl kontrolován Společností národů
 - Sársko - 15 let pod správou Společnosti národů, pak uspořádán Plebiscit - aby se mohli rozhodnout, ke komu se přikloní
 - Levý břeh řeky Rýn okupováno Armádou, Pravý břeh - do vnitrozemí Německa - demilitarizované pásmo
 - Oslabena Německá síla - zrušena všeobecná branná povinnost, počet vojáků omezen na 100 tisíc, nesměli používat letectvo, ponorky, vzducholodě, tanky, a palné zbraně
 - Německo bude muset platit válečné reparace, konečná výše nebyla stanovena
 - Podepsána smlouva s Rakouskem v Sain Germain-en-Layne
 - Pak v Neuilly
 - A smlouva v Trianonu - o hranicích ČSSR
 - A smlouva s Tureckem: v Sévres
 - Vytvořen nový systém rozdělení států = Versailleský systém
 - Nové státy byly vytvořeny na národnostním principu
 - Vyhovoval Francii, která budovala uskupení menších států kolem sebe
 - 14.2.1919 Wilson: Pakt Společnosti národů

- Po válce by měla vzniknout mezinárodní organizace, která by měla zabránit budoucím válkám a konfliktům
 - 14 bodů prezidenta Wilsona
 - Vznikla společnost národů - v Ženevě
 - Zakládajících členů 29 (včetně ČSSR), pak 54
 - Konference v Paříži byla důležitá i pro ČSSR, co vzniklo jako nový stát
 - Vznikla Velká dohoda
 - Smlouvy ČSSR s Francií a VB
 - Malá dohoda
 - 1920-1921 uzavření smluv mezi ČSSR a Jugoslávií, pak my s Francií, Rumunskem
 - Polsko nevstoupilo do dohody s námi, protože jsme měli spory o Těšínsko
 - Washingtonská konference
 - Rozhodující slovo 9 států
 - Podepsány Traktáty:
 - Traktát 4 mocností - nedotknutelnosti ostrovních držav v Tichomoří
 - Japonci nespokojeni
 - Traktát 5 mocností - stanovil poměr tonáže mezi loďmi - kolik lodí může kdo mít
 - Traktát 10 mocností - k Číně bude uplatňována politika Otevřených dveří
- Rusko
 - Už před Presbytereském míru občanská válka
 - Ztratilo Litvu, Lotyšsko, Finsko, část Běloruska, Polska, část Ukrajiny
 - Propukla protibolševická povstání
 - Operovali zde armády - Bílí - chtěli obnovit Rusko jako carský nebo demokratický stát
 - Bývalí velitelé armád
 - Bojovali za své vlastní zájmy, často se nedokázali domluvit
- Versaillský systém
 - Rusko
 - Do Ruska intervenovali velmoci, cílem bylo obnovení východní fronty, Fr VB a Bílí ruští + naši legionáři; Japonci se vylodili na dálném východě
 - Bolševici zavraždili cara i s rodinou
 - 1919-1920 druhé intervenční tažení
 - Cílem bylo porazit bolševiky a ovládnout Moskvu
 - Bílí + VB, Fr
 - Rozpory mezi bílými, ti se pak museli evakuovat
 - 1920 další tažení
 - Zapojilo se i Polsko, + povstání námořníků, které bolševici potlačili
 - Rudá armáda ovládla Krym, Kavkaz, kontrola nad bývalým carským územím
 - Občanská válka - půl milionu lidí se zúčastnilo, masakrování, mučení zajatců, trestné výpravy do vesnic, devastace - zahynulo 9 milionu lidí
 - Všechno bylo direktivně řízeno z Petrohradu, neexistovala směna mezi venkovem a městem, lidé neměli co jíst
 - Gulagy - lidé se zde měli převychovávat, ale místo toho umírali, velice kruté
 - Čeka - tajná policie, pronásledovali možné odpůrce

- Lenin vymyslel nový plán NEP - nová ekonomická politika
 - Do Ruska byli zváni cizí podnikatelé, aby rozproudili ekonomický systém
 - Těžko se dá z Ruska udělat vyspělý plán, potřeba elektrifikace - plán GOELRO, jen do podniků
- Vznik SSSR
 - Rusko, které se rozpadlo, bylo omezeno ztrátou území Pobaltí - žádný přístup k moři
 - V izolaci mezinárodní kvůli bolševikům
 - Snaha navázat vztahy s Tureckem, Afghánistánem, Íránem
 - Vzniklo několik samostatných států na území Ruska
 - Gruzínská socialistická republika, a spousta dalších socialistických republik
 - Svaz sovětských socialistických republik 1922
 - Ekonomické problémy - vyvlastnili podniky, které museli vrátit, pak staré carské dluhy
- Německo
 - Německý císař abdikoval již před koncem války
 - Bouřlivé nálady před koncem války povstání v Kielu - říkalo se jim spartakovci
 - Socialistická revoluce v Berlíně a pak i v Bavorsku
 - Povedlo se jim po skončení války vyhlásit republiku, několik měsíců, než se poměry stabilizovaly
 - Výmarská republika - spolkový stát
 - Každá země měla své zástupce, zákony volil říšský sněm
 - Skončila nástupem Hitlera
 - Vypukla Ruhrská krize
 - Vyprovokována Francií, Německo nebylo schopno platit reparační
 - Francouzi se snažili, ovládnou Porúří, podnikatelé odmítali francouzům odevzdávat daně
 - Komunisté se snažili o další převrat - kancléř Stresemann tomu zabránil
 - Pokus o nacistický puč v Mnichově, Hitler uvězněn
 - Německá marka neměla žádnou hodnotu
 - VB a USA zahájili jednání o řešení krize
 - Francouzi a Belgičané museli odejít
 - Byla zahájena jednání, která by tenhle stav vyřešila
 - Janovská konference
 - Týkala se ekonomických otázek
 - Měla řešit otázku německých reparací, a kdo bude platit carské dluhy
 - Rusko a Německo se začaly přátelit - sešli se v Rapallo a uzavřeli dohodu, která vzájemně dluhy vymazala - Rapallská smlouva duben 1922 - vymanili se tak z izolace
 - Američané vypracovali plán Pomoci Německu s cílem stabilizovat Německé hospodářství - půjčka 800mil. Zlatých marek
 - USA zde investovala svůj kapitál, Němci se stali závislí na USA
 - Youngův plán
 - Bylo nutné stanovit výši reparací - stanovil konečnou cenu reparací 113 mil, zlatých marek, za 37 let
 - Ti je začali splácet
 - Potvrzeno na konferenci v Haagu
 - Youngův plán přijat
- Politika Společnosti národů

- Cílem bylo odstranit války jako prostředek řešení konfliktů
- USA ze začátku vedli politiku z izolace
- 1926 přijato Německo, byl vypracován Rýnský garanční pakt 1925
 - Garantoval západní hranici Německa, ale ne východní - československá a ploská hranice
- Konference v Locarnu 1925
 - VB, Fr, N, IT, Belg, Pol, ČSSR
 - Uznán rýnský garanční pakt, žádná velmoc se o východní hranici nezavázala
 - Německo je demokratický režim, stane se součástí SN
- Německo a SSSR podepsali další smlouvy o přátelství a neutralitě 1926
- Diplomatická jednání o odzbrojení Německa
 - Briand-Kelloggův pakt 1928
 - Země, které k paktu přistoupí, se zříkají násilí při řešení konfliktu
 - Podepsalo ho 65 států, včetně nás
 - Ale nikde nebylo psáno, co se stane, když to někdo poruší
 - Nedostatek = deklarativní tvar

Poválečný vývoj v Československu

- Sešel se národní výbor, sepsali nedokonalou ústavu - prozatímní
- Schází se revoluční národní shromáždění
 - Sesazení Habsburků
 - Vyhlášení Československa republikou
 - Zvolili prezidenta v nepřítomnosti Masaryka
 - Vznikla koaliční vláda, předsedou Karel Kramář
 - Připravit ústavu
 - Připravit první poválečné volby a zajistit politický a hospodářský chod Československa
 - Zahraniční orientace na Francii
- Problémy se stanovením hranic
 - Čechy a Morava měli historickou hranici, ale Slovensko ne - problém se stanovením jižní hranice
 - Vytčena demarkační linie
 - Maďarsko pod vlivem komunistů Bela Kuhn, byla vyhlášena Maďarská republika - nechtěli se vdát Slovenska
 - Vzniká z východního Slovenska Slovenská republika rad - trvala jen pár měsíců
 - Vstupují sem Francouzi, Maďaři se stáhli
 - Hranice Slovenska byly stanoveny definitivně mezi Slovenskem a Maďarskem 13.6.1919
 - Spory o Těšínsko s Polskem - prvně byla stanovena demarkační čára, hranice určena až 1920 v Paříži
 - Problémem byla německá menšina v pohraničí
 - Báli se existence a tak vyhlásili v pohraničí 4 samostatné provincie - začalo se jim říkat Sudety
 - Dohodové státy souhlasili s vojenským obsazením pohraničí, Češi zde žili asi 50% populace 1918
 - Obyvatelé pak přestali mít z Československa obavy
 - Podkarpatská rus - dohodové státy měli zájem, aby se stala součástí Československa
 - Jedno z nejzaostalejších území, ale strategicky významné - přímá hranice s Rumunskem
- Složení obyvatelstva

- Sčítání se konalo 1921, 13,5 mil obyvatel, ale 1/3 národnostní menšiny
 - Češi 52%, Slováci 14%, Němci 23%, Maďaři 5%
- **Ekonomika**
 - Československo (české země) byly ekonomicky vysoce vyspělé
 - Těžilo se tu černé a hnědé uhlí, textil, sklo, obuvnictví, rozvíjelo se strojírenství a lehký průmysl
 - Patřilo do první desítky nejvyspělejších států na světě
 - Slovensko země agrární, podkarpatská rus - vysoce zaostalá, nutnost investovat kapitál
 - Na Slovensko odcházeli Češi, kteří podporovali průmysl
 - Československo sice patřilo k vítězným státům, ale muselo platit reparace za rozpadlé Rakousko Uhersko
 - Alois Rašín provedl měnovou reformu, 1:1 vůči rakouskouherské měně, zisk z akcií zůstatkům na našem území
 - První bankovky byly kolkované, ty další pak namaloval Alfons Mucha
 - Pozemková reforma - zestátněna půda velkostatkářů, ale ti je pak zkupovali zpátky, malí rolníci získali málo
- **Sociální politika**
 - Patřili jsme k nejvyspělejšími státům Evropy, politikové se zhlédli po světě a uzákonili dobré reformy
 - 8 hodin pracovní doba, státní podpora v nezaměstnanosti, úrazové a nemocenské pojištění, dělnictvo si zvolilo závodní rady - něco jako odbory
- **Politický systém**
 - Více než 20 politických stran
 - Agrární - Antonín Švehla
 - Národně demokratická strana (původně mladočeši) - Karel Kramář a Alois Rašín
 - Československá strana sociálně demokratická Fr soukup
 - Čs. strana socialistická - V. Klobáček
 - Strana lidová - J. Šrámek
 - První poválečné volby
 - V červnu 1919, volby do obecních zastupitelstev, zvítězili sociální demokraté, pak agrárníci, národní sociálníci, lidovci, národní demokraté
 - Byla vytvořena nová československá vláda - VI. Tusar
 - Sociální demokraté s Agrárníky - koalice rudo-zelená
 - Cílem bylo odstranění pozůstatků války
 - Zkvalitňování vzdělání - založena MUNI a universita Komenského v Bratislavě
- **Období stabilizace**
 - Problém s negarantovanými hranicemi
 - 29.2.1920 národní shromáždění přijalo ústavní listinu československé republiky
 - Řádná ústava, 6 hlav, preambule - o národu československém
 - Ústava je napsaná na občanském principu a je zdůrazněno, že bez ohledu na pohlaví, národnost, barvu očí mají stejná práva
 - Národní shromáždění - Poslanecká sněmovna + senát
 - V hlavě o prezidentovi republiky bylo řečeno, že jím může být jakýkoliv občan starší 35 let
 - Benešovi bylo zrovna 35 let
 - Výkonná moc prezidenta a vlády
 - Parlamentní volby v dubnu 1920, zvítězili sociální demokraté, o hodně před agrárníky, a pak národní socialisté

- Byla vytvořena nová vláda - koalice Sociálních demokratů, agrárníků, a národních socialistů
 - Beneš se stal ministrem zahraničních věcí, i když byl socialista
- Masaryk byl zvolen prezidentem podruhé
- Tuzarova vláda podala demisi po půl roce - v sociálně demokratické straně existovalo krajně levicové křídlo – dr. Bohumír Šmeral - nepřál si rozpad RU, ale chtěl převrat jako v Rusku
 - Říkali si Marxistická levice, situace se měla řešit na sjezdu sociálních demokratů 1920
 - Levicové křídlo se odtrhlo - Komunistická strana Československa
 - Stala se celostátní - byli jednotní - Češi, Slováci, Němci, Poláci
 - Strana inteligence - věřili ideálům, pak z ní vystupovali
 - 140 tisíc členů
 - Pokusili se o převrat
- V roce 1920 vzniká Pětka - parlamentní poradní orgán prezidenta Masaryka
 - Agrárníky - Švehla, Národní Demokraté - Rašín, Lidovec - Jan Šrámek, sociální dem. - Bechyně, Národní socialisté - Stříbrný
- Problémem bylo pro Slováky vydáním ústavy - Slovákům byla dříve slíbena autonomie, Slováci si v opozici vyslovili požadavky Hlinka - naši to většinou přijali
- Většina německých stran začala spolupracovat s českými stranami. V opozici nadále zůstali DNSAP německá strana sociálně socialistická, DNP
 - Měli minimum stoupenců
- Komunisté - nestátní organizace
 - Nesouhlasili se vznikem Československa
 - Měla velkou členskou základnu, postupně ji ztrácela, protože byla silně navázána na socialistický svaz
- Vláda polouřednická (poloparlamentní) září 1921 - říjen 1922
 - Sociální demokraté, národní demokraté, agrárníci, Hlinkova strana
- Říjen 1922 - 1925 vláda Švehlova
 - Vláda všennárodní koalice - zastoupeny všechny důležité politické strany, ve vládě byli i němečtí ministři
- 1921-1923 krize - nespokojenost - nezaměstnanost 22 %
 - Ministr Rašín zavedl Deflační politiku - znevýhodnění vývozu, nastartovala ekonomiku
 - Objevil se atentátník, který na Rašína 5.1.1923 spáchal atentát, a vláda navrhla zákon Na ochranu republiky
 - Rozšiřoval pole působnosti státního aparátu, cílem byla ochrana Československa před levicovým i pravicovým extremismem
 - Zhoršili se materiální podmínky dělnictva
 - Dochází k modernizaci výroby, pokračovala elektrifikace venkova, zavedena pásová výroba
 - 1925 poprvé se slavil v Československu národní svátek 6. Červenec Upálení Jana Husa - rozkmitnutí s Vatikánem
 - Objevuje se rozkol ve straně národně socialistické
 - Křídlo Benešovo a Stříbrného
 - Sociální reformy X nacionalismus
 - Stříbrný odchází ze strany
 - Konaly se druhé parlamentní volby, vyhráli agrárníci se Švehlou

- Agrárníci, pak Komunisté - kvůli hospodářské krizi, pak Lidovci a sociální demokraté až na 4 místě; národní demokraté až na 7. místě
 - Dochází k vytvoření nové vlády Švehlovy prosinec až březen; Švehla pak odstoupil, od března do října 1926 druhá vláda černého
- Nejsilnější 4 proudy:
 - Agrárně-klerikální
 - Agrárníci, lidovci, 1/3
 - Hradní skupina - sociální demokraté, národní socialisté 23%
 - Fašistický proud - čeští fašisté - strana Národní obec fašistická
 - Propagování rasové diskriminace – proti Němcům, židům a Maďarům
 - Snažili se o vojenský převrat na květen 1926 – příprava na PUČ
 - Měl tu proběhnout všesokolský sjezd, přípravy byly vyraženy, Gajda (vůdce) byl suspendován
 - Komunisté
 - Intelektuálové a umělci
 - První část odchází po bolševizaci v Rusku; když se stal předsedou Gottwald v roce 1926, vystoupila spousta lidí
- 3. Švehlova vláda
 - Říjen 1926 – říjen 1929 – panská koalice
 - Opozice: hradní skupina a KSČ
 - Úprava státní správy – obnovila zemské zřízení – byla rozdělena na 4 správní země: Čechy, Morava-Slezsko, Slovensko, podkarpatská rus
 - Daňová reforma Karla Engliše – zvýšil daně
- Hospodářství
 - 1925-1929 – období konjunktury
 - Pokles nezaměstnanosti, pokud neměl práci, dostával podporu
 - Elektrifikace, růst životní úrovně
 - Gentský systém
 - Důchod byl vyšší než v Itálii, nebo než třeba v Rakousku
- Mezinárodní situace
 - Německo má stále demokratický ráz
 - Rakousko se sblíží s fašistickou Itálií
 - Maďarsko se snaží revidovat Tranonskou dohodu – hranice slovenska
- Vnitřní vývoj
 - Postavení hradu se začalo upevňovat
 - Prosinec 1928 – volby do zemských zastupitelstev
 - Mezinárodní vývoj ovlivnil pozice v Hlinkově straně
 - Krajně pravicové křídlo – Vojtěch Tuka – chtěl odtržení Slovenska jako autonomního celku – nepodpořili ho, protože bylo potřeba zachovat celistvost státu proti Maďarům
 - Obvinil Československo z útlaču Slováků, byl postaven před soud; soud byl skončen až 1929, maďaři ustoupili, znovu se objevili návrhy na udržení, odstoupení politiků
 - Vypsány předčasné parlamentní volby
- Vláda Františka Udržala v prosinci 1929
 - Antonín Švehla byl nemocen
 - Vláda široké koalice – velké spektrum stran
 - Posílila charakter demokracie v Československu

Nástup totalitních režimů

- Fašismus a komunismus
- Odlišné:
 - o Komunisté vznikli jako oddělení stran se sociálně demokratických stran, lpěli na myšlenkách Marxe – vytvořit beztřídní společnost, všichni si budou rovni, výsledky práce budou rozdělovány podle potřeby, internacionalismus – bylo jim jedno, jestli byl dělník Čech, Slovák, Němec, nebo Ital
 - o Fašismus – chce vytvořit ideální společnost, která patří k vyvolenému národu, hlásají nenávisť proti ostatním národům
- Společné
 - o Odstranění demokracie
 - o Stát je nástrojem stranické politiky, která je jejich členy vytvořena
 - o Ospravedlňují zločiny jako důležité a nutné kroky k ochraně státu
 - o V čele stojí oblíbený, idealizovaný vůdce
 - o Velkou roli hraje státem organizovaná propaganda
 - o Masivně ovlivňují myšlení lidí, pomocí médií; děti – od mala se jim vštěpuje láska k vůdci, oddanost ke straně, více než láska k rodičům
- SSSR
 - o Osobní diktatura Stalina po smrti Lenina po roce 1924
 - Malý, jedna ruka delší než druhá, trpěl komplexy
 - o Likvidace všeho co chtěl Lenin, začal pronásledovat údajné nepřátele v gulazích
 - o Podřídil si všechny politické strany, zlikvidoval fyzicky přátele Lenina mimo Rusko
 - o Bolševizace – komunistické hnutí je jednotné
- Fašismus
 - o Původ v Itálii, zakladatel Benito Mussolini, z rodiny anarchistů
 - Byl učitel, pak se stal novinářem
 - o 1919 na sebe nabalil nezaměstnané a založil Fasci di Combattimento – ozbrojené skupiny, které terorizovali demokraty, z nich pak vznikla fašistická strana
 - Program strany lákavý pro sociálně slabé, rychle rostl počet členů:
 - Pozemková reforma – sebrat půdu církvím
 - Sociální zabezpečení
 - Mzdové minimum
 - Připojení Rijeky, Dalmácie, Albánie
 - Všichni musí pracovat pro úspěch, jedinci nejsou nic
 - o Jednotná národní pospolitost – korporace
 - Mussolini si nechal říkat Duce – vůdce
 - o Hlavní nepřítel byla socialistická strana, komunisté byli slabí
 - o Ve volbách 1921 získal jen 7% hlasů
- V říjnu 1922 pochod fašistických milicí na Řím
- Fašistická diktatura vznikla v Portugalsku, ve Španělsku, v Polsku
 - o Rumunsko, Bulharsko, Řecko, Albánie, pobaltské státy, Maďarsko, Turecko - měli vládu s fašistickými rysy
 - o Podobně to bylo i v Jižní Americe, kde byla nestabilní ekonomická situace
- V Německu
 - o Nemluvíme o fašismu, ale o nacismu (nacionální socialismus)
 - Vznikl v době, kdy bylo Německo demokratickou republikou
 - 1919 DAP na 1920 NSDAP

- V čele stál Adolf Hitler od roku 1920, ale založili ji sourozenci Gregor a Otto Strasserovi - založili plebejské křídlo
- Plebejské křídlo chtělo uskutečnit svůj program
 - Odmítali versaillský systém
 - Využívali obav z poklesu životní úrovně střední třídy obyvatel
 - Podíl dělníků na řízení podniků a podíl na zisku
 - Pozemková reforma, hájit zájmy středních živnostníků
 - Změnit výsledky první světové - ovládnout životní prostor pro Němce - ovládnout sousedící země
 - Drang nach Osten - ovládnout Ukrajinu jako obilnici Evropy, zakavkazskou oblast - ropa
- Adolf Hitler se pokoušel již za 1. Světové boje, ale pro neschopnost ho nevzali, tak šel do Bavorska jako dobrovolník
 - Čalouník a malíř pokojů, měl velké sebevědomí, nevzali ho na uměleckou školu, kde bylo v porotě několik židů
 - Nespokojených lidí přibývalo kvůli krizi, snažil se udělat stejný převrat jako Mussolini
 - Dostal na svou stranu bývalé armádní generály - E. Ludendorff
 - Pokusil se o Pivní puč 1923 - neúspěšně, Hitler uvězněn na pár měsíců, sepsal plány do budoucna, a Mein Kampf (velké historické chyby, uvažoval o tom, že má být Evropa ovládnuta Germány), nejhorší žido-bolševik, odmítali demokratickou správu
- Alfred Rosenberg
 - Napsal Mýtus 20 století - nadřazenost Germánů, ostatní rasy neméněcenné
- Nacistická strana byla silně centralizovaná (jediný vůdce) - Hitler vystupoval jako Führer
 - Měl všechny pod sebou
 - Jeho pomocnou rukou byl J. Goebbels
- Vznikly 2 oddíly:
 - SA - útočný oddíl
 - SS - obranný/ochranný oddíl
- Stoupenci plebejského křídla v SA a Hitler nejvíce stoupenců v SS
- Manipulace s dětmi - Hitler Jungens
- Totalitní režimy ohrožovali i demokratické státy
 - Ve Francii vnikla organizace Ohňové kříže - důstojníci z armády
 - Anglie - organizace Sira Osvalda Mosleye
 - Neměli širší podporu obyvatel

USA a Francie ve 20. letech 20. století

- Politiku vedou republikáni, snaží se situaci dostat do normálních poměrů
 - 3 krát zvítězili ve volbách republikáni
 - Rozšíření ekonomiky do Latinské Ameriky a Pacifiku
- Francie
 - Válkou silně zasažena
 - Vlády vytvářeli deficitní rozpočty, francouzský frank ztrácel na hodnotě - nespokojenost lidí
 - Výjimkou vláda Raymondad Poincaré (1926-29) stabilní
 - Prosadil reformy:

- Stabilizace měny, ubývalo nezaměstnaných, vzrůstala životní úroveň

Národně osvobozené hnutí

- Růst ekonomického významu kolonií - mateřské země čerpaly z kolonií nejen suroviny, ale i výrobky
- Růst nacionalismu, při oslabení mateřských zemí
- Vznikají "Politické národy"
 - Nezaložen na etnické národnosti, ale na společné kultuře, dějin a společný nepřítel - Indie - nezávislost na Britech
- Po válce byly kolonie přerozděleny, ale demokracie se v koloniích nekonala
- Čína
 - Zneužívána od všech států
 - Vyhlášena na jihu Číny republika
 - Slabá ústřední vláda, celá Čína rozdělena na malé jednotky, které byli ovládány místními diktátory - militaristé
 - Hnutí 4. Května – proti-japonské v Šan-tungu
 - Organizace Kuomintang
 - Sun Jat-Sen ji založil
 - Nacionalismus - Boj proti Japoncům a dalším vykořisťovatelům Číny
 - Vytvořit demokratický režim
 - Blahobyt lidu - vytvořit lepší podmínky pro dělníky
 - V roce 1925 Sun Jat-Sen zemřel, vystřídal ho generál Čankajšek
 - Národně revoluční armáda
 - V dubnu 1927 státní převrat
 - Vyloučena Komunistická strana - Mao Ce-tung
 - Občanská vláda
 - Japonci toho využili
- Indie
 - Indii patřil Pákistán a Bangladéš
 - Indové se cítili poškozeni a demonstrovali proti vládě Britů
 - Ve městě Amritsar - Britové poslali kulomety, velký masakr
 - Na to reaguje indický kongres
 - Mahatma Gandhi a Jawaharlal Nehru
 - Ghandi - Navrhoval program nenásilí - návrat k tradiční indické výrobě a odpor proti Britům dát najevo neposlušáním jejich zákonů a nekupování jejich zboží
 - Hnutí nespolupráce
 - V únoru 1922 ve městě Čauri-Čaura - potlačeno Brity
 - Kampaň odvolána
- Turecko
 - Zaostalé
 - Válka s Řeckem, Řekové ovládli ostrovy v egejském moři
 - Mladoturecká strana
 - V březnu 1923 vyhlášena Turecká republika
 - Prezident Mustafa Kemala paša - Ataturk (otec Turků)
 - Politický systém - systém 1 politické strany, rysy vojenské diktatury

- Přijaly evropské právní principy - omezení mnohoženství
- Přizpůsobeno písmo, začalo se psát latinkou
- Ekonomické reformy podle Evropy
- Afghánistán
 - Velmi hornaté území, měli na něj spadeno Britové - vyhlásili zde britský protektorát - začali jim vládnout
 - Proti nim vzniká hnutí odporu vedené místní inteligencí
 - 1919 samostatnost; od roku 1890 byli pod nadvládou Britů
 - Modernizace oproti islámským fundamentalismům
- Írán (Persie)
 - Vyhlásili britský protektorát, narazili na silný odpor
 - Britové vyhnání v roce 1925, velitel Réza chán Pahlaví vyhlášen doživotním panovníkem
 - Začínají ekonomické reformy
- Arabské země
 - Byli spojenci dohodových států - bojovali proti Turkům
 - Rozdělili si je Britové a Francouzi - mandátní území
 - Saudská Arábie
 - Kvůli silnému hnutí odporu získali samostatnost - Ibn Saud
 - Irak - samostatnost

Řešení krize

- Francie
 - Zažívala nejhlubší pokles v roce 1933, kdy se krize zastavila
 - Politické krize – vznikla tam situace, kde vznikaly fašistické organizace
 - Vytvořili předvolební koalici – Lidová fronta
 - Chtěli, aby Francie zůstala demokratickým státem
 - Lidová fronta zvítězila – Francouzští socialisté a strana Radikální – obě levicové
 - Předseda vlády Léon Blum
 - Napodobovali reformy z USA, ale ve Francii byly radikálnější
 - Zestátnění zbrojního, letecké průmyslu, železnic
 - Negativním jevem bylo zadlužování Francie a odpor podnikatelů
 - Odpůrci Lidové Fronty
 - Pravicové strany, velkopodnikatelé
 - Odmítali platit daně
 - Výměna peněz za zlato
 - Zastavování výroby
 - Zostření situace – Léon Blum podal demisi
 - Nastoupil Édouard Daladier
 - Appeasement – tíhl k fašistickým státům
 - Rozvrat
- Švédsko
 - Vláda sociální koalice
 - Banky půjčovaly peníze pro malé podnikatele
 - Program veřejných prací
 - Politika sociálního partnerství – bohatší přispívali více
 - Reformy sociální na zvýšení podpory nezaměstnanosti
 - 1936 byl nastartován program státního blahobytu
 - Švédsko se dostalo z problémů

- Nevznikla tu situace, které by mohli využít extrémisté, a nic co by mohlo ohrozit demokratický systém
 - Za 2 světové zůstali neutrální
- Československo
 - Největší pokles v době 1933
 - Hluboký pokles v hutnickém průmyslu
 - V zemědělství poklesly ceny za čistý hektarový výnos – kupní síla se snížila o 60%
 - Zahraniční obchod poklesl
 - Rostla míra nezaměstnanosti – do statistiky se nezapočítávali lidé, kteří pracovali 1 nebo 2 dny v týdnu = polozaměstnanost
 - Pokles mezd asi o 17%
 - Vyplácely se podpory v nezaměstnanosti, ale byly velice nízké
 - V průmyslových centrech dělali podnikatelé velké akce, kde se dalo sehnat levnější jídlo
 - Likvidace živností – ševci a krejčí
 - Předčasné pensionování obyvatel = nižší podpora
 - Radikalizace obyvatel – stávky
 - Policie je rozháněla ostrými náboji
 - Radotín u Prahy
 - Košúty, Duchcov, Dolní Lipová, Brno
 - Mostecká stávka horníků v soukromých dolech – majitelé dolů museli přistoupit částečně na jejich podmínky – později se jí zmocnili komunisté
 - Polomka – lidé se bránili exekucím, řada lidí zraněna
 - Narůstání nacionalismu
 - Německý nacionalismus DNSAP
 - Nejvíce hospodářskou krizí bylo postiženo pohraničí, snažili se toho využít, dávala za vinu na krizi na československý stát
 - Ale vyrábělo se tam zboží, které nešlo na odbyt - sklo, textil, bižuterie, hračky
 - Na Slovensku
 - Nezaměstnanost 250 tisíc obyvatel
 - Hlinkova ľudová strana se stavěla proti Československu
 - 1932 se dohodli na společném postupu se slovenskou národní stranou
 - 1933 oslavy v Nitře – protičeskoslovenská demonstrace
 - Český nacionalismus
 - Ke krajní pravici se hlásili Národně demokratická strana (Karel Kramář)
 - Národní liga založena Jiřím stříbrným – protiněmecké demonstrace
 - Národní obec fašistická (Rudolf Gajda)
 - Pokusili se podruhé o PUČ a zmocnit se kasáren v Židenicích v Brně
 - Vládní politika
 - Na začátku roku byl zatčen Gajda, Pergler, Stříbrný
 - Zakročila proti DNSAP – zakázány veřejné projevy německých řečníků
 - V říjnu 1932 podal demisi František Udržal
 - Jmenovali Jana Malypetra
 - 240 vládních nařízení:
 - Regulace výroby
 - Devaluace Kč – snížení hodnoty
 - Regulace dovozu a vývozu

- Úprava úvěrů
- Zvýšené podpory nezaměstnaných
- Zastavena exekuce zadlužených podniků
- Atd.
- Vydány zákony na obranu demokracie
 - Aby se zakázala fašistickým stranám ve vlastní propagaci
 - 1933 tiskový zákon – částečná cenzura
 - Zákon o stíhání protistátní činnosti státních zaměstnanců – armáda
 - Zákon o zastavování činnosti a rozpuštění politických stran
 - Stíhání nacionalistických projevů, na Gottwalda vydán zatykač

Nástup fašismu v Německu

- Poklesl obchod při krizi, investoři z USA odcházeli, rostla nezaměstnanost
- Politikové podceňovali Hitlera – frajírek s knírkem
- Hindenburg nebyl schopen rozpoznat nebezpečí fašismu
 - Nerespektoval výsledky voleb – za kancléře jmenoval politika, která nezmohla
 - Objevují se politické problémy, využívá toho Hitler – hovoří o nutnosti vytvořit pro Němce životní prostor – demagogie
- Hitler věděl, že potřebuje za sebou mocenskou sílu, aby se mohl dostat k moci
 - Spojil se s generály a vysloužilci z první světové z organizace Stahlhelm
 - Nespokojení s výsledky války
 - Sešli se v Harzburgu – Harzburžská fronta
 - Potřeboval finance – podporovali ho průmyslníci – majitelé zbrojních podniků
- Volby 31. července 1932 – do Říšského sněmu
 - Vyhráli NSDAP 230 mandátů
 - Sociální demokraté, pak strana centrum, a naposled komunisté
 - NSDAP se nechtěl s nimi nikdo spojit, neměli nadpoloviční většinu hlasů – nemohli vytvořit vládu
 - Herman Göring se stal kancléřem
 - Vláda v rukou centristů, NSDAP vyslovila nedůvěru
 - Říšský sněm byl 12.9.1932 rozpuštěn
- V některých odvětvích se krize již neprojevovala, Hitlerovi tak ubývali voliči
- SA oddíly terorizovaly obyvatelstvo a přepadaly svoje odpůrce
- Nové volby 6.11.1932
 - NSDAP ztratila 4 miliony hlasů
 - Problémy mezi křídly plebejským a křídlem Hitlera
 - Nový kancléř Kurt von Schleicher
 - Začal spolupracovat s odbornými organizacemi a s NSDAP plebejským křídlem, chtěl dostat Hitlera do izolace
 - Hitlerovy klesaly počty stoupenců
 - Spojil se s průmyslníky a tlačili na prezidenta Hindenburga, aby Schleicher podal demisi
- 30.1.1933 jmenoval Hindenburg Hitlera kancléřem
 - Německo se stává otevřenou fašistickou diktaturou
 - Hitler rozpustil říšský sněm
 - Volby vypsány 5.3.1933
 - Hitler se domluvil s představiteli SS a nechal zapálit říšský sněm, nechal obvinít komunisty
 - Proces s obviněnými se konal v Lipsku od září do října

- Maďarský komunista G. Dimitrov byl zproštěn viny i jeho spolupracovníci
- Ovlivnění veřejného mínění
- Na prvním místě demokraté, pak komunisté

SSSR ve 30 letech 20. století

- Pozice SSSR v rámci světa
 - Představoval větší nebezpečí, než nacistické Německo – rozrušení politické situace komunismem
 - SSSR tvrdil svým obyvatelům, že je obklopen buržoazním nepřítelem
 - Rozvoj zemědělství a průmyslu – obavy z války se západem
 - Vrací se zpátky do evropské politiky
 - Byl podporován západními zeměmi – aby byl pod kontrolou
 - Kritika fašismu a kolonialismu – neměli žádné kolonie, tvrdili, že si všechny národy mají být rovny
 - Politika oportunismu – využití každé příležitosti, která přijde
- Zahraniční politika SSSR
 - 1934 vstupují do společnosti národů, aby zrušili politickou izolaci
 - Francie se snažila spojit s ČSR, jako záruka ochrany před Německem
 - Podporovali republikány ve španělské občanské válce – aby ukázali nebezpečí fašismu, testovali zde svoje zbraně
 - Zahraniční politici se SSSR nechtěli navazovat kontakty; novináři, umělci, spisovatelé a dramatici vychvalovali SSSR
- Vnitřní vývoj SSSR ve 30. letech
 - Industrializace a kolektivizace zemědělství
 - Po občanské válce byl silně poškozen, snažili se dohnat případně předejít západ a připravit se tak na možnou válku
 - Veškerá moc se soustřeďovala do rukou Stalina
 - Nechal zavraždit svoje politické nepřátele a spolupracovníky
 - Vytváří totalitní stát, on sám je diktátorem
 - 1936 vydána ústava SSSR
 - Velmi demokratická
 - Nejvyšším ústavním prvkem se stává Nejvyšší sověť
 - Všichni občané měli mít stejné volební právo
 - Byl to jen papír, ale nedodržovala se
- Kolektivizace a industrializace
 - Kolektivizace – spojení zemědělských pozemků do velkých celků
 - Pokud budou spojeny, budou se lépe obdělávat
 - Vznikají Kolchozy – zemědělská družstva, odevzdávali zde vybavení, půdu, pozemky, zvířata a Sovchozy – zemědělská na vesnici
 - Velký odpor obyvatel – pálili úrodu, ničili stroje
 - Sovětská svaz vyslal do vesnic dobrovolníky, kteří měli potraviny získat jakoukoliv cestou – násilím
 - Jako sabotéra byl označen Kulak – rolníci, co měli třeba více krav, kteří byli proti odporu
 - Postřílení, nebo deportace na Sibiř
 - Docházelo k vylidňování vesnic
 - Rolníci se postavili proti nátlakům armády se zbraní v ruce, tajná policie

- Lidí bylo tolik, že bylo potřeba vytvořit nějaký systém, vzniká Souostroví Gulag
 - Gulagy byly koncentrační tábory, vznik 1929, rozsah zadržených veliký – až 15 miliónů lidí
 - Vznikaly po celém Sovětském svazu
 - Levná pracovní síla na těžké práce, lidé ve velkém umírali
 - Následky kolektivizace
 - Proměna ruské vesnice
 - Lidé přestávali věřit vládě
 - Teroristický hladomor na Ukrajině – kvóty nebyly naplňovány, rolníci neměli jídlo pro sebe, museli vše odevzdávat – 1932
 - Sovětský svaz se tvářil, že žádný hladomor není
 - Pořádali se po Evropě sbírky jídla
 - Pokles počtu hospodářských zvířat
 - Centralizace zemědělství – sovětský svaz dosáhl svého plánu – naplnil kolektivizaci
 - Industrializace
 - Sovětský svaz nebyl tak moc zasažen krizí – neměl už kam klesnout
 - Pro zvýšení produkce byly navrženy Pětiletky
 - Nesplnitelné plány, kolik se má vyprodukovat různého materiálu
 - Jako škůdci byli označeni nepohodlní inženýři
 - Investovali spoustu peněz do těžkého průmyslu, měla na to sloužit kolektivizace
 - Rozvoj průmysl si žádal nové zdroje – kácení lesů, devastace krajiny
 - Kdo odporoval, byl označen za Nepřítele sovětského svazu a byl uvězněn / odstraněn
 - Nebyli zde nezaměstnaní lidé
- Teror a propaganda
 - Stalin začal likvidovat svoje bývalé spolupracovníky
 - Nechal zabít Kirova – a využil jí, aby mohl potřít voje protivníky
 - Obával se: Trockij a Kirov – oba časem zabijí
 - Politické monstrprocesy – lidé se přiznávali k věcem pod nátlakem
 - Snažil se ze sebe udělat milujícího vůdce

Rakousko

- Bylo postiženo krizí jako u nás
- Objevují se názory, že když není schopná demokratická vláda, má přijít vláda pevné ruky
 - Kancléř Engelbert Dollfuss
 - 7.3.1933 převrat, začal odstraňovat demokracii
 - Nechal zatýkat sociální demokraty
- Rakousko se stalo stavovským státem
 - Fungovali zde stoupenci Hitlera – soupeř Dollfusse – nechtěli se sloučit s Německem
 - Zahraniční politika orientovaná na Itálii
 - Povstání dělníků v Linci
 - Dollfus je nechal bombardovat a postřílet
 - Během několika dnů bylo zabito 1500 lidí
- Další fašizace
 - V únoru 1934 zakázali soc. dem. strany
 - Korporativní ústava 30.4.1934 klerofašistický režim

- 25.7.1934 pokus o PUČ – nevyšel, Dollfus zavražděn
- Novým kancléřem se stal dr. Kurt Schuschnigg
- Rakouští nacionalisté se připravovali k připojení k Německu
 - Referendum o tom, zda se mají připojit
 - Schuschnigg přinutil Hitler odstoupit
 - Seyess-Irquart – nový kancléř, povolal německé jednotky
 - 11.-13.3.1938 anšlus Rakouska
 - Rakousko jako stát zaniká, je pojmenováno Východní Marka

Španělsko

- 1933 Založena strana El Falanga Espanole
- Leden 1936 vzniká Lidová fronta
- 16.2.1936 volby
 - Vyhrála je lidová fronta – zahájili reformy
 - Falangisté by ztratili možnost dostat se k moci
 - Spojili se s generály španělské armády, kterým by se líbilo, aby byla ve Španělsku diktatura
- Fašistické povstání
 - 18.7.1936 počátek povstání v mnoha místech najednou proti republice
 - V čele fašistů stal Francisco Franco (tituloval se caudillo = vůdce)
 - Republikáni povstání téměř potlačili
 - Ale demokratické státy se nechtěly do vnitřních záležitostí vměšovat
 - Italové a Němci se snažili pomáhat španělským fašistům
 - Pomoc fašistům poskytly maorské oddíly, Itálie poslala 60tisíc mužů,
 - Německo 16tisíc vojáků a vyzkoušeli si svoje zbraně, letecká legie Condor – 26.4.1937 bombardování městečka Guernica – promítla se do obrazu Pabla Picassa
- Vypukla občanská válka
 - V zemích demokratických
 - Snažili se Španělsku pomoci, odcházeli tam dobrovolníci, zakládali brigády – název oddílu interbrigadisté
- Příčiny porážky
 - Nejvíc trpělo obyvatelstvo, rozpory v táboře republikánů
 - Lidé se často odkládali od republikánů, protože se chovali stejně jako fašisté k obyvatelovu
 - Říjen 1936 římské protokoly – smlouva, na základě níž si pomáhali fašisté ve Španělsku
 - 25.11.1936 podepsán pakt proti mezinárodnímu komunismu: Německo+Japonsko+později Itálie Pakt proti Kominterně
 - 27.9.1940 Pakt tří – Berlín: Německo+Itálie+Japonsko
- Španělsko se stává fašistickou diktaturou
 - 30.7.1936 v Burgosu – fašistická opoziční vláda
 - Táhl směrem k hranicím Francie, vláda Fr a VB uznaly vládu generála Dranka
 - V Madridu byl do čela vlády postaven plukovník Cassada – 4 kolony republikánů, 5. Kolona – vnitřní zrada – kolona fašistů
 - Vydal Madrid fašistům
 - Duben 1939 ovládnuto celé Španělsko
- Důsledky občanské války
 - Za 3 roky zahynulo půl milionu lidí
 - 1 milion lidí byl odvezen do španělských koncentračních táborů

- Demokracie byla nastolena až za 40 let, až Franco zestárl

Válečná ohniska

- Latinská Amerika
 - Byla pod vlivem USA
 - Panamerické konference – cílem bylo, aby se konflikty řešili vzájemně a ostatní státy se proti postavily
 - Bolívie X Paraguay – spor o území Chaco, kde se pěstoval ekonomicky výhodný strom quebracho
 - Paraguay obsadila Bolivijské území Chaca
 - Mírová dohoda
 - Část Chaca připadla Paraguay
 - A Bolívie mohla volně převážet zboží po řece Paraguay
 - Peru X Kolumbie
 - Spor o přístav Leticie
 - Společnost národů se zasadilo o to, že Peru muselo přístav vrátit Kolumbii
- Dálný východ
 - 18.9.1931 napadli Japonsko z Koreji, Mandžusko
 - Japonci chtěli, aby Mandžusko uznala společnost národů
 - Ti to odmítli – jednalo se o agresivní politiku
 - Japonsko 1933 vystoupilo ze společnosti národů
 - Zesiluje pozice v tichomoří, zvyšují agresivitu Japonska – generálové a vojenští experti
 - Majitelé vojenských kapitálů měli zájem, aby se dostali do války
 - 1932 zaútočili na Šanghaj – Číňané se ubránili
 - Občanská válka v Číně byla na chvíli zastavena, a společně bojovali proti Japonsku
 - Japonci měli lepší zbraně a byly schopnější
 - 1937 Čína vstupuje do války s Japonskem
 - Japonci dobyli velkou část pobřeží Číny – byly zde významné průmyslové podniky a přístavy
 - 1938 zaútočili Japonci na území Mongolska u jezera Chasan
 - Mongolsko bylo před první světovou válkou bylo satelitem carského Ruska, a pak se stali 2. socialistický stát
 - Smlouvy se sovětským svazem – útok na Mongolsko se nepodařil
 - 1939 útok Japonska na Sovětský svaz
 - Byl odražen
- Evropa
 - Největším zdrojem napětí bylo Německo – Němci porušují platné dohody – Versailles
 - Zavedení branné povinnosti, obsadili demilitarizované pásmo v Porýní, a zmanipulovali plebiscit v Sársku
 - Nikdo proti Německu nezasáhl
 - Otevřenou agresi zatím Hitler nezkusil, ale Itálie ji čile praktikovala
 - 1936 došlo k dohodě mezi Itálií a Německem
 - Osa Berlín-Řím, posílení Itálie
 - Podepsán pakt mezi Německem a Japonskem
 - Itálie 5.10.1935 zaútočila na Etiopii (Habeš) ze 2 směrů: z Eritree a z italského Somálska
 - Obyvatelé se bránili v čele s císařem Haile Selasie
 - SN označili Itálii za agresora a vyhlásili nedostatečné sankce

- Několik politiků se pak zasadilo o to, aby byly sankce zpřísněny – E. Beneš
 - VB a Itálie uzavřeli další smlouvu a nadále spolu komunikovali
- Etiopie byla dobytá, v květnu 1936 padlo hlavní město Adis Abeba
 - Byly první stát, který padl fašismu, ale také první stát, který se jí zbavil
- Společnost Národů nebyla schopná zakročit proti agresivním národům – politika appeasementu – VB a Fr
 - Německo toho využívalo
 - Balkánský pakt – Spojení Turecka, Řecka, Bulharska – Němci to podporovali – znamenalo to omezení vlivů Francie
 - Francie se snažila vytvořit Východní pakt – aby se do kolektivní politiky bezpečnosti zapojilo Rusko a Československo
 - Měl spojovat země východní Evropy proti společnému nepříteli
 - Louis Barthou chtěl sem zařadit i Jugoslávii
 - Smlouvy ztroskotaly – 1934 návštěva Alexandra K. v Marseillane
 - Byl na ně ze strany chorvatských fašistů spáchán atentát – oba zahynuli
 - Nikdo neměl chuť ani sílu dovést východní pakt k dokončení
- Smlouva mezi SSSR a Fr; ČSR a SSSR
- Hitler se stával více agresivní díky politice appeasementu
- Ve VB se stal A. Nevill Chamberlain předsedou vlády
 - Pověřil E. Halifaxe aby jel do Berlína prověřit Hitlera
 - Pokud bude Hitler směřovat svou mocí nevojensky na východ, tak Anglie nebude proti
 - Plán Fall Otto

ČSR 1935-1939

- Doznívání krize
- Posilování KSČ a radikálních stran
- Český fašismus – okrajový
 - Národně demokratická strana
 - Národní liga a Národní fronta
 - Vzniká Národní sjednocení – v čele s Kramářem
 - Program – orientace na Itálii, zrušení demokracie a práv některým občanským skupinám
 - Vzniká sjednocením předchozích 3 stran
- Nacionalismus v německém prostředí
 - Zákon o zakazování politické činnosti – zakázána DNSAP a DNP – věděli to dopředu a tak založili novou politickou stranu
 - 2.10.1933 založili Sudetendeutsche Heimatsfront
 - Ani nezveřejnili svůj program, aby neprovokovali vládu
 - Zakladatel byl učitel tělocviku z Karlových Varů Konrád Henlein a spoluzakladatel K. H. Frank – za války byl pak český tajemník
 - Kontakt s NSDAP
- Agrární strana – republikánská
 - Vystupovali proti smlouvám se Sovětským svazem
 - Snažili se orientovat se na Německo
 - Navazování kontaktů se Sudetoněmeckou stranou a s Henleinem

- Mezinárodní situace
 - Československo má stále Francii jako spojence
 - SSSR byl uznán de iure (mezinárodně) 1934
 - Československo se dostalo do složité situace: Pláci uzavřeli s Němci smlouvu o neútočení (oba tyto státy byly proti Československu) a tak jsme podepsali smlouvu se Sovětským svazem
- 1935 rok voleb
 - Parlamentní a prezidentské volby
 - Zesílila agresivita SHF Henleinovy strany
 - Agrárníci chtěli jednat s Henleinem
 - Hrozilo zakázání Henleinovy strany – podal změnu názvu na SdP (30.4.1935) – nedalo se stihnout tuto stranu prověřit a tak šli do voleb
 - Volby vyhráli SdP s 15,2% a pak byli agrárníci 14,3%, pak soc. dem. a KSČ
 - Na Slovensku volili HSLS (Hlinkovu stranu) nad 50% obyvatel
 - Nejvíce mandátů přepočítáváním získali Agrárníci a o 1 hlas méně SdP
 - Byl pověřen agrárník Jan Malypetr
 - Zemřel, před tím ho odvolal R. Beran
 - Na jeho místo se dostal dr. Milan Hodža
 - Měl spoustu plánů na zlepšení Československa, ale setkal se s neochotou
 - Byl to první Slovák v čele celé vlády
 - Prezidentské volby
 - Masaryk prodělal vážnou nemoc a 21.11.1935 oznámil, že bude abdikovat a 14.12. abdikoval
 - Kandidáti na prezidenta: dr. Eduard Beneš (toho podporoval Masaryk) a dr. Bohumil Němec (podporován Agrárníky, v politice nezkušený – ti by s ním mohli manipulovat)
 - Před volbami neměl Němec podporu, a tak zvolili Beneše – zastánci demokracie
 - Vláda zůstala demokratická
 - Ministrem zahraničních věcí se stal dr. Kamil Krofta – historik, stoupenec hradní politiky
 - ČSR bylo ostrovem demokracie
 - Útočiště emigrantů
 - Heinrich a Thomas Mannové
 - Účast našich dobrovolníků ve Španělsku
- Agitace K. Henlaina
 - Byl podporován v Anglii a v Rakousku
 - Nechali ho v Anglii přednášet
 - Bylo mu slíbeno na SN, že je Anglie schopná pomoci sudetským Němcům
 - V srpnu 1936 jedná s Hitlerem
 - Program SdP
 - Teritoriální autonomie – Československo by nebylo celistvé
 - Němci chtěli, aby se mohli hlásit k Velkému Německému milionovému národu – uznání jako 2. státní národ
 - Chtěli vypsání nových voleb – aby se mohli připojit k Německu
 - M. Hodža chtěl uvést plán pro Podunají
 - Proti Maďarům, Němcům a Polákům
 - Snažil se zlepšit vztahy mezi českými a německými politiky

- Jednal s politiky, většina demokratických německých stran souhlasila, ale NSDAP odmítla
 - Tato jednání ztroskotala
- Zemřel T. G. Masaryk, Češi se cítili opuštěni, je pohřben v Lánech
- 1938 článek R. Berana - pro sblížení s Německem, odpor veřejnosti
- 11. -13.3. Anšlus Rakouska
 - Hranice s Německem 2100 km, opevnění
 - Celkově nenávidění Čechů v pohraničí
- Osm karlovarských bodů
 - Henlein s Hitlerem se snažili dohodnout, aby se pohraničí odtrhlo
 - Hodža měl snahu s Benešem řešit stížnosti sudetoněmeckých Němců, 4 jednání - různé návrhy, ale sudetští Němci na to nepřistoupili a chtěli víc - aby připravili podmínky pro Hitlera
 - Program:
 - Úplná autonomie Sudet
 - Samospráva
 - Přiznání k německému národu
- SdP ve spojení s NSDAP - byly dotovány z Německa
- 21.4.1938 podepsal Hitler plán Fall Grün s Ketlem
 - O obsazení Československa
- Jako reakce: 15.5 manifest Věrní zůstaneme
 - Vyzíval, aby se spojili obyvatelé Československa a aby zůstalo celistvé
- Nepokoje v pohraničí se stupňovaly
- Přesuny německého vojska k českým hranicím
 - Pohotovost SA a SS
 - 21. Května povolána částečná mobilizace
 - Naši obyvatelé šli nadšeně do oddílů
- Francie prohlásila, že nám nemůže pomoci a že máme ustoupit požadavkům sudetských Němců
- 3.8-16.9. mise lorda W. Runcimana
 - Měl podat zprávu, jak to vypadá v českém pohraničí
 - Henlein ho zmanipuloval, a jeho výsledná zpráva byla zkreslená
- Sudetoněmecká strana zatím odmítla 3 a 4. plán E. Beneše
- Hitler se dohodl s K. H. Frankem 26.8. V Berlíně
- 2.9. Henlein v Berlíně
- 12.9. 1938 Sjezd NSDAP v Norimberku
 - Hitler veřejně žádal o připojení pohraničí
 - V mezičase pokus o puč v pohraničí
 - Vyhlášeno stanné právo
 - Puč potlačen
 - Vůdcové SdP uprchli do Německa
 - A SdP byla 16.9. Zakázána
- 15.9. Se konala schůzka Hitlera s Chamberlaina v Brechtesgaden
 - Hitler se snažil připojit pohraničí Československa
 - Hitlerovi ustoupil, když na něj začal rvát
- 19.9. Předloženo čs. vládě ultimátum, aby odstoupili od pohraničí
- 20.9. Ultimátum odmítnuto
 - A v noci vyslali velvyslance Fr a VB u prezidenta - naše vláda jim vyhověla a ultimátum bylo přijato

- 22.9. Generální stávka na obranu republiky - v Čechách a na Moravě ve velkém
- 22.9. Odstoupila Hodžova vláda
 - o Úřednická vláda generála Jana Syrového
 - Byl to legionářský velitel z první světové
 - 23.9. Vyhlásil všeobecnou mobilizaci
 - Velmi vyspělé pohraniční bunkry- pně vybavené
- 22-23 září jedná Hitler znovu s Chamberlainem v Bad Godesbergu
 - o Předdohodnuta mnichovská konference
 - o Požadavky Německa
- Mnichovská konference 29.9.1938
 - A. Hitler
 - B. Mussolini
 - N. Chamberlain
 - E. Daladier
 - Bez zástupce ČSR
 - o Za neplatnou ji prohlásili:
 - VB a Fr 1942
 - Itálie - 1944 - už se spojenci
 - NDR 1950 - východní část okupovaná sověty
 - 1973 SRN a ČSSR se dohodli na anulování MD s konečnou platností
- Důsledky Mnichovské dohody
 - o Ztráta velkého území, které zabrali Němci (oblast průmyslu a tam, kde se těžilo uhlí)
 - Nerespektovala se síť železnic a silnic - několikrát ses přejížděli hranice
 - Němci okupovali území, kde byla pohraniční opevnění včetně funkčních zbraní

Období 2. republiky

- Od 30.9.1938 do 15.3.1939
- Beneš abdikoval a odjel do exilu
- Vláda Jana Syrového byla rekonstruována - byly zde ministři, kteří se snažili s Německem sblížit
- Vznikla Strana národní jednoty - v čele R. Beran
 - o Přepřacování Československa podle konceptu Itálie
- Národní strana práce - soc. Dem + nár soc
- KSČ zakázána 1938 - naučili se tak pracovat v ilegalitě
- Slovensko
 - o Jediná strana byla HSLS 6. 10. 1938, ostatní strany zakázány
 - o Sjedenoceny slovenské občanské strany
 - o Žilinská dohoda - požadavek na autonomie Slovenska
 - o 7.10. Autonomní vláda - v čele kněz Josef Tiso
 - o A 11.10. Autonomní fašistická vláda na Podkarpatské Rusi
- Maďaři vystoupili s požadavky na území jižního Slovenska
 - o Vídeňská arbitráž
 - o Projednáváno Italy a Němci
 - o 2.11.1938 ztráta území jižního Slovenska
- Poláci si zabrali část Těšínska
- Slováci žádali o změnu názvu státu - Česko - slovenská republika
- Prezidentem se stal Emil Hácha -starý nemocný muž, doktor, s politikou neměl nic společného
- Představitelem nové vlády se stal Rudolf beran

- S ministrem zahraničí Františkem Chvalkovským se začal orientovat na Německo
- Krize vyvrcholila v březnu 1939
 - Slovenská vláda nerespektovala, co se v Čechách dohodlo
 - Vyhlásila výjimečný stav a chtěli poslat na Slovensko i armádu
 - Záminka pro Hitlera
 - Tiso a Ďurčanský v Berlíně 13.-14. 3.1939
 - Buď se vytvoří slovenský stát, nebo se Hitler zmocní pohraničí Slovenska, jako u Čech
 - 14.3.1939 vyhlášen Slovenský štát
 - Slováci se pak podíleli na vpádu do sovětského svazu - každá rodina někoho ztratila
 - Naše vláda o ničem nevěděla
 - 14. Března odjeli Hácha a Chvalkovský do Berlína
 - Hitler chtěl, aby podepsali protokol o svěření osudu českého národa
 - Po vysokém nátlaku 15.3.1939 pod výhrůžky ve 4 hodiny ráno protokol podepsal
 - Hitler to chtěl proto, aby měl na mezinárodním poli čistý štít
- 15.3. 1939 vzniká Protektorát Čechy a Morava
 - Obsazení německými vojáky
 - Na pražském hradě Hitler vyhlásil v Praze protektorát
 - Výnos o protektorátu
 - Prezidentem zůstal Hácha
 - Protektorátní vlády:
 - R. Beran
 - Ing. Alois Eliáš - zapojil se do odboje a byl časně během války popraven
 - Dr. Jar. Krejčí
 - Richard Bienert
 - Funkce říšského protektora Konstatnin von Neurath
 - Státní tajemník Karl Herman Frank (bývalý zakladatel NSDAP)

Cesta k válce

- Vývoj v roce 1939
- Mnichovská dohoda byla porušena okupací 15.3.1939
 - Fr, VB - Nám nepomohli, ale slíbili záruku Polsku
- Německo dalo ultimátum Litvě - žádali přístav Klaipėda (jediný přístav, který Litva má)
 - Dobrovolně jim ho poskytly - neměli by možnost se ubránit
- Němci obsadili Gdaňsk 31.3
- Požadavek na Polsko - aby mohl vybudovat exteritoriální železnici a dálnici - ti to odmítli
 - Němci se připravují na válku
- Itálie
 - 7.4.1939 Obsadili Albánii - dobrovolně se spojili s Italy
 - 28.4.1939 Německo vypovědělo pak o neútočení s Polskem
 - 22.3.1939 - Německo italský pakt o vojenské spolupráci v případě potřeby - "Ocelový pakt"
- Reakce VB a Fr
 - Červnu 1939 si uvědomili, že Německo by se mohlo pokusit o obsazení SSSR
 - Stalin tajně jednal s Hitlerem -tajná jednání Fr a VB s SSSR nebyla uzavřena
- 23.8.1939 byl podepsán sovětsko-německý pakt o neútočení

- Joachim Ribbentrop a Vjačeslav Molotov
 - Tajný dodatkový protokol - už se bavili o rozdělení sféry vlivu v Polsku
- Itálie nebyla připravena na válku
- 28.9.1939 byla podepsána smlouva SSSR s Německem o přátelství a hranicích - dohodnuty podrobnosti kolem Polska, dělítkem byla řeka Bug

2. světová válka

- 1.9.1939 - 2.9.1945
- Začala napadením Polska a skončila kapitulací Japonska
- Příčiny:
 - Válku způsobili fašistické státy - Německo, Japonsko, Itálie - chtěli ovládnout svět a podřídit si zdroje surovin
 - Podepsán pakt tří mocností - Osa Berlín-Rím-Tokio
 - Demokratické státy se snažili vézt politiku appeasementu
 - Kolektivní bezpečnost selhala
 - Izolacionalismus USA - co se děje v Evropě nás nezajímá
 - Politikové si vzájemně nedůvěřovali
- Charakter války
 - 50 států ve válečném stavu
 - Několikrát horší než první světová
 - 110 milionů vojáků
 - 58 milionu mrtvých
 - 8 milionu lidí na nucené práce do Německa
 - Rozšíření koncentračních táborů
 - Rozvoj vědy a techniky
 - Průmyslová výroba penicilinu
 - Raketové systémy
- Hlavní účastníci války
 - Fašistická Osa
 - Německo 1939
 - Itálie 1940
 - Japonsko 1941
 - Finsko
 - Maďarsko
 - Rumunsko
 - Bulharsko
 - Slovensko
 - (Španělsko) - oficiálně se neúčastnilo války, ale španělští dobrovolníci ano
 - Spojenci
 - Polsko, V. Británie, Francie, ČSR (1939)
 - Dánsko, Norsko, Holandsko, Belgie, Lucembursko 1940
 - Jugoslávie, Řecko SSSR, USA 1941
 - Čína od 1931/37 - bylo ve válce s Japonskem
 - Neutrální státy
 - Švédsko - nebyla zde možnost vzniku války
 - Švýcarsko - sem se záložovali peníze

- Irsko
- Portugalsko
- Brazílie
- Hitler fingoval přepadení na polský vysílač
- Zahájili útok bez reakce druhé strany – Polsko bylo napadeno 1.9.1939
- 1. Období války
- 1.9. zaútočilo Německo na Polsko ze všech možných stran
 - 60. Německých divizí X 36 polských divizí
- 17.9. zaútočil sovětský svaz z východu a Polsko bylo během 4 týdnů dobyto, a rozděleno na 2 části – Blitzkrieg (rychlá válka)
- Koncentrační tábory – Katyň, Ostraškov, Starobělsk
 - Vraždy polských důstojníků a inteligence – vyvražďovali Němci i Sověti
- Polsko rozděleno německo-sovětskou dohodou o „Přátelství a hranicích“ – dokončeno dělení Polska
- Napadení Pobaltí a Finska
 - Finsko-Sovětská válka
 - Stalin chtěl rozšířit svá území – napadl Finsko 30.11.1939
 - Mannerhaimova linie – hranice s SSSR
 - Uzavřena mírová dohoda 12.3.1940 – Finsko přišlo o území Karelské šíje
 - Obsadil Estonsko, Lotyšsko a Litvu
 - 28.6.1940 ultimátem připojena Beserábie a severní Bukovina
- Smlouva mezi Japonskem a SSSR o neútočení 13.4.1941
- Západní fronta
 - Na západě se nebojovalo – podivná válka – sitzkrieg
 - Francouzská armáda bojovala na Maginotově linii
 - Německá armáda – Siegfriedova linie
- Obsazení Skandinávie
 - Hitler zahájil útok na Dánsko a Norsko (operace Weserübung)
 - Dánsko obsazeno téhož dne
 - Norsko
 - Letecký útok a vylodění 10.4.
 - Kvůli železné rudě
 - Vidkung Quisling – norský zrádce, byl dobyt přístav Narvik (železná ruda)
 - 10.6.1940 obsazeno celé Norsko
 - Norský král Hákon odešel do emigrace
 - Britové jim pomáhali s boji
- Napadení západní Evropy
 - Hitler obešel Francouzskou linii a zaútočil na Nizozemí, Belgie a Lucembursko
 - Britové jim pomáhali, ale Německo bylo silné
 - Hitler obešel Maginotovu linii a dostal se do Francie
 - Rychlý postup vojsk
 - Paříž kapitulovala 14.5.1940
 - Kontinentální Evropa byla ovládnuta
- Změny ve vládách
 - N. Chamberlain – Winston Churchill
 - Jeho znak doutník, whisky, zemřel v 90 letech
 - E. Daladier – Paul Reynaud
- Velká Británie a letecká bitva
 - Nebyla okupována Němci (na rozdíl od zbytku Evropy).

- Londýn se tak stal centrem protifašistické koalice. Vznikaly zde exilové vlády.
- Plán na obsazení VB počítal s leteckou přípravou → 10. července až 31. října 1940 letecká bitva Anglii.
- V RAF bojovali i zahraniční letci (Kanaďané, Poláci, Čechoslováci)
- 16. srpna dal Hitler souhlas k operaci vylodění Seelöwe – avšak nikdy na vylodění nedošlo.
- Destrukce letectvem byla sice značná, ale nikoliv podstatná.
- 15. září RAF sestřelila asi 59 letadel Německa
 - o 17. září byla operace Seelöwe odložena.
- Neúspěchy italských fašistů
 - o 12. září zaútočila Itálie Egypt. 9. prosince následoval britský protiútok – Italové zatlačeni do Libye.
 - o Mussolini žádá o pomoc Hitlera → příchod Afrika Korps s generálem Erwinem Rommelem.
- Další vývoj v Africe
 - o V lednu až únoru 1941 Britové vytlačili italskou armádu z Eritreje a Somálska.
 - o 5. dubna 1941 byla obsazena Adis Abeba.
 - o 18. května 1941 následovala italská kapitulace
- Další agrese Itálie v Evropě
 - o 28. října 1940 z Albánie napadla Řecko → protiútok Řeků a Britů.
 - o 27. října 1940 se k paktu Osy přidává Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Chorvatsko, Slovensko –
 - o německá vojska mají volný průchod.
- Napadení Jugoslávie
 - o 6. dubna 1941 v 5 hodin 15 minut byl proveden útok Německa na Jugoslávii a Řecko. Přidává se maďarská a italská a bulharská armáda.
 - o 11. dubna 1941 – Chorvatsko se osamostatňuje – ustašovci, Ante Pavelić. Čistka obyvatelstva (především od Srbů).
 - o V Srbsku byla zavedena okupační správa:
 - Kolaborantská vláda generála Nediće
 - V odboji: „četnici“ gen Mihajlović
 - Diktátor Tito
- Střední východ
 - o Počátek války byl nepříznivý pro Brity. V Iráku vypuklo protibritské povstání. V Sýrii další povstání.
 - o Zasáhli Britové + armáda Svobodná Francie s generálem de Gaulla → Hitler území neovládl.
- Čína
 - o Japonci pokračují v obsazování střední a jižní Číny. Čistky obyvatelstva. Japonsko si chtělo zajisti volné působení → využívali protikoloniálního hnutí.
 - o 13. dubna 1941 smlouva o neútočení se SSSR.
- USA
 - o President Franklin Delano Roosevelt chtěl pomoci Evropě → zákon o půjčce a pronájmu podepsán 11. března 1941. USA posílalo zbraně, lodě, letadla na oplátku Británie dávala základny v Tichomoří.
 - o Němci zahájili ponorkovou válku v Atlantiku → potápění lodí USA → USA uzavřeli konzuláty ve státech Osy.

2. období války

- 18. prosince 1940 podepsán Hitlerem plán Fall Barbarossa pro útok na SSSR.

- Útok vypukl 22. června 1941 ve 3 hodiny 15 minut – bez vyhlášení války. Zapojili se rumunské, slovenské, finské, maďarské, chorvatské, italské divize + španělští dobrovolníci.
- Útok na Leningrad – (8. září 1941 – 27. ledna 1944 blokáda.).
- Útok na Moskvu
- Reakce SSSR
 - o Moment překvapení vyšel → nepřipravení velitele, nechal při čistkách své nejlepší popraviti.
 - o Rychlý postup Němců. Na konci října byla obsazena Ukrajina, Bělorusko, Pobaltí.
 - o Stalinův projev (sice pozdě, ale přeci) – vyzval dobrovolníky, aby se přihlásili do obrany + povinný výcvik mužů od 16 do 50 let.
 - o 1360 podniků bylo přesunuto víc na východ. Začátek zbrojení, proložení pracovní doby na 12 až 14 hodin.
- Reakce Spojenců
 - o 22. června 1941 Winston Churchill prohlásil VB za spojence Ruska.
 - o 24. června 1941 F. D. Roosevelt slíbil všestrannou pomoc (spojenci nemohli být, protože nebyli ve válce).
- Zastavení německého postupu
 - o 6. července 1941 bitva u Moskvy (30 kilometrů od Moskvy) – došlo zde k první porážce
 - o Německa (není zlom, ale je to důležité pro ztroskotání blitzkriegu).
 - o Hitler převzal vrchní velení (ač tomu absolutně nerozuměl). Hitler musel čekat na letní ofenzívu.
 - o Hitler ale nepočítal s dešti na podzim – silnice byly z hlíny, poté přišel mráz – zamrzl jim benzin.
- USA a vývoj v Pacifiku
 - o Kongres je stále pod tlakem politiky izolace – vydává zákon o neutralitě a zákazu vývozu zbraní.
 - o To kritizuje Roosevelt.
 - o Scházejí se F. D. Roosevelt a W. Churchill 14. srpna 1941 Atlantickou chartu – z války nemá mít žádný stát prospěch, příčinou války byla špatná situace obyvatelstva, je potřeba tomu zabránit.
 - o 29. září 1940 spojenecká smlouva Japonska s Německem a Itálií.
 - o 7. prosince 1941 – japonský útok na Pearl Harbor – Američané nebyli připraveni. Přiblížení letadel brali za americké stroje. Tímto se dostává USA do války.
- Postup Japonska
 - o Filipíny, Malajsko, Indonésie, Barma.
 - o V květnu 1942 útok na Cejlon, Bengálsko.
 - o Thajsko bylo neutrální.
 - o Hlásali heslo „Asie Asiatům“ - nejprve měli velkou podporu, poté klesala. Protože vznikali koncentrační tábory a byli k obyvatelstvu velice nešetrní až brutální.
- Zastavení japonského postupu
 - o 3. až 7. června 1942 o Midway → zastavení Japonského postupu → Japonci přešli k obraně.
 - o Snaha dobýt Austrálii útoky na Novou Guineu.
 - o 7. srpna 1942 až 8. února 1943 bitva o Guadalcanal → od té doby Japonci jen ustupovali
- Evropa 1942
 - o „Nová Evropa“ „Nový pořádek“
 - o Vyhlazovací plány: generální plán Východ – přesun Slovanů a ostatních nevyhovujících ras.
 - o Vyvražďování Židů a Cigánů především → velitel SS H. Himmler vymyslel. plynové komory
 - o Dopravy v uzavřených vagónech po celé dny, třídění na ty co půjdou do plynu, na experimenty, na práci.

- Holoucaust (= znamená zápalnou oběť), židé proto používají šoa (= genocida) – až 6 milionů Židů.
- Treblinka, Majdanek, Osvětim, Březinka, Bergen-Belsen.
- Vznik protifašistické koalice
 - 1. 1942 deklarace 26. států – Washingtonská – prohlašují se za spojené národy.
 - V květnu 1942 anglo-sovětská smlouva
 - V červnu 1942 americko-sovětská smlouva
 - V srpnu 1942 – schůzka v Moskvě – dohoda o společných válečných cílech.
- Severní Afrika a operace Pochodeň
 - V létě 1942 zabrali Britové obranné pozice u El Alameinu. Britové byli posíleni 8. Britskou armádou s generálem Bernardem Law Montgomery → 23. října 1942 vítězí Britové v bitvě u El Alameinu.
 - Romel ustupuje do Tuniska.
 - Spojenci provedli invazi do Maroka a Alžírsko (pod vládou vichistická Francie) s názvem Pochodeň – vstoupili do přístavů Alžír, Oran, Casablanca. Akci velel generál Dwight Eisenhower.
 - 11. listopadu 1942 Hitler obsadil vichystickou Francii
 - Na začátku roku 1943 se bojuje o Tobruk (Libyjská pevnost) – účast československých vojáků.
 - Němci jsou sevřeni do kleští → 13. května 1943 kapitulují německo-italské jednotky v Africe (a tím druhá světová v Africe končí).
- Ruská fronta
 - V srpnu 1943 zahájili ofenzívu Němci → směr Kavkaz a Stalingrad. Stalingrad nemohl v Rusku padnout → Rusové nasadili obrovské množství jednotek.
 - Obranná fáze – 17. července do 18. listopadu 1942 – Rusové nebyli ze začátku schopni bránit se → Stalin žádá otevření 2. západní fronty. VB a USA dodávají suroviny a zbraně do Murmanska.
 - Boj o každý dům, patro, kanál, silo se zásobami obilí.
 - 19. listopadu sovětská protiofenzíva.
 - Německá 6. armáda s 300000 muži byla obklíčena. 31. ledna 1943 kapituloval generál Pauluse.
 - Až 2. února 1943 se vzdaly poslední jednotky.
 - Přežilo pouze 91000 mužů.
 - Rusové zatkli 24 generálů. Zlom v německé strategii → Němci už jenom ustupují. Na přelomu 1942/43 jsou síly vyrovnány.

3. období

- 1943 – léto 1944

Rusko

- 5. července tanková bitva u Kursku a Orlu.
- 12. července bitva u Prochorovky – 3000 tanků, skončila porážkou Němců.
- Na začátku srpna byl Orel osvobozen, na konci srpna Charkov – Německo muselo začít ustupovat.
- Goebels to doma komentoval taktickým zkrácením fronty (Nepřiznal porážku).
- Rusové toho využili a začali s ofenzívou s podporou Československých vojáků. Na konci roku 1943 se fronta dostala na řeku Dněpr.
- V lednu 1943 se schází Roosevelt a Churchill v Casablance a dohodli se na boji do bezpodmínečné kapitulace států OSY (žádný separátní mír), taktéž se dohodli na otevření nové fronty v Evropě (původně chtěli Řecko).

Itálie

- V roce 1943 byla ukončena válka v Africe - 13. května 1943 byla podepsána kapitulace Italské a Německé armády.
- 10. července 1943 zaútočili spojenci na Sicílii (nikoliv na Řecko) – operace Husky – byla vedena z Afriky, generálem byl Alexandr. 17. srpna byla Sicílie Spojenci obsazena.
- Obsazení Sicílie využila fašistická opozice v Itálii -> 25. července uvěznil Mussoliniho -> byla vytvořena nová vláda v čele s generálem Badogliem.
- Tato nově vzniklá vláda podepsala kapitulaci 3. září 1943 – Hitler ale odmítl přenechat Itálii Spojencům – vysazením kontrašpionáže nechal osvobodit Mussoliniho z Guan Sassa -> jeho vláda byla obnovena v republice Saló (= loutkový stát).
- Němci obsadili celé pobřeží Itálie až po linii mezi Římem a Neapolí. Němci odzbrojili Italskou armádu, ke všem se chovali s obrovským despektem.

- Invazní operace do Itálie 9.9 vylodění spojenců v Avalanche
 - o Spoléhali na kapitulaci vlády, a tím umožnili obsazení Itálie Němci
 - o Dlouho se zde vedly boje kolem Neapole
 - o Padl klášter Monte Casino – nejstarší benediktýnský klášter
 - Byl obnoven, podle dochovaných plánů
- Řím byl obsazen spojenci 4. června 1944
- 28.11. – 1.12. 1943 proběhla významná konference Velké trojky v Teheránu
 - o Schází se na neutrálním území v Teheránu
 - o Vzešli z ní 2 body: Stalin se zavázal, že povede boj, do kapitulace nepřátelských států
 - A že otevrou v Evropě ještě druhou frontu, aby odlehčili SSSR na východě
- 6.června 1944 – Den D – operace Overlord
 - o Invazní operace do Normandie
 - o Vrchní generál byl Dwight David Eisenhower
 - o Nasazeno 2 miliony mužů
 - o Zmátli Němce: Umístili prázdná auta s maketami
 - o Spojenci se mezitím vylodili na plážích Normandie
 - První vojáci zahynuli – dobře opevněno, zaminováno
 - Němci neměli dostatek zbraní
 - o Na této invazní operaci se podíleli i čeští vojáci
 - o Spojili se s Francouzi
- Povstání v Paříži – Paříž byla osvobozena, po 2 měsících se dostali ke hranicím Německa
- Finové podepsali kapitulaci
- Východní fronta
 - o Sovětská armáda došla až do blízkosti Varšavy, kde se zastavili
 - 1.8.1944 došlo k povstání protifašistickému vedené Armádou Krajovou
 - Sověti neudělali nic na pomoc, nechali nekomunistický odboj, aby bojovali
 - Chtěli tam pak dojít jako osvoboditelé a tak pohltnout Polsko do sovětského svazu
 - o 2.10.1944 Varšava kapitulovala
 - 200 tisíc lidí zemřelo, 15 tisíc vojáků
 - Němci pak srovnali Varšavu se zemí, znovu vystavěna
 - Podobně hrozili Němci, že zničí Prahu
- Asie
 - o Japonsko pokračuje v bojích, japonští vojáci měli vysokou morálku a nevzdávali se

- Postupně bylo spojenci a národně osvobozeneckým hnutím (v roli s komunismem) území osvobozováno

4. období války

- Léto 1944 – 8.5.1945
- Západní fronta
 - Hitler se nemohl smířit s myšlenkou, že by Německo bylo poraženo
 - Spoléhal se na své vědce, kteří vyvíjeli atomové zbraně
 - Stavěli je vězni v podzemních továrnách
 - Britové byli na území Německa, snažili se překročit rýn
 - Bitva u města Arhem – špatná koordinace armády, obklíčení Němci
 - Spojenci byli poraženi, Němci toho chtěli využít
 - Výhodné by bylo je použít jako uzavření separátního míru se spojenci a pak se vrhne na sovětský svaz
 - Most u Remagenu
 - Němci zahájili ofenzivu v Ardenách
 - Operace Noc a mlha
 - Většinou se střetli s Američany, stříleli a vraždili místní obyvatelstvo
 - Jistý postup Němců tu byl
 - Churchill požádal o pomoc Stalina, aby zahájil větší útok na východní frontě
 - Fronta se celá posunovala ve prospěch sovětského svazu
 - 3.ledna zahájili spojenci ofenzivu
 - 28.ledna 1945 se vrátila situace jako z období 16.12.1944 a spojenci zvítězili
 - Ztráty USA 81tisíc, Němci 10tisíc
 - Německo se ekonomicky vyčerpal – zničené tanky, projetý benzín
- Setkání spojenců
 - V Rumunsku vypuklo povstání proti Rumunské vládě, převrat a přihlásili se k sovětskému svazu
 - Začalo se s osvobozováním
 - Dlouhé boje o Budapešť
 - Německá armáda se rozpadla
 - 25.dubna se setkali západní a východní spojenci u města Torgau na Labi
 - V dubnu padlo Miláno – poslední místo, které drželi fašisté
 - Italští partyzáni zastřelil Musoliniho
 - Sovětská armáda byla pověřena, aby osvobodila Berlín, ukrajinský pluk postupoval na Vídeň
 - Berlín byl obklíčen 20. dubna, tehdy Hitler pochopil, že je Německo poraženo
 - 30.4. spáchal Hitler sebevraždu
 - 2.5.1945 byl Berlín dobyt
 - Sověti silně ubližovali obyvatelstvu, drancovali
- Konec války v Evropě
 - 7.5.1945 bezpodmínečná kapitulace Německa
 - Boje byly zastaveny druhý den večer: 8.5.1945 v 23,01 Středoevropského času
 - Sověti chtěli ještě podepsat kapitulaci Německa sovětského svazu
 - Generál Keitel a generál Žukov
 - Podepsali 9.5. 1945 nad ránem kapitulaci
- Boje neskončili hned, ale bojovalo se někde ještě dál

- Diplomatická jednání
 - Červenec 1944 konference v Bretton Woods
 - Zabývala se hospodářskými problémy
 - Základem pro Mezinárodní měnový fond
 - Světovou banku pro obnovu a rozvoj
 - Návaznost na UNRRA (9.1.1943) – spojenci shazovali zásoby do okupovaných oblastí
 - 11.-18.8.1944 Quebec
 - Churchill a Roosevelt debatovali o Tichomoří
 - 21.8.-7.10.1944 konference v Dumbarton Oaks
 - Prazáklady OSN
 - USA, VB, SSSR, Čína
 - 8.-18.10.1944 schůzka v Moskvě
 - Stalin a Churchill
 - O sférách vlivu – kdo co bude osvobozovat
 - Otázka Polska zůstala nevyřešena
 - Jaltská konference na Krimu - nejdůležitější
 - 4.-11.2.1945
 - Schází se zde velká trojka
 - Schůzka, kde dohodli ukončení války
 - Rozdělení Německa na okupační zóny
 - Výše a způsob placení reparací
 - Demilitarizace, denacifikace (zákaz stran a organizací souvisejících s nacismem), demokratizace, dekartelizace (odstranění těch, co podporovali zbrojení) = dohoda 4D
 - Složení vlád v Polsku a Jugoslávii
 - Potrestání válečných zločinců
 - SSSR vypoví válku Japonsku
 - Návrh na vytvoření OSN
 - OSN
 - Byla založena 25.4.1945 v San Francisku
 - Přítomno 51 států (i my)
 - Charta OSN – dokument, který se podepisoval
 - Hlavní orgán je rada bezpečnosti
 - Vešla v platnost po ratifikaci (24.10.1945)
- Další vývoj války
 - Spojenci se soustředili na boj proti Japonsku
 - Sovětský svaz vypověděl smlouvu Japonku o neútočení, ale zatím nebojoval
 - Spojenci postupně obsazovali s pomocí domácího odboje – Filipíny, ostrov Iwo Jima 1945 – stal se východiskem pro boj proti Japonsku
 - Obsadili ostrov Okinawa
 - Japonská armáda se rozhodla používat vojáky jako živá torpéda – dbalo se na vojenskou čest – kamikadze
 - Letadla napadala vojenské lodě spojenců
 - Projekt Manhattan spojenců
 - Vývoj atomových zbraní
 - Harry S. Truman dal pokyn pro dokončení projektu
 - V létě 6. srpna 1945 svržena atomová zbraň na Hirošimu

- Zahynulo přes 70 tisíc lidí bezprostředně
- 9. Srpna 1945 město Nagasaki
 - Dodnes jsou vyvolávány diskuze, jestli to bylo nutné a jestli to má morální opodstatnění
- Japonsko i po atomových útocích nehodlalo kapitulovat
- 8.8.1945 zaútočili sověti na oblast Mandžuska
 - Porazili elitní armádu Kuantungskou, Mandžusko osvobozeno
- Císař Hirohito vyhlásil 14.8.1945 kapitulaci, ale generálové kapitulaci neuznali
 - Po obsazení značné části Japonska byla podepsána konečná kapitulace
 - 2.9.1945 na křižníku Missouri – císař Hirohito a za spojence D. McArthur
 -
- Postupimská konference
 - 17.7.-2.8.1945 – neúčastnila se jí velká trojka v klasickém složení, Roosvelta vystřídal Truman; byl zde na začátku Churchill, který byl v průběhu nahrazen kvůli volbám C. Attlee; a zůstal jenom Stalin
 - Hlavní body konference
 - Dohodnout se na ukončení války s Japonskem
 - A rozdělení Evropy
 - Rozdělení Německa na 4 okupační zóny – Spojenecká a kontrolní rada
 - Program 4D
 - Rozdělení reparací – naturálie a suroviny Německem
 - Znovu rozdělení hranice Německa
 - Východní Prusko bylo Německu odebráno; nová hranice byla stanovena na řece Odře a na Nise – ztratili část Slezska, území které dříve patřilo k Braniborsku
 - Váleční zločinci – bude proveden tribunál
 - Výzva Japonsku ke kapitulaci
 - Spojenecká rada měla dohlížet na Rumunsko a Bulharsko
 - Bylo schváleno usnesení o odsunu Německého obyvatelstva Polska, ČSR, Maďarska
 - Už podruhé způsobili válku, je na čase je odsunout

Československo v letech 1939-1945

- Exilové vlády v Londýně byly považovány za legitimní pokračovatele vlády – vytvořili právní kontinuitu od okupace do osvobození
 - Kdyby nebyla uznána kontinuita Československa, tak by Slovensko muselo platit reparace jako bývalý fašistický stát
- Lidé se s vyhlášením protektorátu nesmířili – snažili se dávat najevo svoje pocity, které měli
 - Pasivní resistance – nekupovat německé noviny, neuposlechnout německé příkazy, nepomáhat Němcům
 - 28. září byl dohodnut bojkot veřejné dopravy
 - Formou protestu byl převoz ostatků Karla Hynka Máchy do Prahy
 - Němci zakázali oslavy na 28. října
 - V Praze poslali proti demonstrantům policii a četníky – skončilo to tragicky
 - Zraněn student Jan Opletal

- Jeho pohřeb byl oficiálně zakázán, ale manifestace se zúčastnila spousta lidí
 - Nacisté 17. listopadu – následující den – byly zavřeny vysoké školy
 - Fašisté přepadli vysokoškolské koleje v Brně a v Praze, 9 studentů popraveno, 1200 studentů posláno do koncentračních táborů
- Kolaborace
 - Často museli předstírat, že spolupracují s Německými orgány, aby získali informace
 - generál Alois Eliáš – v odborové organizaci Obrana Národa X Emanuel Moravec – vychytralý, přidal se k nacistům
- Odbojové organizace
 - Obrana národa
 - Petiční výbor Věrní zůstaneme
 - organizace inteligence
 - Tyto 2 organizace se sloučily: Ústřední vedení odboje domácího (ÚVOD)
 - Komunistický odboj
 - Uměli si počínat v ilegalitě
 - Navázali kontakt se západním odbojem – odbojové centrum v Londýně
- Centra odboje v zahraničí
 - V Londýně centrum odbojové organizace v čele s Benešem
 - V Moskvě komunistické centrum – v čele Klement Gottwald
 - Formy odboje:
 - sabotáže
 - diverze
 - zpravodajská činnost
 - ilegální tisk
- Změna říšského protektora
 - Konstantin von Neurath byl odvolán (moc mírný) a nahradil ho Reinhard Heydrich
 - Po nástupu vyhlásil stanné právo – zákaz vycházení, shromažďování
 - Zorganizoval první transport z českých zemí do Lodže
 - Zřízeno Terezínské ghetto
 - Vyřešení konečné české otázky – levná pracovní síla
 - Aby si lidi získal, tak zvýšil dělníkům plat, dělal akce pro děti, a celkově se snažil zlikvidovat inteligenci – podařilo se mu to, odboj slábl
 - Atentát na Heydricha
 - od prosince 1941 k nám přicházeli vycvičení vojáci z VB – operace Anthropoid, Silver A, Silver B
 - Atentát spáchali Josef Gabčík a Jan Kubiš – hodili na auto granát, nebylo to smrtelné zranění
 - Heydrichiáda
 - Lidice obklíčeny, 200 lidí popraveno, ženy odvezly do koncentračních táborů, děti rasově vhodné byly převychovány, nevhodné odvedeny do táborů
 - Lidice srovnány se zemí a vypáleny
 - Parašutisté se ukrývali v kryptě kostela sv. Karla Boromjeského, na zradu se jim je podařilo najít a donutili je nepřímo, aby spáchali sebevraždu
 - Odboj
 - organizace ÚVOD zlikvidována

- Rada tří – působili do konce války
 - Tři králové – Josef Balabán, Josef Mašin, V. Morávek – za války mučení a zabiti
 - KSČ – ilegální ÚV
 - Předvoj – mládež
- Zahraniční Odboj
 - Západní
 - Mnoho vojáků nesouhlasilo s okupací, tak utíkali do Polska a 30.dubna1939 založili v Krakově vojenskou jednotku – velitel Ludvík Svoboda
 - Přesunuli se do Francie (do VB nemohli, protože VB nebyla ve válce)
 - Řadu mužů zastihla válka v Polsku, část vojáků byla zajata a odvezena na území sovětského svazu
 - Z Polska přes Rumunsko
 - do Francie a pak Británie
 - nebo na Střední východ
- Francie
 - Vzniklo zde výcvikové středisko ve městě Agde
 - V roce 1940 vznikla první československá divize
 - Ve Francii bojovalo 11400 vojáků
 - V roce 1940 bojovali po boku francouzů
 - Asi 4000 tisíce vojáků bylo evakuováno do VB
 - Ti, co to nestihli, se pak složitě přes Španělsko snažili dostat do Británie
- Blízký východ
 - v Bejrútu asi 200 osob
 - v únoru 1941 Alexandrie
 - boje v Sýrii
 - východní prapor – Tobruk
 - generál Karel Klapánek
 - květen 1942 obrana Haify
 - Dále pak boje a obrana Tobruku
 - 5.7.1940 se přesunuli do VB
- Velká Británie
 - v červenci 1940 výcvikové středisko Chomodely Park
 - v říjnu vzniká brigáda českých mužů – 3300
 - Obrana pobřeží Anglie
 - Dalšíh 1300 mužů z Afriky
 - 1.9.1943 smíšená obrněná armáda
 - generál Alois Liška
 - podíl na invazi do Normandie, Dunquere
- Českoslovenští letci
 - Z Polska do VB se dostalo 470 letců v čele s velitelem Karlem Janouškem
 - Vstoupili do Royal Airforce
 - podíleli se na bitvě o Anglii
 - 310 a 312 313 stíhací perutě
 - 311 peruť – ofenzivní let nad Německem
 - Celkem přes 2000 letců
- Východní odboj
 - Podepsána dohoda o spolupráci v boji proti Německu 18.7.1941 – exilová vláda ČSSR a SSSR

- vytvoření české jednotky v SSSR
- Buzuluk – únor 1942
- plukovník Ludvík Svoboda
- 1. čs prapor
- 8.3.1943 bitva u Sokolova (nadplukovník O. Jaroš)
 - říjen, listopad 1943 boje o Kyjev
 - 4.1.1944 Bílá cerkev
 - postup s 38 armádou ukrajinskou
- Změna čs. zahraniční orientace
 - 12.12.1943 podmínili osvobození Československa podpisem na této smlouvě - Beneš musel podepsat smlouvu o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci s Ruskem.

Slovensko

- Odtrhlo se od ČSR, většina Slováků se s novým státem ztotožnila.
- Prezidentem se stal Josef Tiso (katolický kněz).
- Měli vlastní vládu a sněm.
 - Na Slovensku působili Němečtí vojáci, ministerstvo propagandy...
- Vznik hlinkových gard (obdoba SA)
 - odvezeny spousty Židů do koncentračních táborů
- Slovensko se stalo válečným spojencem Německa.
 - 22. června 1941 vyhlásilo Slovensko válku SSSR.
- Vstupem do války vzniká odpor proti státu – postupně se přidali i kromě evangelických rodin, komunistů i na katolické rodiny. Odpor proti válce vyjadřovali dezerci na stranu nepřítele, často to dělali celé oddíly.
- V říjnu 1943 u města Melitopol přeběhla pomoc Němcům ze Slovenska na stranu SSSR. Němci pak Slováci začali považovat za nespolehlivé a z fronty je stáhli.
- Nefungovala spolupráce mezi odboji
- V září 1943 zasedli k jednání, která trvala do prosince – Vánoční dohoda
 - Výsledkem jednání, obsahuje:
 - Vrcholovým odbojovým orgánem je Slovenská národní rada
 - Budou bojovat proti domácímu i zahraničnímu fašismu
 - Vyslovili se k obnově Československa
- Slovenská národní rada se začala na jaře připravovat na povstání
- Vzniká Vojenské Ústředí – slučoval protifašisticky orientované členy slovenské armády – hlavou byl Ján Golian
- Na území Slovenska bylo vysláno mnoho desantů
- Vznikají na Slovensku partyzánské skupiny – Veličko, Kalina
 - Slováci, Češi, Poláci, Francouzi, Němečtí antifašisté, Sověti
 - Josef Tiso 12. srpna 1944 dal příkaz slovenské armádě zlikvidovat partyzánské skupinky
 - Část vojáků přešla k partyzánům
 - Záminka pro Němce – když si nedokážou Slováci poradit sami s partyzány, tak tam musí vkročit německá armáda
 - Na východě operovaly 2 slovenské divize
- Slovenské národní povstání
 - 29.8.1944
 - Němci vstoupili ze 2 směrů
 - Jan Golya vydal pokyn, aby slovenská armáda Němcům zabránila

- Vypuklo dříve, než se předpokládala
- Vydána výzva k mobilizaci civilního obyvatelstva – Slováci se hlásili dobrovolně, ale byl nedostatek zbraní
 - Na území Slovenska – Tri duby byly shazovány balíky se zbraněmi a municí
- 1.9.1944 byla vyhlášena Deklarace Slovenského národa
 - Slovenská národní rada se znovu vyslovila pro sjednocení Československa a vydala výzvu k boji
- 8.9.1944 – 28.10.1944 zahájila Sovětská armáda – Karpatsko-Dukelskou operaci
 - Byla vybrána špatná cesta, Dukelský průsmyk byl dobře hájen Němci
 - Obrovské ztráty na životech
 - 6. Října vstupuje na území Slovenska československý armádní sbor
 - Ztráty na obou stranách obrovské – sovětská a stejně i německá armáda 80 tisíc mužů – 20tisíc mrtvů
 - Československý armádní sbor 6,5tisíce mužů
- 2 slovenské divize byly přemoženy Němci z Maďarska
- 27.10.1944 byl Rudolf Viest převelen na Slovensko, vydal rozkaz spolu s Jánem Goliany, aby vojáci přešli k partyzánskému způsobu boje, přemístili se do obce Donovaly, kde pak byli zajati, ale většinu vojáků převezli
 - Na Slovensku byla spousta vypálených vesnic a hromadné hroby – Uhrovec, Tokajík, Partyzánská Lupča...

Osvobození ČSR

- Československo bylo osvobozeno 3 směry:
 - Ze západu anglo-americká armáda – 5.kvtna 1945
 - Vrchním velitelem byl generál G. Marshall
 - Podřízení Generál Bradley a Patton
 - Na našem území celkem 150 tisíc vojáků, ale nesměli překročit demarkační linii – Plzeň, české Budějovice, Karlovy Vary
 - 127 mrtvých
 - Od Vídně – 2. ukrajinský front, s rumunskými divizemi
 - Velitel generál maršál Rodion Malinowsky
 - Postupovali z Maďarska do Rakouska
 - Osvobozen Hodonín, 26.4 bylo osvobozeno Brno
 - Pražský směr – 1 Ukrajinský front – maršál Koněv, 4. Ukrajinský front – Petrov
 - Padlo 140tisíc vojáků
- Od března 1945 probíhala jednání v Moskvě
 - Jednání mezi exilovou vládou a komunisty v Londýně
 - O dohodnutí vlády v ČSR
 - 5.4.1945 byl vytvořen košický vládní program
 - Změna zahraniční orientace na sovětský svaz
 - Ekonomické změny – znárodnění, odstranění soukromých subjektů
- Na konci dubna 1945 Vzniká Česká Národní Rada
 - Velitel A. Pražák
 - Členy jak komunisté, tak nekomunisté
- Pražské povstání
 - Obyvatelé nepovstali jenom v Praze, ale v mnoha místech – v Přerově – potlačeno, Nymburk, Poděbrady, Chlumec; Železnobrodsko, Semily, Jilemnice, Jičín
 - začalo 5.5, rozhlas chtěli obsadit fašisté, ale v 14:00 ČNR převzala moc,
 - 1600 barikád, 30-50 tisíc bojovníků

- Němci se nevzdávali a ČNR s nimi začala jednat
 - Zahájili ofenzívu SS
 - Naši požádali o pomoc rozhlasem spojenců – sověti se vydali na pomoc od Berlína, došli až za 2 dny
 - Velký význam měli Vlasovci – říká se jim podle generála Vlasova, nechali se naverbovat Němci – protisovětsky orientovaní lidé, chtěli obnovit Ukrajinu
 - Páchali stejná zvěrstva jako Němci, ale ke konci si chtěli vylepšit reputaci a postavili se na stranu Pražanů – bez nich by dopadlo katastrofálně
- 7.5. zahájeno bombardování Prahy
 - Represe proti obyvatelstvům – obyvatelé jako živý štít pro Němce
- Česká národní rada stále jedná s Němci, ale Němci neustupují
 - Nakonec podepsán Protokol o provedení formy kapitulace
 - Kapitulace, ale nechají se zajmout spojenci – vojenské jednotky wehrmacht
 - Nekapitulovali všichni – SS kapitulaci neuznaly
- 9.5. se zde ještě bojovalo
 - Sovětská armáda likvidovala poslední centra odporu
- Američané do Prahy nesměli – podle dohody se SSSR
- Ztráty ČSR
 - Ztráta 300 tisíc obyvatel obyvatelstva – 25 občanů z 1000
 - Patří k 5 nejvíce postiženým zemím válkou
 - Pronásledování inteligence
 - V koncentračních táborech – Čapek zahynul, vězněn Peroutka, Filla, Vančuru popravili, Preissig a Poláček zahynuli...
- Výsledky 2 světové války
 - Velká změna na politické mapě světa
 - 2 supervelmoci
 - SSSR měl největší ztráty na životech – získal si tím prestiž
 - Po válce nastal velký příklon k levici
 - Z války vychází USA jako nejsilnější země – přímo u nich se válka nevedla
 - Soustředili se na výrobu zbraní a vývoz do postižených zemí
 - Rozpad kolonií
 - V Číně zase občanská válka, zvítězili komunisté
 - Obrovské škody – zničené památky, Němci 6 milionů obyvatel, vysídlení z Československa a Polska
 - Obrovský vliv na 20. století, tím že Němci rozpoutali válku

Spory o uspořádání světa

- Vývoj po roce 1945
- Rozpad kolonialismu – ve 3 etapách
 - Po první světové
 - Projevila se zejména v Asii
 - Boje o Čínu přerostli, a VB ztrácí Indii
 - Britové dopomohli na rozdělení Indie
 - Hinduistická Indie
 - Muslimský Pákistán
 - Spory o Kašmír, do kterých se zamíchala Čína – 1947-49

- Indové se zbavili 1950 Britů a stali se republikou
 - Představitel Ghandí, nedožil se toho
- Indočína – zde měli vliv Francouzi
 - V občanské válce vyhráli komunisté, představitelem se stal Maoce Tung
 - Západní demokratické státy neuznaly Čínu
 - Jižní Vietnam – vyhlášeno císařství 1949
 - Francouzi zde stále měli vliv
 - Severní Vietnam - VDR
 - Byl podporován ze strany Číny a Sovětského svazu
 - Ho Či Min
 - Pronikali sem partyzáni – přerostla ve válku severního a jižního Vietnamu
- Indonésie – Nizozemci
 - 1945 byla vyhlášena republika, prezidentem se stal Ahmed Sukarno
 - Boje s Nizozemci do roku 1950
 - Velký vliv zde mají muslimští fundamentalisté
- Blízký a střední východ
 - Turci museli umožnit arabským zemím, aby se osamostatnili
 - Liga arabských zemí 1945 – rostl zde nacionalismus
 - Židovský holocaust za války – 6 milionů vyhlazeno
 - 29.11.1947 VS OSN – rozdělení Palestiny
 - Palestinci se nedokázali zorientovat a židé vyhlásili stát Izrael 14.5.1948
 - Hlavním velitelem byl David Ben Gurion
 - Po vyhlášení Izraele začali arabské země s Izraelem válku
- Ochlazování vztahů USA – SSSR
 - Příprava mírových smluv – Londýn
 - Nedařilo se jim shodnout, podepsány jenom malými státy
 - Bulharsko, Finsko, Itálii, Maďarsko, Rumunsko
 - Byl uspořádán soudní proces s válečnými zločinci
 - Norimberský tribunál – symbolicky podle místa srazů NSDAP
 - 22.11.1945-1.10.1946
 - 177 německých a rakouských fašistů
 - 13 procesů
 - 12 trestů smrti a doživotí
 - Jako zločinecké organizace byly označeny: SS, SD, gestapo, NSDAP
 - Zločin proti lidskosti – obsah trestného činu zformuloval právník generál Ečer
 - Všichni, co byly odsouzeni, nesli odpovědnost sami za sebe – ne kolektivní vina
 - Některým se podařilo uprchnout do Ameriky, některé si našla tajná služba
 - Tokijský proces
 - Květen 1946 až listopad 1948
 - Japonský císař Hirovito byl osvobozen, za příčinou USA
 - OSN
 - V Dunbarton Oaks (srpen-říjen 1944)
 - Charta SON 26.6.1945
 - Všeobecná deklarace lidských práv
 - Přejata 50 státy
 - Orgány OSN
 - Valné shromáždění – každý stát má 1 hlas

- Generální tajemník
- Řeší otázky s ohrožením míru
- Má právo vysílat vojenské jednotky OSN, do oblastí, kde je problém
 - Poprvé do Koreje, teď v Afghánistán, Irák
- Rada bezpečnosti – 5 stálých členů
 - Fr, Čína, VB, USA, Rusko – právo veto
 - Nestálí členové 10
- Ekonomická sociální rada – zvyšování životní úrovně obyvatelstva
- Světová rada
- Mezinárodní soudní dvůr v Haagu
 - Soudí se zde válečné zločiny
- Mezinárodní odborné organizace
 - Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
 - Mezinárodní měnový fond

Studená válka

- Konfrontace mezi západem a východem, téměř ve všem, mimo vojenského konfliktu
 - Pokud místní konflikt přerostl v ozbrojenou válku, tak se tomu říkalo Horká válka
- Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Německo – obsazeny, zůstávána tu rudá armáda
- Řecko, Albánie a Finsko nebylo obsazeno Rudou armádou
- Nátlak na obyvatele od komunistů:
 - Model: Využívání domácích komunistických stran, závislost na sovětském svazu vznikla automaticky – Rumunsko, Bulharsko
 - Model: Diskreditace domácích stran, využití armády, obsazení
 - 1946-1948 vznikají Lidově demokratické státy (obsazeny SSSR)
- Sovětský svaz se snažil řídit všechny komunistické strany pomocí nového orgánu – Informační byro Komunistických Stran
 - Diktovali opatření, jak se mají lidé chovat...
- Andrej Alexandrovič Ždanov – poprvé hovořil, že je svět rozdělen do dvou nepřátelských táborů – 2 směry – kapitalistické a socialistické
 - Stupňoval nepřátelství
- George Kennan – v časopise Doreign Affairs varoval před metodami, používanými sovětským svazem
 - Západ Evropy se přiklání k levici – Francei a Itálie
 - Nebezpečné se to zdálo Churchillovi – projev ve Fultonu a Truemanovi
 - Varovali před nástupem komunismu, že je potřeba rozšiřování zastavit
- Truemanovo Doktrína 12.3.1947
 - Prezidentský dokument
 - Je nutné, aby Američané vedli politiku Zadržování komunismu – aby se nerozšířil do zemí, které jsou nestabilní – Řecko (osvobozeno Řeckými komunistickými partyzány) a Turecko
 - Američané vložili spoustu finančních prostředků do Řecka a Turecka – vojenské základny, tvrdé zacházení s komunisty – vyvražďování lidí
 - Nestáli se komunistickými státy
- Předmětem sváru bylo Německo
 - Jak vyřešit 4 okupační pásma
 - Hlavním cílem spojenců bylo vytvoření jednotného demokratického státu

- Sovětská zóna – nepřipustili, aby byly obnoveny všechny strany – Sovětská strana a Sjednocená strana (strany komunistického typu)
 - Musí být znárodněn majetek všech lidí, co se zapletli s válkou (skoro všichni)
- V Londýně 11.12.1947 se nerozhodlo o ničem
- 3.6.1948. se rozhodlo o vytvoření Německého demokratického státu ze 3 okupačních zón
 - Mluvilo se zde o měnové reformě a o ústavě
 - Sověti byli proti vzniku tohoto státu
 - 26.7.1948. květen 1949 Zahájili blokádu západního Berlína – v sovětském pásmu
 - Velké mezinárodní napětí
 - Letecký most, na popud Kennedyho – uhlí, benzin, potraviny...
- Marshallův plán 5.6.1947
 - George Marshall přišel s plánem, jak pomoci s válkou postižené Evropě – hospodářská obnova zemí ve formě nenávratné půjčky od Američanů
 - Modernizace průmyslu, investice do infrastruktury, dodávky spotřebního zboží
 - Cílem bylo, aby nevznikly znovu podmínky pro vznik radikálních hnutí, jako po první světové válce
 - Stalin zakázal, aby Polsko a ČSR se podíleli na tomto plánu
 - Tento plán vycházel z potřeb každého státu
 - Na konferenci ministrů zahraničních věcí vystoupil V. Molotov, že je to pokus ovládnout Evropu
 - Realizace v letech 1948-1952
 - Odrazilo se to v sociální i politické situaci, všechno se do roku 1952 stabilizovalo
- Vznik SRN
 - Západní zóny – byly zde obnoveny politické strany, které se nezapletli s fašismem
 - CDU – křesťanskodemokratické unie, Křesťansko-sociální unie
 - FDP – strana svobodných demokratů
 - SPD – Sociálně demokratické strana
 - KPD – komunistická strana Německa
 - Ve všech zónách se konali zemské volby
 - VB a USA se dohodli na spojení těchto zón 1.1.1947 vzniká Bizonie
 - S Francií vzniká Trizonie
 - 1.9.1948 vzniká prozatímní parlament v Bonnu
 - Konrád Adenauer – pocházel z antifašistické rodiny, snažil se o vznik ústavy
 - 12.5.1949 vznikla ústava, schválena 3 mocnostmi
 - Konaly se volby do Sněmu
 - CDU vyhrálo volby, K. Adenauer se stal spolkovým kancléřem
 - 7.9.1949 vyhlášena Spolková Republika Německo
 - Berlín nebyl součástí
- Sověti o měsíc později vyhlásili Německou demokratickou republiku
 - Byly zde stále jako poradci
- Sovětské státy: Albánie, Bulharsko, Československo, Maďarsko, NDR, Polsko, Rumunsko
 - Jugoslávie – otevřená západnímu kapitálu, nedošlo zde ke znárodnění
 - Roztržka 1948 to vypadá, že sovětský svaz vyhlásí Jugoslávii válku
 - Ostatní státy nesměli komunikovat s Jugoslávií
 - Tita Sergejevič Chruščov po Stalinově smrti zažehnal nepokoje
- NATO
 - Založena 4.4.1949

- Zakládající členové: USA, VB, Kanada, FR, Belg, Niz, It, Luce, Nor, Dá, Isl, Portu
- 1952 přijaty Řecko a Turecko
- 1955 vstupuje do NATO Spolková republika Německo
- 12.3.1999 vstupuje ČR
- USA na území Ameriky se snažili posílit svoje postavení
 - Meziamerické konference
 - Rio de Janeiro 1947
 - Ovlivňovali ekonomiku zemí, které byly zaostalé
 - Bogota 1948 – zavázali se k vzájemné spolupráci, a že nebudou řešit konflikty vojenskou cestou
 - Charta organizace amerických států
 - Podporovali vojenské Puče, jen aby nevznikl komunismus, ale vznikaly diktátorské režimy
- Korejský poloostrov
 - Koreu okupovali Japonci do roku 1945, dokud nebyla Korea osvobozena, z jihu Američané a ze severu Sověti
 - Severní Korea byla pod vlivem sovětského svazu vedených Kim Ir-Senem
 - Korejská lidově demokratická republika 9.9.1948
 - Jižní Korea 1948 volby do Národního shromáždění –
 - Zvítězil Li Syn Man, Korea byla vyhlášena Korejská demokratická republika
 - Napjaté vztahy, vedli ke korejské válce
 - Konfrontace studené války přerostla ve válku horkou
 - 25.6.1950 překročili ze severu sověti 38. rovnoběžku
 - Snažili se sjednotit Koreu pod komunistickým režimem
 - 3 fáze
 - Útok severokorejské armády, obsadili Soul, dostali se hluboko na jih, září 1950
 - USA svolali Radu bezpečnosti, severní Korea označena za agresora, poslali sem vojáky, z 60% Američany
 - Září 1950 se vylodili Američané v oblasti u žlutého moře, dostali severokorejskou armádu do obklíčení, v říjnu překročili 38. rovnoběžku, hnali Korejce až k čínským hranicím
 - Říjen 1950 – 1953 se do konfrontace vmísila nepřímo Čína
 - Přišel sem 1 milion čínských dobrovolníků
 - Ustálili se na 38. rovnoběžce
 - Dohoda v Pchamundžonu – 38. rovnoběžka zůstane jako dělící
 - Korejská válka ukázala na rostoucí nebezpečí
 - Sovětský svaz měl již vodíkovou zbraň
- 1952 byly podepsány Pařížské smlouvy
 - Staly se základem Evropského obranného společenství
 - 1954 v Paříži se jednalo o zapojení Německa do obranného systému – dávají Německu plnou suverenitu
 - Jednání o přijetí spolkové republiky do NATO
 - Vstoupilo 1955 do NATO
 - Záminka pro schůzku, kde vzniká sovětská Varšavská smlouva
 - Vojenská a politická spolupráce států v sovětském bloku
- Sovětský svaz:
 - Všeobecná nadvláda sovětského svazu – politická, ekonomická, ideologická
 - Jedině Jugoslávie odolala náporu komunismu

- 1949 vznikla Rada Vzájemné hospodářské pomoci
 - Státy sovětského bloku měli znemožněno kontaktovat se ekonomicky se státy západními
 - Museli si vystačit se svými surovinami – Československo muselo začít budovat těžký průmysl
 - Nesmyslné stavění továren v místech kde nebyly suroviny – Košice
 - Odváželi se suroviny – Polsko uhlí, od nás – uran
 - Sovětský model byl prosazován v zemědělství – kolektivizace
 - V Polsku se to nepodařilo, u nás vznikla prosperující zemědělská družstva
- Jakýkoliv odpor znamenal persekuci
 - Konali se politické procesy s „nepřáteli“
 - Hledání nepřátel ve vlastních řadách – v řadách komunismů
 - Cílem politika zastrasování – aby se lidé nebránili a nebouřili proti novému režimu
- Kult osobnosti Stalina – měl neomezenou moc
 - Vedlo to k naprosté devastaci politické scény
 - Věnoval se vědě – co čemu nerozuměl, bylo označeno za pavědu (kybernetika)
- Po smrti Stalina 5.3.1953 se vydal na pohřeb Klement Gottwald, zemřel hned po návratu na chřipku
- Západ:
 - Odhalovali se informace o mechanismech Stalinovy diktatury
 - Nástup konzervatismu a ekonomického liberalismu
 - Úspěch maršalova plánu – důležité je podchytit zavčas sociální problémy
 - Žádné sociální bouře se v západních státech nekonaly
- VB:
 - Došlo ke změně vlády, 1951 zvítězili ve volbách konzervativci, předsedou vlády se stal Winston Churchill
 - Vrátil se k ekonomice tržního hospodářství
 - 1955 zvítězili opět konzervativci, místo Churchilla se stal předsedou vlády A. Eden
 - Snažil se o reformy ekonomické, které by posílili obchod VB
 - 1979 se stává první předsedkyní vlády Margaret Thatcherová (členka konzervativní strany) alias železná lady
 - Přijata za zásluhy do sněmovny Lordů
 - 1990 ji vystřídal John Major
 - 1997 konzervativci byly na ústupu a vystřídali je Liberisté- T. Blair
- V Itálii a Rakousku se dostávají k moci křesťansko-demokratické strany
 - Komunikují s vládou, s odbory, jsou ochotny jednat se stranami levicovými
- Ve Francii i v Německu se dostávají do čela státu politikové, kteří se snaží o sblížení států
 - Fr ministr R. Schuman a N K. Adenauer
 - Snažili se o ekonomickou spolupráci, kulturní
 - Robert Schuman se snažil sjednotit západní státy po stránce ekonomické
 - 1951 schůzka v Paříži – podepsán Schumannův plán
 - Vzniká Montánní unie – vzniká evropské sdružení uhlí a oceli
 - Francie, Němci, Italové, Belgie, Lucembursko, Nizozemí
 - 1957 z tohoto uskupení vzniká Evropské hospodářské sdružení
 - Předchůdci EU
- USA
 - Na území USA se nebojovalo, měli velký prospěch, že vyváželi suroviny i zboží

- 1952 zvítězili republikáni, prezidentem se stává D. D. Eisenhower
 - Válka v Koreji se táhla, a Eisenhower se snažil co nejdříve dojednat příměří
 - Kritika korupce, snaha zabránit komunismu,
 - Hon na stoupence komunismu nabyl obudných rozměrů – J. Mc Carthy – organizoval vyšetřování Neamerické činnosti
 - I na stoupence demokracie, kteří kritizovali stav demokracie v USA
 - Hon na lidi, prověřoval miliony Američanů, podezíral kde koho, včetně představitelů kultury, hledali se všude prosovětští špioni
 - Lidé odsuzováni k trestu smrti, aniž by prokázali vinu
 - Poprava manželů Rosenbergových – oprávněné obvinění ze špionáže
- Prezident Eisenhower zrušil Carthyho vyšetřovací službu s dohodou s kongresem
- Přechází se ze stádia industriálního do stádia postindustriálního – větší vliv vědy a výzkumu
 - August von Hájek – Nobelova cena za ekonomii
 - Milton Friedman – teoretik liberalismu

Československo v letech poválečných

- Vzniká vláda ještě za války
- Oficiálně jmenována na schůzce v Košicích
 - Předsedou se stal sociální demokrat Zdeněk Fierlinger
 - 16.5.1945 se vrací vláda
 - Pod tlakem komunismu jsou všechny politické strany sdruženy v uskupení Národní fronta
 - Nejsilnější stranou byla Komunistická strana (kolem 1 milionu členů) – získali si stoupence i v jiných komunistických stranách
 - Strana sociálně demokratická
 - Národně sociální strana
 - Lidová strana
 - Na Slovensku:
 - Strany se museli spojit s Hlinkovci při válce
 - Po válce byla obnovena Komunistická strana Slovenska
 - Vytvořena Demokratické strana – nekomunističtí
 - Strana Práce a strana Obrody